

Møte tirsdag den 1. mars 2016 kl. 10

President: Ingerd Schou

Dagsorden (nr. 50):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 170 S (2015–2016))
2. Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
3. Interpellasjon fra representanten Marit Nybakk til utenriksministeren:

«Den 10. desember i fjor mottok Den tunisiske kvartetten for nasjonal dialog Nobels fredspris i Oslo for dialogprosessen som bidro til en moderne grunnlov, nyvalg og demokratiske institusjoner. Tunisia er imidlertid fortsatt i en kritisk fase. Ungdomsarbeidsledigheten er oppe i 40 prosent, og sikkerheten er mange steder alvorlig truet. Landet trenger både investeringer og bistand for å skape arbeidsplasser og sosial stabilitet. Hvilke initiativ vil utenriksministeren ta, eventuelt sammen med EU, for å styrke Tunisia i regionen?»
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfold (Innst. 178 S (2015–2016), jf. Meld. St. 38 (2014–2015))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Truls Wickholm, Åsmund Aukrust, Marit Nybakk, Marianne Aasen, Eirik Sivertsen og Stine Renate Håheim om et identitetsavklaringsprogram for irakere i Norge (Innst. 157 S (2015–2016), jf. Dokument 8:142 S (2014–2015))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om et nytt system for bosetting av flyktninger (Innst. 156 S (2015–2016), jf. Dokument 8:1 S (2015–2016))
7. Innstilling fra næringskomiteen om Garden som ressurs – marknaden som mål – Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer (Innst. 177 S (2015–2016), jf. Meld. St. 31 (2014–2015))
8. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad om nasjonal strategi for bier og pollinering (Innst. 172 S (2015–2016), jf. Dokument 8:6 S (2015–2016))
9. Referat

Presidenten: Representantene Ingunn Foss, Abid Q. Raja, Jørund Rytman, Lise Christoffersen, Anders B. Werp, Kåre Simensen, Ove Trellevik, Rigmor Andersen Eide, Rasmus Hansson, Ulf Leirstein og Stein Erik Lauvås, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjonen for represen-

tanten Ingebjørg Amanda *Godskesen* i tiden 1.–3. mars, er trukket tilbake.

– Denne meddelelse tas til etterretning.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Sveinung *Rotevatn* om studiepermisjon i tiden fra og med 1. mars til og med 3. mars
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Eirik *Sivertsen* i dagene 2. og 3. mars for å delta i arktisk parlamentarisk konferanse i Stockholm

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.

Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Nordland fylke: Tor Arne Bell *Ljunggren*

For Sogn og Fjordane fylke: Gunhild Berge *Stang*

Presidenten: Gunhild Berge Stang er til stede og vil ta sete.

Utenriksminister Børge Brende overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås vil framsette et representantforslag.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:03:45]: På vegne av stortingsrepresentantene Åsmund Aukrust, Eirin Sund, Abid Q. Raja, Ola Elvestuen, Bård Vegar Solhjell, Rasmus Hansson og meg selv vil jeg framsette forslag om utvidelse av nasjonalparkplanen og prosess for å opprette nasjonalpark i Østmarka og på Preikestolen.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:24]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 170 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:04:41]

Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

Utenriksminister Børge Brende [10:05:20]: Vi står overfor en mer utfordrende utenriks- og sikkerhetspolitisk situasjon enn på lenge.

Bildet er heldigvis ikke entydig. Vi tok del i vikti-

ge fremskritt i 2015 med en ny og ambisiøs klimaavtale, atomavtale med Iran, fremgang i WTO og vedtak av nye, globale bærekraftsmål.

Flere underliggende trender er også positive: Den globale fattigdommen reduseres, flere barn får utdanning og bedre helsetjenester, og den økonomiske veksten fortsetter i både Asia og Afrika. Men samtidig opplever vi økt sårbarhet – en følelse av at den orden vi har bygd i Europa og globalt de siste tiårene, er skjøre enn vi trodde.

I Europas nærrområder i sør preges flere områder av krig og konflikt. Fra Nord-Afrika og Sahel via Midtøsten til Afghanistan er det et belte av sårbare stater som sliter med radikaliserings og voldelig ekstremisme så vel som svak statlig styring og høy arbeidsledighet – ikke minst blant de unge.

Mer enn 100 000 mennesker ble i fjor drept i krig og konflikt. Det er det høyeste tallet på over 25 år. Over 60 millioner mennesker er på flukt i verden, og det er det høyeste antallet siden annen verdenskrig. 125 millioner mennesker i verden har et akutt behov for humanitær hjelp på grunn av krig, sult og fattigdom.

Terrororganisasjonen ISIL rammer sivilbefolkningen i Syria og Irak, senest med flere brutale angrep de siste dagene som har tatt over 100 menneskeliv. ISIL er også sterkt til stede i Libya. Samtidig har ISILs ugjerninger rammet sivile i Europa – fra konsertarenaen i Paris til synagogen i København.

Vi står overfor et mer selvhevdende og uforutsigbart Russland, både i øst og i Syria. Europeisk samarbeid settes på prøve av migrasjon, økonomiske kriser, terrorfare og av at internasjonale spilleregler settes under press.

Geografisk avstand innebærer i stadig mindre grad avstand til problemene. 2014 og 2015 var krevende år i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Men vi må ståls sette oss for at 2016 kan bli enda vanskeligere. Det utenrikspolitiske alvor er derfor ledemotivet i årets redegjørelse. Alvoret er også bakgrunnen for at Utenriksdepartementet nylig lanserte Veivalg-prosjektet. Det skal analysere og stimulere til debatt om utfordringene vi står midt oppe i, og formulere alternativer for handling i utenriks- og sikkerhetspolitikken.

Vi må ha klart for oss hva som er i norsk interesse. Vi må skille mellom vitale, viktige og andre interesser. Vi må innse at vi ikke kan gjøre alt. Vi må søke sammen med andre for å finne brede løsninger. Og vi må ha vilje, evne og effektivt diplomatisk verktøy til å forfølge de vitale interessene.

De europeiske landene har alltid vært Norges nære naboer og viktigste handelspartnere. Foruten USA er de våre viktigste venner og allierte. Sammen med USA er de også våre viktigste politiske partnere for å bevare og styrke ikke bare regionale, men også globale verdier og spilleregler.

Norge er en del av det europeiske skjebnefellesskapet. Når ungdom ble angrepet i Paris i fjor høst, i enda et meningsløst terrorangrep på våre felles verdier, ble vi også rammet. Dette har vi klart markert i solidaritet med Frankrike på samme måten som franskmennene tydelig markerte sin solidaritet med oss etter tragedien som rammet Norge den 22. juli 2011.

Politisk, økonomisk og på de fleste samfunnsområder – det som skjer i Europa, får direkte konsekvenser for Norge. Derfor begynner norsk utenrikspolitikk i Europa – i et Europa som utfordres både utenfra og innenfra.

EU har tidligere vist seg å komme styrket ut av kriser. Det er avgjørende at EU lykkes også denne gangen. Et svakt og splittet EU vil svekke Europas sikkerhet. Det er i vår interesse at EU kan stå mest mulig samlet, og at Europa tar større ansvar for egen sikkerhet.

Sammen råder EU og NATO over et bredt spekter av virkemidler. Det er ingen motsetning mellom europeisk og atlantisk orientering i norsk utenrikspolitikk – tvert imot. Mange etterspør i dag en felles visjon for hvordan EU skal utvikles videre. Noen land ønsker tettere integrasjon, mens andre vektlegger nasjonale løsninger. Valgene medlemslandene tar nå, vil prege EUs utvikling i lang tid fremover.

Det er et veiskille for Europa når et sentralt medlemsland setter i gang en prosess som kan ende i at man trekker seg fra EU-samarbeidet. Den nye avtalen mellom EU og Storbritannia kan få konsekvenser for hvordan grunnleggende prinsipper i samarbeidet tolkes og utvikles videre. Det vil også få betydning for oss. Norge er tjent med et sterkt EU med fortsatt britisk medlemskap. Utfordringene må møtes med lederskap, samarbeid og solidaritet. Det er Europas styrke og i vår interesse.

La meg gå nærmere inn på noen av de sentrale utfordringene for Europa fremover:

Flyktning- og migrasjonsbølgen inn mot Europa utfordrer det europeiske samarbeidet. I fjor kom over en million mennesker til Europa. Tilstømmingen har også vært høy de siste månedene. Den kritiske fasen var ikke nødvendigvis i fjor. Den kritiske fasen kan ligge foran oss dersom tilstrømmingen via Tyrkia og Libya ikke avtar. Slitasjen har vært enorm på de landene som til nå har båret det største ansvaret ved flyktningestrømmen: Jordan, Libanon og Tyrkia.

Tyrkia er ved et veiskille. Landet står overfor store utfordringer med økt konflikt- og voldsnivå og press mot menneskerettighetene. Europa er helt avhengig av et godt samarbeid med Tyrkia – på kort sikt på grunn av migrasjonstrykket og på lengre sikt fordi vi trenger et stabilt Tyrkia som viktig regional aktør i et svært ustabilt område. Tyrkia er NATOs sørflanke. Europa må engasjere og støtte Tyrkia i dagens krevende situasjon samtidig som vi videreformidler klare politiske forventninger til Ankara.

Hellas har gjennomgått dype politiske og økonomiske kriser de siste årene, og migrasjonsbølgen fra Midtøsten setter landet under stadig sterkere press. Europa må stille klare krav, men også bidra til å hjelpe Hellas ut av krisen.

Vi må utvide perspektivet for å finne røttene til migrasjonskrisen. Krig og sammenbrudd av statsstrukturer i Midtøsten og Nord-Afrika og mangelfull internasjonal kri- sehandling er noen av årsakene. Demografiske trender i Midtøsten og Afrika spiller også inn – med befolkningsvekst, fattigdom og konflikt. Befolkningen i både Midtøsten og Afrika er firedoblet siden 1950. Ifølge prognoser vil begge dobles igjen frem mot 2050. Da vil Afrika ha to milliarder mennesker. Allerede i dag kommer tolv millio-

ner afrikanske ungdommer inn på arbeidsmarkedet hvert år. Hvis disse raskt voksende ungdomskullene ikke ser muligheter i sine egne land, vil flere bli fristet til å sette ut på en farefull ferd mot Europa. Mange flykter fra krig og konflikt, andre søker et bedre liv. Derfor gir regjeringen økonomisk vekst, utdanning og jobbskaping høyeste prioritet i utviklingspolitikken. Migrasjonskrisen preger samfunnsdebatten, politikken, budsjettene og økonomien i nesten alle europeiske land.

Reisefriheten i Schengen-området krever felleseuropeiske regler for fastsettelse av hvilket land som skal ha ansvaret for å behandle søknader om asyl. Disse reglene gis i Dublin III-forordningen. Norge ønsker klare regler. Likeledes ønsker Norge at tredjelandsborgere som reiser uten gyldige dokumenter inn i Schengen-området, blir registrert og tatt fingeravtrykk av i ankomstlandet, og at dette føres inn i europeiske datasystemer. Dermed gis det et grunnlag for å anvende fellesreglene for ansvarsfastsettelse, og omfanget av sekundærbevegelser reduseres. Dette er i norsk interesse.

Dublin-regelverket har den senere tid blitt lite anvendt hovedsakelig fordi mange asylsøkere ikke har vært registrert i land de tidligere har vært i. Norge støtter regelverks- og politikkenringer som sikrer at Dublin-systemet følges opp, og at migranter blir registrert i det første Schengenlandet de ankommer. Et fremtidig europeisk asylsystem må ha som målsetting å sikre en jevnere fordeling av asylsøkere enn hva som er tilfelle i dag, og at alle land tar sin del av ansvaret.

Norge og Hellas er nylig blitt enige om å bruke ytterligere 31 mill. kr av EØS-midlene til å styrke det greske asylsystemet frem til 2017.

Regjeringen ønsker en streng og rettferdig politikk for å håndtere flukt og migrasjon forankret i effektivt internasjonalt samarbeid og de verdiene samfunnet vårt bygger på. Vi må bekjempe tendenser til rasisme og fremmedfrykt.

Det er viktig at vi får til felles europeiske løsninger. Opprinnelses-, transitt-, og mottakerlandene må samarbeide om robuste og langsiktige løsninger. Vi må styrke utvikling og vekst i opprinnelsesland, tiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel og tiltak mot ulovlig og irregulær migrasjon.

Migrasjon er en utfordring som er kommet for å bli. Utenrikspolitikken spiller en viktig rolle, og vi styrker vår diplomatiske innsats når det gjelder migrasjon både hjemme og ved en rekke utenriksstasjoner.

Langs Europas sørlige grense trues utvikling, sikkerhet og stabilitet av langvarige borgerkriger og voldelige ekstremistgruppers brutale fremferd. Dette er den andre utfordringen jeg fremhever i dag.

Noen konflikter har vart lenge. Norge har et langvarig engasjement for en tostatsløsning i konflikten mellom Israel og palestinerne, også gjennom vårt formannskap i givverlandsgruppen AHLC. Men det er borgerkrigen i Syria som setter regionen i brann. Den har nå herjet i fem år. Over 300 000 mennesker er drept. Millioner er drevet på flukt, og millioner av nye fortvilte syrere kan komme til å flykte dersom krig ikke avløses av fred. For få år siden var

Syria et mellominntektsland. Nå er byer redusert til grushauger. Det som tok fem år å ødelegge, kan ta fem tiår å bygge opp igjen.

Enigheten om stans i kamphandlingene som ble innledet lørdag, er svært viktig, ikke minst for de millioner av sivile som har lidd under de siste årenes brutale krigføring – ikke minst barna. Tre millioner syriske barn inne i Syria går i dag ikke på skole. De kan lett bli en tapt generasjon.

Det påhviler alle parter, ikke minst det syriske regimet og deres russiske støttespillere, et stort ansvar for å etterleve våpenhvilen og bidra til at den gir rom for reelle forhandlinger om fred. Det er også positivt med enighet om å tillate humanitære hjelpesendinger til alle deler av Syria, også områder som har vært avstengt fra dette.

FNs utsending til Syria, Staffan de Mistura, har varslet FNs sikkerhetsråd om at han tar sikte på å bringe partene tilbake til forhandlingsbordet 7. mars. Det vil være positivt om det vanskelige arbeidet med en politisk løsning nå kan innledes for alvor. Norge gir all mulig støtte i dette arbeidet.

Især ISIL, men også grupper som Jabhat al-Nusra og Al Qaida, representerer ideologi og brutalitet som er umenneskelig.

Norge bidrar betydelig i kampen mot ISIL. Vi har utplassert militært personell i Irak og er et aktivt medlem av kjernekoalisjonen mot ISIL. Den militære innsatsen har gitt resultater. I Irak er 40 pst. av landområdene ISIL kontrollerte for ett år siden, nå frigjort, herunder viktige byer som Tikrit og Ramadi. Men militære virkemidler alene løser ikke de underliggende årsakene til ISILs eksistens som statssammenbrudd og manglende inkludering av sunnibefolkningen i Irak. Kampen mot ISIL må kjempes på bred front. Vi prioriterer forebygging og håndtering av truslene fra fremmedkrigere. Vi vil fortsette vårt arbeid for å bekjempe ISIL økonomisk, og sørge for at de verken får solgt olje eller får nye forsyninger.

Samtidig med dette tar vi stort ansvar for den desperate humanitære situasjonen. Den norskinitierte givverlandskonferansen i London bidro til et stort humanitært løft for Syria. Aldri før har verdenssamfunnet samlet inn så mye på én dag. De siste tallene, som kom i går, viser over 12 mrd. amerikanske dollar.

Statsministeren kunngjorde også under møtet i London at Norge vil bruke omlag 10 mrd. kr over fire år på humanitær hjelp til Syria og nabolandene. Aldri før har Norge gitt så mye penger til en humanitær krise. Omfanget i lidelsene og fraværet av politisk vilje til løsning tilsier massiv humanitær innsats.

Syria-konferansen må også ses i sammenheng med fjorårets store konferanse om utdanning i Oslo.

Gjennom utdanningssatsingen har Norge tatt et globalt lederskap for å sikre utdanning for alle barn. Utdanning er et hovedsatsingsområde, både i den humanitære bistanden og i utviklingspolitikken for øvrig. Vi prioriterer bl.a. utdanning for jenter og de mest sårbare barna. Vi når snart målet om en dobling av den norske bistanden til utdanning.

Vi har også initiert en global kommisjon som skal komme med anbefalinger til hvordan mer finansiering til

utdanning kan fremskaffes – gjennom nasjonal ressursmobilisering, mer og bedre bistand, nye partnerskap og innovative finansieringsmekanismer.

Utdanning er ikke bare avgjørende for å bekjempe fattigdom, fremme likestilling og oppnå bærekraftig utvikling, en skoleplass gjør også veien kortere tilbake til normale liv i dagens konfliktområder. Med tilgang til utdanning vil barn og ungdom gjenvinne håp for fremtiden.

Den tredje utfordringen er Russland. Russland fortsetter å orientere seg bort fra demokratiske og liberale verdier. Vi ser et mer uforutsigbart Russland, hvor viljen til å overraske og ta utenrikspolitisk risiko er større enn før.

Vi har fordømt Russlands folkerettsbrudd i Ukraina og vil fortsatt stå sammen med våre allierte og likesinnede partnere om reaksjonene på Russlands opptreden i Krim og Donbass. Vi forventer at alle parter bidrar til at Minsk-avtalene oppfylles. Og vi støtter Ukrainas reformarbeid politisk og finansielt.

I Syria er vi bekymret for Russlands stadig mer offensive militære støtte til Assad. Vi opplevde inntil sist helg massiv bombing av opposisjonsgrupper, som også har gitt store sivile tap. Men vi har sett færre angrep mot ISIL, som hele verdenssamfunnet er enige om å bekjempe.

Situasjonen skjerpes ytterligere av spenningen mellom Russland og NATO-landet Tyrkia. Det er vesentlig å unngå at den trappes opp gjennom handlinger eller retorikk.

Russland er vår nabo, og naboskapet er en konstant og viktig faktor i norsk utenrikspolitikk. Vi ønsker et godt naboforhold til Russland. Det oppnår vi best ved å holde fast ved vår russlandspolitikk. Norge skal være forutsigbar, konsekvent, fast og tydelig overfor Russland. Vi skal fremme samarbeid og kontakt der det er felles interesse, og vi vil fortsette å stå opp for våre verdier, prinsipper og interesser. Vi søker å opprettholde et godt praktisk samarbeid og en konstruktiv dialog med Russland, der det er mulig. Dette er særlig viktig i nord.

Tilstrømmingen av migranter og asylsøkere over vår felles grense i nord sist høst stilte oss overfor en krevende utfordring. Gjennom kontakt og samarbeid basert på tidligere inngåtte avtaler fant vi løsninger. Både Norge og Russland er tjent med ordnede og stabile forhold i grenseområdene.

I likhet med allierte har vi suspendert det militære samarbeidet, men samarbeid om kystvakt, grensevakt, fiskeriforvaltning samt søk og redning fungerer godt. Den åpne linjen mellom Forsvarets operative hovedkvarter og Nordflåten er viktig. I september undertegnet Norge og Russland en protokoll om praktiske prosedyrer for varsling av atomhendelser i henhold til vår bilaterale varslingsavtale.

Gode og åpne kanaler er viktige å ha når vi møter utfordringer som krever felles løsninger. De er også viktige for å kunne si klart fra når vi er uenige. Det er ingen motsetning mellom å ivareta egne, bilaterale interesser i forholdet til Russland på egnet måte og samtidig – sammen med våre allierte og partnere – stå fast på folkeretten og forsvare viktige internasjonale prinsipper for internasjonalt samkvem.

Så til den fjerde europeiske utfordringen: økonomisk omstilling. Den økonomiske veksten i Europa er fremdeles

for svak og ujevnt fordelt. Det er lite økonomisk handlingsrom og manglende etterspørsel og investeringer. Arbeidsledigheten er fortsatt høy i mange land. Usikkerhetsfaktorene er mange. Samtidig skjer det betydelige endringer i verdensøkonomien.

Vi følger nøye med på den økonomiske utviklingen i Kina, verdens nest største økonomi, i håp om at landet ikke går inn for en «hard landing» som vil få konsekvenser langt utover Asia.

Den økonomiske veksten i de fleste av verdens 20 største økonomier ser ut til å bli lavere enn forventet fremover. Nye tall viser at verdenshandelen sank med nesten 15 pst. i 2015. Høy offentlig gjeld og valutauro bekymrer oss. Sentralbankene har brukt opp mange av de etablerte verktøyene.

Samtidig opplever vi store teknologiske endringer i energi, transport og kommunikasjon. Økt automatisering og robotisering så vel som fremveksten av såkalt «big data» og delingsøkonomi vil både gi store vekstmuligheter og føre til betydelige endringer i arbeidsmarkedet. Summen av disse endringene betyr store krav til omstilling, og at Europa møter stadig tøffere global konkurranse, særlig fra Asia og USA.

For norsk næringsliv og sysselsetting er helsetilstanden i de andre europeiske økonomiene avgjørende. Mer enn tre fjerdedeler av vår eksport går til EU. Globaliseringen har gitt oss nye muligheter og i all hovedsak tjent handelsnasjonen Norge godt. Det er viktig at vi griper det nye handlingsrommet, omstiller vår økonomi og øker vår globale konkurranseevne i samarbeid med våre europeiske partnere.

Vi styrker utenrikspolitikkens tyngde og relevans for et globalisert norsk næringsliv. Budskapet til norske utenriksstasjoner er at samarbeid med næringslivet har høyeste prioritet.

Europas utfordringer er også Nordens utfordringer. En polarisert debatt om migrasjon, uro over utviklingen i Russland og uro over økende terrorfare preger også Norden. Når det europeiske byggverket er under press, berøres også samarbeidet i Norden, den kanskje tettelest integrerte regionen i Europa og selve kjernen til mye av vår velferd.

Vi skal bruke det nordiske samarbeidet og vårt formannskap i 2017 til å styrke nordisk omstillingsevne. Dette handler om økonomi, om å styrke grønn konkurransekraft, og om samfunnsutvikling, der samarbeid om integrering nå vokser frem som nytt satsingsområde.

I tillegg til sikkerhetspolitiske diskusjoner ønsker jeg å styrke samarbeidet med mine nordiske kolleger innenfor nye og krevende områder – som migrasjon, globale sikkerhetstrusler og kampen mot terrorisme og voldelig ekstremisme.

Utviklingen i nordområdene preges av lav oljepris, økt geopolitisk interesse og klimaendringer. Likevel forblir nordområdene en fredelig og stabil region. Samarbeidet i Arktis bygger på felles interesser, balansert ressursforvaltning og smart institusjonsbygging. Norge er og skal være i en ledende rolle. Men stabiliteten i nord kan ikke tas for gitt. Russisk styrkeoppbygging og intensivering av øvelser i nord fordrer årvåkenhet. Den militærstrategiske balansen

i nord forskyver seg i Russlands favør. Dette må møtes med en fast og forutsigbar linje fra norsk side. Det er også grunnen til at regjeringen arbeider for å trekke NATOs oppmerksomhet mot nord.

Arktisk råd feirer 20 år i år. USA gir høy prioritet til sitt formannskap. Samarbeidet mellom medlemsstatene fungerer godt. Russland er en svært viktig aktør i Arktis. Internasjonalt samarbeid som inkluderer Russland, bidrar til å sikre en fortsatt stabil utvikling i regionen. Norge og de andre kyststatene til Polhavet har særlige rettigheter, ansvar og kunnskaper om Polhavet. Vi vil fortsette å utvikle samarbeidet med dem og med alle statene i Arktisk råd. Vi må vise at vi tar ansvar.

Det samme gjelder vårt forskningsløft i Arktis. Norge må ligge i forkant innenfor klima, marine ressurser, ny teknologi og næringsutvikling. Regjeringens satsing er viktig for å sikre velferd og arbeidsplasser i nord. Vi vil jobbe systematisk for å utvikle de nye skipsfartsmulighetene som åpner seg i nord. Arktis har et stort potensial for fremtidige generasjoner, men det fordrer at vi tar hensyn til hvor grensene går for miljøet.

Både Norge og Europa står overfor en verden i rask og omveltende endring. Globaliseringen fortsetter, men tegn på stagnasjon i verdenshandelen de siste årene – som jeg var inne på – gjør at mange spør om vi er over toppen.

La meg likevel begynne det globale utsynet med et positivt perspektiv. Utenrikspolitikken for en globalisert verden handler om å bygge videre på den store fremgangen i verden de siste 25 årene. La oss ikke glemme at siden 1990 er den globale verdiskapingen doblet. Verdenshandelen har hatt en enda kraftigere vekst. Antallet som lever i ekstrem fattigdom, er halvert, samtidig som verdens befolkning har økt med to milliarder mennesker. Internasjonal bistand bidrar, men det viktigste er effektiv nasjonsbygging, politiske reformer, ressursmobilisering og god økonomisk politikk i landene selv.

Forventningene til en varig fredsavtale for borgerkrigs-herjede Colombia er store. Sri Lanka reiser seg også etter en blodig borgerkrig og er kommet mye lenger enn forventet i å lege sårene etter krigen. Den demokratiske prosessen i Myanmar er ennå ikke i mål, men den som for bare fem år siden hadde spådd dagens situasjon, ville blitt avfeid som naiv optimist.

Politisk fremgang nasjonalt speiles også i viktige fremskritt i internasjonalt samarbeid det siste året. 2015 var et godt og viktig år for FN på mange arenaer. Bærekraftsmålene som ble vedtatt i fjor, var historiske. For første gang forhandlet medlemslandene frem felles mål, og for første gang er agendaen universell. Målene gjelder også for Norge. Vi fikk også gjennombrudd i krevende forhandlinger om finansiering for utvikling i Addis Abeba, om WTO-avtale i Nairobi, og om klimaavtalen i Paris – alle prosessene med Norge i en aktiv rolle.

Viktige reformer i utviklingspolitikken her hjemme bidrar også til å realisere bærekraftsmålene. Som ledd i effektivisering og resultatorientering av norsk bistand har vi redusert antall land som kan motta norske bistandsmidler fra 116 til 85, og vi sikter også mot en reduksjon i antall bistandsavtaler med minst 30 pst. I utgangspunkt-

et hadde vi over 6 000 bistandsavtaler, og det var for mye.

Det er viktig å fastholde og bygge på det positive som skjer i verden – for å forankre troen på at politikk nytter, og for å unngå stagnasjon og tilbakegang etter 25 år med oppsiktsvekkende resultater. Samtidig må vi ha et skarpt blikk på hvordan globale utviklingstrekk i dag utfordrer Norge og verdenssamfunnet.

For det første: Asias økonomiske vekst beveger den geopolitiske pendelen. Brasils krise og Kinas vekstsmarter viser at utviklingen ikke er lineær, men makt flyttes fortsatt østover og sørover. Vi er på vei mot en mer fragmentert og multipolar verden.

USA vil fortsatt være verdens ledende supermakt i lang tid og den viktigste garantisten for Norges sikkerhet. Ingen land utfordrer USAs rolle. Likevel markerer viktige land avstand til Europa og USA i spørsmål av stor betydning for stabilitet, demokrati og menneskerettigheter. Det åpner for stormaktrivalisering som raskt kan sette internasjonalt samarbeid under press. Slik rivalisering gjør det vanskeligere å enes om løsninger på konflikter, fra Syria til Sør-Kina-havet.

Samtidig er flytting av økonomiske og politiske tyngdepunkt i verden en naturlig og legitim prosess. At fremvoksende stormakter ønsker mer innflytelse i verden, er lett å forstå. Det multilaterale systemet må reflektere verden anno 2016, ikke 1945.

Vi arbeider også systematisk for å få et tettere samarbeid med regionale organisasjoner. I 2015 inngikk vi et bredere partnerskap med ASEAN. Vi har også løftet vårt strategiske partnerskap med Den afrikanske union. Det er også i Norges interesse å normalisere det bilaterale forholdet til Kina.

Norge er tjent med at land i Afrika, Asia og Latin-Amerika ser den multilaterale orden og FN som relevant og til nytte for dem. I det norsk-initierte prosjektet «FN70: En ny dagsorden» arbeider vi for å fremme ideer og forslag til FNs neste generalsekretær. Her samarbeider vi med mange land, men særlig med land i sør.

Vårt strategiske arbeid for en plass i FNs sikkerhetsråd for 2021–2022 fortsetter. Norges kandidatur understreker vår langsiktige satsing på FN som en arena for å ivareta og videreutvikle folkeretten.

Den andre utfordringen er gradvis oppsmuldring av globale handelsregimer. Bevaring og styrking av WTO er Norges primære handelspolitiske interesse. Fremgang under WTOs møte i Nairobi i desember i fjor var derfor gode nyheter for Norge.

Men en mer multipolar verden gjør det svært krevende å skape samlende løsninger i WTO. Stormaktene bruker stadig mer handelspolitisk energi i regionale sammenhenger utenfor WTO, arenaer hvor Norge ofte ikke er med. En TTIP-avtale kan få store konsekvenser for Norge, bl.a. gjennom EØS-avtalen. Vi risikerer forverring av norsk næringslivs konkurransevilkår i våre viktigste markeder.

Norge må møte utfordringene med kløkt og engasjement. Situasjonen er ikke svart-hvitt. Vekstimpulsene fra de store regionale avtalene er gode nyheter for Norge.

Regionalisering er en logisk respons på global kom-

pleksitet. Men regionale avtaler kan fort undergrave globale fellesløsninger hvis vi kun erstatter nasjonale murer med regionale festninger.

Der verden ikke er klar for genuint multilaterale løsninger, må vi sørge for at flernasjonale avtaler bygger broer på tvers av regioner – at det ikke er geografi, men ønsket om samarbeid, vekst og utvikling gjennom åpne markeder som definerer deltakelsen i nye initiativ.

Den tredje utfordringen er trusselen fra globale pandemier. Vi har gjort imponerende fremskritt innen global helse. Norge har vært helt i fremste rekke de siste femten årene med omfattende investeringer og aktivt politisk og faglig arbeid. Tverrpolitisk enighet og kontinuitet hjemme har styrket Norges innflytelse globalt.

Barnedødeligheten er nær halvert, noe som i første rekke skyldes den kraftige fremgangen i bekjempelsen av hiv, malaria, og tuberkulose.

Men det er nå blitt tydelig for oss alle at svake helse-systemer i fattige land utgjør alvorlige sikkerhetsutfordringer. Ikke bare for milliardene av mennesker som lever i fattige deler av verden, men også for oss.

Ebola var en alvorlig vekker. Utbruddet avdekket vesentlige mangler i global beredskap og i kapasitet til å håndtere kriser.

Nå er det zika-viruset som utfordrer. Norge var først ute med bidrag til Verdens helseorganisasjons appell om å styrke sitt arbeid med å bekjempe viruset.

De globale helseutfordringene krever styrket internasjonalt samarbeid. Norge går i front på mange områder, ikke minst når det gjelder snarest mulig å få på plass et globalt rammeverk for finansiering av forskning og utvikling av nye vaksiner mot pandemier.

Det skrives knapt en eneste større sikkerhetspolitisk analyse lenger som ikke vier klimaendringene stor oppmerksomhet. For lavtliggende land er klimatrusselen eksistensiell. For oss andre er den en trussel-multiplikator.

Paris-avtalen fra desember i fjor var viktig og bidrar til ny giv i internasjonalt klimasamarbeid.

Norge leder an i mange globale initiativer for å redusere utslipp av klimagasser. Den globale skogsatsingen prioriteres fortsatt høyt. Vi går foran i globale prosjekter for å redusere faking og metanlekkasjer fra olje- og gassproduksjon. Norge deltar også aktivt i det globale arbeidet for å fase ut subsidier til fossile brensler.

Som energi- og naturressursnasjon har Norge mye å bidra med i det globale arbeidet mot klimaendringene. Vi må være forutseende, vi må forstå rammevilkår og handlingsrom for Norge, vi må ligge i forskningsfronten for ny teknologi, og vi må skape gode rammebetingelser for miljø- og klimavennlig utvikling.

Grunntonen i årets redegjørelse er mollstemt. Men det er viktig å fremheve at vi møter utfordringene med et sterkt utgangspunkt. Det er enighet i Stortinget om hovedlinjene i utenriks- og sikkerhetspolitikken.

Norge møter global turbulens med en sterk økonomi og et samfunn basert på tillit og samhold. Det er avgjørende når økonomiske nedgangstider rammer nøkkelindustrier langs kysten vår og tvinger frem satsing i nye sektorer. Vi går fra særstilling til omstilling.

En grunn til optimisme er det robuste og omforente verdigrunnlaget vi står sammen om: frihet, demokrati, menneskerettigheter, likestilling og bærekraftig utvikling. Dette er bærende verdier i det norske samfunnet og derfor også i norsk utenrikspolitikk. Jo mer det stormer rundt oss, jo viktigere er det å holde fast ved hvem vi er og verdiene vi bygger på.

Derfor er det også svært viktig at de regionale og globale institusjonene som er bygd opp etter andre verdenskrig, reflekterer disse verdiene. Folkeretten, herunder FN-pakten, havretten, menneskerettighetskonvensjonene og miljø- og klimaavtaler er sentrale brikker i et internasjonalt rammeverk som er av helt grunnleggende betydning for Norge.

Det er nå 50 år siden de to sentrale internasjonale menneskerettighetskonvensjonene ble vedtatt. Beskyttelse og fremme av menneskerettigheter fortsetter dessverre å være minst like aktuelt. Vi skal være en klar stemme som forsvarer av grunnleggende rettigheter som ytringsfrihet, forsamlingsfrihet og pressefrihet.

Enhver regjeringens viktigste oppgave er å trygge vårt land og våre innbyggere – å bygge sikkerhet og slitestyrke i møte med stadig mer uforutsigbare omgivelser. Dagens situasjon viser hvor viktig det alltid er å prioritere forsvaret. Det er for sent å gjøre dette når vi virkelig trenger det. Et sterkt nasjonalt forsvar må derfor være en grunnlinje i sikkerhetspolitikken. Vi må prioritere det viktigste; forsvaret av oss selv og våre forpliktelser i NATO. Vi må også ta inn over oss de nye globale sikkerhetstruslene.

I et mer krevende sikkerhetspolitisk klima er det viktig at vi holder fast ved våre venner og alliansepartnere. Norges ankerfeste i sikkerhetspolitikken er vårt NATO-medlemskap. Samtidig er det bred bevissthet i NATO om Norges bidrag til felles sikkerhet i nord. Gjennom det grunnleggende båndet mellom medlemslandene – at éns sikkerhet er alles sikkerhet – er NATO den mest vellykkede militæralliansen i historien.

Det kommende toppmøtet i juli vil ha et økt fokus på kollektivt forsvar; NATOs kjerneoppgave – på hvordan NATO i bredt mål omstilles til en ny situasjon. Det er symbolsk at NATO møtes i akkurat Warszawa – byen hvor Warszawapakten ble stiftet for over 60 år siden. Gitt at Europa er under økende press, vil NATOs samarbeid med EU bli et viktig tema i Warszawa. Frem mot toppmøtet vil Norge ta til orde for en helhetlig tilnærming til sikkerhet. Alliansen kan ikke velge mellom sør og øst, mellom landstyrker eller sjøstridskrefter, eller mellom avskrekking eller avspenning. Samtlige alliertes sikkerhetsbehov må tas på alvor – og samtlige allierte må bidra.

Dette gjelder selvfølgelig også utviklingen i vår del av Europa. Utviklingen i Nord-Atlanteren har konsekvenser for Norge og for hele NATO. NATOs oppmerksomhet er i den senere tid blitt trukket mot nord gjennom allierte øvelser og treningsaktiviteter. Dette er viktig.

Regjeringen vil frem mot NATO-toppmøtet arbeide for en markert styrking av NATOs maritime strategi, med stor vekt på de nordlige havområdene. I forholdet til Russland må tydelighet kombineres med tiltak fra NATO for å

unngå farlige hendelser og økt spenning. Her er Norge en pådriver.

Det mest gledelige på nedrustningsfronten i fjor var atomavtalen med Iran. Et viktig premiss for å få slutført avtalen var at Irans lavanrikede uran ble erstattet med naturlig uran. Da vi fikk en anmodning fra USA om å bidra, så vi det som en naturlig videreføring av vårt arbeid for nedrustning og for å hindre spredning av masseødeleggesvåpen. Vi stilte med teknisk ekspertise og bidro finansielt til gjennomføringen av en sentral del av atomavtalen. Eksperter fra Statens strålevern verifiserte og kontrollerte transporten. Det norske bidraget var viktig fordi det bidro til at atomavtalen kunne iverksettes tidligere enn hva som ellers ville vært tilfelle.

I flere år har vi samarbeidet tett med Storbritannia om verifikasjon av nedrustning. Arbeidet legger et viktig grunnlag for fremtidige kutt i kjernefysiske arsenal.

Norge har også en ledende plass i det internasjonale samarbeidet om kjernefysisk sikkerhet som president Obama i sin tid tok initiativet til. Statsministeren vil delta på Obamas toppmøte om atomsikkerhet i Washington senere denne måneden. Regjeringen arbeider systematisk for å nå målet om en verden fri for kjernevåpen. Her arbeider vi konkret, langsiktig og langs flere spor.

Flyktningkrisen har økt regjeringens oppmerksomhet mot det vi omtaler som sårbare stater, i et bredt belte av land fra Mali i vest via Afrikas Horn og Midtøsten til Afghanistan og Pakistan i øst. Utviklingen i disse regionene truer europeisk og norsk sikkerhet. Dette krever handling – modige og nytenkende politiske initiativer. Det krever av vi ser alle virkemidlene vi har, i sammenheng: diplomati, sikkerhet, militære bidrag, utvikling og jobbskaping, humanitær innsats, fremme av menneskerettigheter og bistand til å bygge vel fungerende institusjoner.

Dagens utfordringer fordrer at vi tenker nytt om utviklingspolitikken for å nå de mest utsatte landene og for å unngå at sårbare stater bryter sammen – ikke på bekostning av de fattigste, men fordi dette er den mest effektive måten å nå de mest sårbare blant de fattige. Seks av tolv fokusland er sårbare stater. Utenriksdepartementet har derfor nå igangsatt arbeid med en egen strategi for å samle innsatsen inn mot sårbare stater.

Erfaringer fra Afghanistan til Sør-Sudan viser at det ikke finnes noen mal for vellykket statsbygging i sårbare stater. Vi må ikke tro at vi som utenforstående kan skape stabile og fredelige samfunn. Alt vi gjør, må forankres i nasjonale krefter med styringsevne.

Samspillet mellom humanitær og langsiktig bistand må styrkes. Vi trenger utviklingsbankenes økonomiske muskler. FN har en særlig viktig rolle, og Norge vil fortsette sin støtte for et styrket FN i sårbare stater. De norske frivillige organisasjonene er også sentrale aktører.

Ferske gjennomganger av FNs freds- og sikkerhetsinnsats understreker at vi må bli bedre på konfliktforebygging, og at kvinner må med. Norge går foran for å sikre at både menns og kvinners erfaringer og perspektiv tas på alvor. Da blir konfliktanalysene reelle, og vi sikrer tilgang til bredden av mulige løsninger. – Og vi må i dette arbeidet ikke glemme menneskerettighe-

ne: uten grunnleggende rettigheter – ingen stabilitet over tid.

Arbeid for stabilisering og utvikling i sårbare stater betyr høyere risiko enn det vi opplever i mer stabile utviklingsland. Det er større risiko for korrupsjon, og for at prosjekter mislykkes. Men risikoen må vi ta, for risikoen ved å ikke gjøre noe er enda større.

Den norsk fred- og forsoningspolitikken er et prioritert politikkområde som med den nye strategien får fornyet aktualitet – og en enda sterkere begrunnelse.

Samtidig vil store ressurser fortsatt bli brukt på bekjempelse av fattigdom og forebygging av konflikt i andre deler av Afrika og Asia. De ambisiøse satsingene på utdanning, helse, økonomisk utvikling og jobbskaping videreføres og spisses. Dette er viktig for å nå de fattigste og realisere FNs nye bærekraftsmål. Vi må forhindre at fattige land som i dag er stabile og opplever demokratisk utvikling og økonomisk vekst, ikke faller tilbake i negative spiraler av vold og konflikt.

Å trygge Norge og forsvare en multilateral orden handler ikke minst om evnen til godt diplomatisk håndverk. Norge har lang tradisjon for å levere bidrag – ikke bare i form av penger, men også kompetanse – inn i viktige globale prosesser, det være seg innenfor internasjonal havrett, fred og forsoning, humanitær bistand eller innsats for å skape gode internasjonale normer, som under klimahandlingene.

Norsk utenrikstjeneste og andre norske fagmiljøer blir ofte påkalt fordi vi er kjent for å kunne levere. Denne kompetansen er bygd opp over tid og bidrar til å gjøre norsk utenrikspolitikk relevant og etterspurt.

Jeg vil avrunde årets redegjørelse med å peke på ti konkrete områder hvor Norge tar et særlig ansvar:

- Vi er en solid alliansepartner. USA er Norges viktigste allierte. NATO er vårt sikkerhetspolitiske anker. Våre allierte vet at de kan stole på Norge.
- Vi fastholder vårt stabile forhold til Russland. Vi fortsetter å være en konsekvent og forutsigbar nabo med Russland. Vi skjerper analyseverktøyene og styrker vår russlandskompetanse.
- Vi prioriterer nordområdene. Målet vårt er at nordområdene forblir en region preget av samarbeid og ansvarlig ressursforvaltning.
- Vi bidrar tungt i Europa. Europas utfordringer er våre utfordringer. Vi bidrar på alt fra energisikkerhet via migrasjonsløsninger og strategisk bruk av EØS-midlene.
- Vi forbereder Norge på en verden med økt økonomisk tyngdepunkt i Asia. Fortsatt velferd forutsetter at vi griper nye muligheter og bygger relasjoner i vekstøkonomier i sør og i øst.
- Vi øker den allerede omfattende humanitære bistanden og satser i sårbare stater. Aldri før i nyere tid har de humanitære behovene vært større. Men heller aldri før har Norge bidratt mer.
- Vi reformerer og konsentrerer utviklingspolitikken. Antall mottakerland og bistandsavtaler reduseres, og kravene til evaluering og resultater skjerpes.
- Vi fortsetter den storstilte satsningen på utdanning.

Gjennom utdanningsattsingen har Norge tatt et globalt lederskap for å sikre utdanning for alle.

- Vi videreutvikler vår aktive fred- og forsoningspolitikk. Å forebygge konflikt og krig og å bidra til løsning av akutte konflikter er kostnadseffektiv utenrikspolitikk.
- Vi fortsetter å vise vei i internasjonalt klimaarbeid. Norge var en pådriver for å få Paris-avtalen på plass – nå starter arbeidet med å iverksette den.

Utenrikspolitikkenes fremste mål er å sikre og fremme norske interesser – våre verdier, vår sikkerhet, vår velferd. Alvoret, uroen og uforutsigbarheten som jeg har redegjort for i dag, krever klar tenkning og klok handling for å fremme norske interesser, investere i verdiene og det globale rammeverket som skal sikre at rett går foran makt.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse legges ut til behandling i et senere møte.

- Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [10:57:09]

Interpellasjon fra representanten Marit Nybakk til utenriksministeren:

«Den 10. desember i fjor mottok Den tunisiske kvartetten for nasjonal dialog Nobels fredspris i Oslo for dialogprosessen som bidro til en moderne grunnlov, nyvalg og demokratiske institusjoner. Tunisia er imidlertid fortsatt i en kritisk fase. Ungdomsarbeidsledigheten er oppe i 40 prosent, og sikkerheten er mange steder alvorlig truet. Landet trenger både investeringer og bistand for å skape arbeidsplasser og sosial stabilitet.

Hvilke initiativ vil utenriksministeren ta, eventuelt sammen med EU, for å styrke Tunisia i regionen?»

Marit Nybakk (A) [10:58:14]: Den arabiske våren startet i Tunisia. Der kan man kanskje si at våren har blitt til en arabisk sommer – i motsetning til de andre landene som hadde opprør og omveltninger: Der kan man dessverre snakke om en arabisk vinter.

Det er imponerende det Tunisia har fått til. Det er en demokratisk prosess med aktiv deltakelse fra sivilsamfunnet. Ja, fire private organisasjoner var faktisk drivkraften i arbeidet for å få til en ny og relativt sett svært radikal grunnlov – og la grunnlaget for stabile, demokratiske institusjoner.

I oktober fikk vi melding om at de fire organisasjonene, den såkalte kvartetten, hadde fått Nobels fredspris: tunisiske LO, arbeidsgiverforeningen, advokatforeningen og den tunisiske menneskerettighetsorganisasjonen. De fire bidro til grunnloven, men sørget selvfølgelig for at de politiske institusjonene fungerte. Kvartetten selv var ikke ute etter politisk makt. De bidro til at Tunisias andre republikk fikk sin første folkevalgte regjering 6. februar 2015.

Den nasjonale dialogen ble opprettet etter den situasjonen som oppsto etter det første frie valget i 2011. Tre partier, den såkalte troikaen, dannet en samlingsregjering.

Den nye grunnlovgivende forsamlingen hadde ett år på seg til å lage en grunnlov og å gjennomføre nyvalg. Både regjeringens manglende erfaring med å styre og den foruroligende oppblomstringen av radikale islamistiske grupper førte til stor uro og nye uroligheter i landet. De politiske drapene på venstrepolitikkerne Chokri Belaid og Mohamed Brahmi i 2013 fikk som konsekvens at nasjonalforsamlingen ble oppløst. Kvartetten startet da dette omfattende arbeidet med en samtalerunde, og presenterte etter hvert et veikart med krav om at regjeringen måtte gå så snart en grunnlov var vedtatt, og en regjering måtte ta over til nyvalg var gjennomført.

Den nye folkevalgte regjeringen ble dannet etter at Beju Caid Essebsi ble landets første frie president. Han var i sin tid Bourguiba-mann. Det samme gjelder faktisk både statsministeren og parlamentspresidenten. Dette er folk som har styrt før, og som har politisk og administrativ erfaring.

Alt så rosenrødt ut. Utenlandske politikere og media var imponert over den demokratiske prosessen som hadde bidratt til en ny og radikal grunnlov, nytt parlament, ny president og en ny regjering – den arabiske sommeren altså. Men farene lurte. utfordringene var – og er – veldig store. Terrorangrepene mot Bardo-museet i hovedstaden 18. mars og mot et turisthotell utenfor byen Sousse 26. juni preget sterkt de første månedene i den nye regjeringen.

Jeg var, på vegne av presidentskapet, i Tunisia og besøkte parlamentet i begynnelsen av november i fjor. I tillegg til møtet med bl.a. parlamentspresidenten, kvinnelige parlamentarikere, statsministeren og kvartetten, besøkte jeg Bardo-museet. Jeg så på kulehullene sentralt inne i museet og ble minnet om at det tunisiske demokratiet er veldig skjørt. I øst er det over en million libyske flyktninger. De er riktignok relativt godt integrert i lokalsamfunnet. ISIL og andre islamister synes ingenting om den radikale grunnloven, som gir kvinner likestilling og Tunisia demokratisk styre. Nå skal det nok sies at allerede under Bourguiba på 1960-, 1970- og delvis 1980-tallet, hadde kvinnene i Tunisia en helt annen stilling enn i landene rundt, så dette er det for så vidt tradisjon for.

I de to terrorangrepene ble henholdsvis 21 og 38 mennesker drept. Alle unntatt én var vestlige turister. Sikkerhetsstyrkenes mandat ble mer robuste. Slik er det – og blir det.

Utenriksministeren sa i sin redegjørelse omtrent som følger: Uten menneskerettigheter som basis vil det ikke være noe stabilitet i et land eller område. Det er for så vidt riktig, men man kan i og for seg snu det på hodet, for de fleste land trenger også vekst, økonomisk utvikling og arbeidsplasser. Tunisia trenger arbeidsplasser og verdiskaping. Alle jeg snakket med, understreket dette. Visst var både private organisasjoner og parlamentspresidenten interessert i den nye nasjonale institusjonen for menneskerettigheter, som Stortinget har opprettet. Og undertegnede hadde et felles seminar med det norske barneombudet og UNICEF om likestilling og barns rettigheter og et mulig ombud. Men to saker dominerte samtalen. I tillegg til arbeid og verdiskaping var det sikkerhetssituasjonen. Dette henger sammen.

Tunisia trenger bistand, men de trenger først og fremst

utenlandske investeringer. De har behov for at landet stabiliseres i regionen. Landet har 40 pst. ungdomsarbeidsledighet, og dette er i veldig stor grad nyutdannede akademikere. Vi har nylig sett demonstrasjoner i hovedstadens gater – organisert av utålmodige unge mennesker uten arbeid.

Tunisia er fortsatt i en kritisk fase. De er nå det landet som fungerer demokratisk etter den arabiske våren, men både i Tunisia og utenfor landets grenser jobber mange for at de ikke skal lykkes. Vi har et ansvar, EU har et ansvar – Europa har i det hele tatt et ansvar. Tunisia trenger arbeidsplasser til sine utålmodige ungdommer, og de trenger desperat at turistene kommer tilbake etter terrorangrepene i fjor. Jeg vil også spørre utenriksministeren i den forbindelse hvilken politikk Utenriksdepartementet for øyeblikket har når det gjelder å gi råd om turisme til Tunisia.

Det var nesten rørende å bli tatt med ut til noen av de viktigste celebre steder for å vise meg at Tunisia har så veldig mye å vise fram: en stor kulturarv å øse av. Her ligger Kartago, her er historie fra Romerriket. Se på kartet – landet ligger ikke mange kilometre, for ikke å si metre, fra Italia og Romerrikets maktsentrum. Jeg vet at EU har et økende samarbeid med Tunisia. Vi bør her kunne være pådrivere.

Tunisia er på vei mot et inkluderende og demokratisk samfunn. Det er fantastisk å se hvordan det tunisiske sivilsamfunnet, de politiske partiene, arbeidsgiverne og arbeiderbevegelsen har kommet sammen for å skape et nytt demokrati.

Tunisias framgang er en lysende flekk i et dystert bilde i Nord-Afrika og Midtøsten etter de politiske omveltningene i 2011. Nabolandet Libya er for øyeblikket uten en sentral statsdannelse og er blitt et paradisi for menneskesmuglere. Vi hørte i utenriksministerens redegjørelse beskrivelsene av det ustabile området, borgerkrigen i Syria og oppløsningen av mange av statene fra det gamle ottomanske riket.

Hvilket initiativ har utenriksministeren tatt og vil utenriksministeren ta, eventuelt i samarbeid med EU, for å bidra til stabilisering og å styrke Tunisia i regionen? I tillegg: Siden vi i Stortinget for øyeblikket har til behandling en veldig sentral og interessant melding om næringsutvikling innenfor utviklingssamarbeidet: Kan vi f.eks. bruke strategiske partnerskap for å stimulere norsk industri til i økende grad å etablere seg i Tunisia? Jeg vet om bedrifter som er i ferd med å etablere seg i Tunisia. Det er ikke minst bedrifter som jobber med ny energi for å få til klimavennlig energi. Det er også etater, som Barneombudet og andre offentlige instanser, som forsøker å bidra til økt demokrati og ikke minst at det skapes utvikling, vekst og arbeidsplasser.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Børge Brende [11:08:28]: Først: Takk til representanten Nybakk for å sette Tunisia på dagsordenen og for hennes engasjement over flere år når det gjelder Tunisia. Som representanten var inne på: Selv om

Tunisia nå står midt oppe i en veldig krevende situasjon, har landet på mange måter lyktes der andre har mislyktes, i hvert fall hvis man sammenligner med en del andre land i regionen. Men landet befinner seg fortsatt i en skjør fase, og det i et særdeles krevende og urolig nabolag.

Tunisia har mye å være stolt over: en ny og moderne grunnlov, en vellykket gjennomføring av demokratiske valg og ikke minst en velfortjent fredspris, der kvartetten viste en hel verden at veien til fred går gjennom dialog.

Tunisia er et forbilde når det gjelder å inkludere alle befolkningsgrupper i en demokratisk reformprosess – også dem man er uenig med. Tunisierne har vist mot ved å velge dialog og kompromiss fremfor polarisering og fortsatt konflikt. Samarbeidet mellom sekulære og moderate islamister er en modell som bør inspirere andre. Så langt har Tunisia vært det landet som har lyktes best i å videreføre demokratiseringsprosessen etter den arabiske våren. Men mye står på spill, som representanten Nybakk var inne på, og utålmodigheten er stor.

Veien fremover byr på betydelige utfordringer, både politisk, økonomisk og sikkerhetsmessig. Oppgavene står i kø for den tunisiske regjeringen. Man må finne den rette balansen mellom sikkerhetstiltak og virkemidler som stimulerer til jobbskaping og økonomisk aktivitet. Den viktige turistnæringen lider etter brutale og omfattende terrorangrep. Man må få til fremgang i arbeidet med rettsoppgjør og forsoning og med å sikre en videre demokratisk og rettferdig utvikling. Det er avgjørende at Tunisias ungdom ikke mister troen på fremtiden. Hvis Tunisia mislykkes, vil det ha konsekvenser også for nabolandene og for Europa.

Norge støtter Tunisia i denne overgangsprosessen, og vi vil styrke vårt engasjement, bl.a. i samarbeid med FN og EU. Svekkelsen av statlig kontroll og fremveksten av ekstreme bevegelser utgjør en alvorlig trussel for stabiliteten i Midtøsten og Nord-Afrika. Norge og EU har felles interesse av bærekraftig stabilitet i Europas sørlige naboskap, basert på et godt partnerskap mellom landene nord og sør for Middelhavet.

Vi følger EUs naboskapspolitikk med stor interesse. Norge vil gjøre mer sammen med EU. Vi bidrar til EUs fond for Nord-Afrika, hvor formålet er å bidra til stabilitet gjennom konkrete prosjekter. Migrasjons- og sikkerhetsutfordringene i middelhavsregionen må ses i nær sammenheng med behovet for en langsiktig samarbeids- og utviklingsagenda i Nord-Afrika og Sahel. Regjeringen har nylig lansert en forsterket innsats når det gjelder støtte til sårbare stater. Det er naturlig at Tunisia inngår i dette arbeidet.

I kjølvannet av den arabiske våren gikk Norge tidlig inn med støtte til demokratisk omstilling i Tunisia. I 2015 doblet vi vår støtte til landet. Norske bidrag har i stor grad konsentrert seg om demokratiseringstiltak, rettighetsarbeid og støtte til inkluderende økonomisk vekst og jobbskaping, som representanten Nybakk også var inne på.

Vi har støttet Europarådets viktige arbeid med Tunisias nye grunnlov. Den er av mange anerkjent som den mest moderne grunnloven i den arabiske verden. Dette er en type støtte som får gode skussmål fra tunisiske samarbeidspartnere. Vi har derfor besluttet å videreføre vår støtte

til Europarådets arbeid. Vi gir også bidrag til Middelhavsunionen, en av svært få organisasjoner som jobber regionalt i Nord-Afrika. Middelhavsunionen har eksempelvis støttet kvinnelige entreprenører i prosjekter på tvers av landegrensene. Denne typen samarbeid er også viktig for den regionale stabiliteten.

Vi har nylig inngått en avtale med FNs utviklingsfond om støtte til Tunisias arbeid med sikkerhetssektorreform og overgangsrettferdighet samt oppfølging av grunnlovsarbeidet. Vi har over flere år bidratt med strategisk støtte til sivilsamfunnet i kultursektoren og mediesektoren.

Norge bør bruke sine ressurser på å støtte samfunnsområder der vi har erfaringer og kompetanse av spesiell verdi og interesse for mottakerne. Et eksempel er vår støtte til ILOs innsats for å fremme sosial dialog og styrke arbeidslivspolitikken i Tunisia, i samarbeid med arbeidslivets parter. NHO og LO har vært involvert i dette samarbeidet. Samarbeidet har spilt en viktig rolle i utformingen av den sosiale kontrakten mellom Tunisias myndigheter og arbeidslivets parter. Det var en viktig milepæl i den overordnede demokratiseringsprosessen og beredte grunnen for videre samarbeid mellom arbeidslivets parter og andre sivilsamfunnsorganisasjoner i den nå velkjente kvartetten.

Norge har nylig gitt støtte til flere norske aktører, som SINTEF, ILPI og Sahara Forest Project, for å støtte Tunisia med kapasitetsbygging og jobbskaping. På denne måten håper vi at norske institusjoner og norsk næringsliv kan være med på å skape nye løsninger i Tunisia og bidra til kunnskapsoverføring og nye, fremtidsrettede jobber, noe også interpellanten etterlyste i sitt innlegg.

Sammen med norsk næringsliv ønsker vi å bidra til lokal verdiskaping i landet. Tunisia trenger mer enn bistand. Tunisia trenger fred i Libya og de andre nabolandene og stabilitet i regionen. USAs siste luftangrep i Libya, som først og fremst rammet tunisiske fremmedkrigere, viser kompleksiteten Tunisia står overfor. En ytterligere forverring av situasjonen i Libya er den største trusselen mot stabilitet i Tunisia. Derfor er det avgjørende med fremgang i den FN-ledede fredsprosessen i Libya. Norge støtter spesialrepresentant Koblers arbeid. Vi er rede til å yte bidrag til stabilisering og institusjonsbygging. Dette vil ikke bare hjelpe Libya, men være et verdifullt bidrag til stabilisering av Tunisia og regionen for øvrig.

Det er viktig å understreke at det er Tunisia selv som må ta sine mange reformer videre, ikke minst det viktige arbeidet innen antikorupsjon. Det internasjonale samfunnet kan støtte reformene – slik Norge gjør – men det er Tunisia som må gjennomføre dem. Landet har oppnådd mye, men står overfor en krevende balansegang. Et sentralt budskap fra det internasjonale samfunnet er at stabilitet ikke står i motsetning til demokrati – stabilitet og et inkluderende samfunn er to sider av samme sak.

Det er en feilslutning å tro at man kan ha stabile stater uten godt styresett. Sikkerhet og godt styresett virker gjensidig forsterkende på hverandre. Dette er et avgjørende budskap i hele Midtøsten og Nord-Afrika, og det må fortsettes gjentas overfor Tunisia. Dette viktige premisset vil legges til grunn i regjeringens nye satsing på sårbare stater, der også støtte til Tunisia vil inngå.

Marit Nybakk (A) [11:16:36]: Takk til utenriksministeren for hans svar. Det var veldig mye bra i det svaret, og jeg er veldig glad for de tiltakene som Utenriksdepartementet har satt i gang både når det gjelder bidrag til stabilitet, til utvikling, til bistand, og når det gjelder å gi støtte til kvinnelige gründere. Alt dette er tiltak som er veldig bra, og for meg er det viktig at Norge har et økende økonomisk samarbeid med Tunisia.

Nobelkomiteen sa om fjorårets fredspris at fredsprisvinnerne ville spre glimt av håp og utvikling til en region som står i flammer. Ja, det kan hende. Det forutsetter at Tunisia styrkes og stabiliseres i regionen, og det igjen forutsetter en vilje i Europa til å bidra til en slik stabilisering, som igjen bidrar til både arbeidsplasser og velferd.

Jeg fikk høre i november at kunngjøringen – og etter hvert utdelingen – av fredsprisen ville sette fokus på Tunisia både i Europa og globalt. Det var det store håpet, og det var forventningene til resultatene av fredsprisen – at man da kunne få økte investeringer og mer bistand. I januar opplevde landet optøy og demonstrasjoner fra utålmodige arbeidsledige ungdommer. Mange ble skadet i sammenstøt med politiet, og det ble dessverre etter hvert innført nattlig portforbud over hele landet. Arbeidsplasser er egentlig det beste våpen mot kaos og terror og for å hindre islamistiske grupper i å få framgang.

Demokratiske prosesser og demokratisk framgang er alltid skjørt og sårbart. Demokratiske institusjoner, en folkevalgt forsamling og uavhengige domstoler er viktige og nødvendige grunnpilarer. Men i det daglige skal folk ha mat, barna skal kunne få lov til å gå på skole, mødrene skal ha rett til seksuell og reproduktiv helse, til trygge fødsler og til den verdigheten det innebærer for et menneske å ha et arbeid å gå til. Dette er viktig for et samfunns utvikling.

Det er lett å glemme Tunisia i en region der fokuset blir på Syria, på stater i oppløsning og på en nesten uhåndterbar flyktningsituasjon. Men hvis vi ikke sørger for økonomisk framgang for Tunisia, kan det lett bli enda verre i regionen.

Utenriksminister Børge Brende [11:20:16]: Som jeg også understreket i mitt svar til interpellanten i mitt forrige innlegg, har vi økt vår satsing i Tunisia også bistandsmessig – den er faktisk doblet – men det skal skje strategisk, ikke minst gjennom entreprenørskap og kvinner, dette med å styrke demokrati, menneskerettigheter og antikorupsjonsarbeid. Så tror jeg, som også interpellanten var inne på, at det er vesentlig at vi nå benytter den satsingen og partnerskap med privat sektor i Tunisia. Tunisia er et land som har et kjempepotensial når det gjelder å motta investeringer, og det å kunne oppfordre også til flere investeringer som skaper arbeidsplasser, og gi incentiv til dette gjennom gode ordninger i norsk bistand, er noe vi kommer tilbake til i forbindelse med fremleggelsen av den strategien som er knyttet til sårbare stater.

Tunisia er kanskje ikke per definisjon en sårbar stat, men den er iallfall omgitt av veldig sårbare stater, og vi må hindre at det ikke fører til at også Tunisia kommer i den samme kategorien. Tunisia er jo et av de landene hvor flest har reist ut som fremmedkrigere, flere tusen, til Syria og Irak, og flere av disse har kommet tilbake. Det har bidratt

til det krevende sikkerhetsbildet som er i Tunisia, og som igjen har ført til at mange land har utstedt reiseråd, dvs. har frarådet i utgangspunktet å reise til Tunisia inntil sikkerhetssituasjonen blir forbedret. Dette er alle spørsmål vi nå må se på fremover, hvordan vi skal greie å håndtere bistand og eventuelt ytterligere opptrapping til Tunisia på en strategisk måte, og jeg imøteser også Stortingets ulike innspill her.

Øyvind Halleraker (H) [11:22:54]: Jeg vil takke interpellanten for å reise et viktig spørsmål om Tunisia. Det er nå fem år siden starten på den arabiske våren – Midt-østen og Nord-Afrika ble sendt ut i et folkelig opprør med krav om reform. Det begynte i Tunisia og spredte seg i løpet av uker til Egypt, Jemen, Bahrain, Libya og Syria. Autoritære ledere som Mubarak i Egypt og Ben Ali i Tunisia ble avsatt.

Vi var mange som håpet på nye styresmakter som ville skape politiske reformer om bedre framtid i landene i regionen. I dag er realiteten i regionen dessverre en helt annen. Politisk uro, økonomisk tilbakegang, folkelig frustrasjon over korrupsjon og maktovergrep og migrasjonsstrømmer råder. Den uholdbare humanitære situasjonen i borgerkrigen i Syria er fortsatt ikke løst, krigen i Jemen likeså. Konfliktene driver mennesker på flukt og har ført millioner ut i flukt til nabolandene og til Europa. Samtidig tiltrekker situasjonen seg fremmedkrigere. Terroristgrupper som ISIL, Al-Nusra-fronten, Al Qaida-nettverk og Boko Haram har bragt frykt til regionen, og myndighetene i mange land har problemer med å hindre dem.

Utenriksministeren redegjorde for dette bildet i sin redegjørelse tidligere i dag. Han redegjorde også for den historisk store norske humanitære innsatsen gjennom Syria-konferansen og Norges innsats gjennom bidrag inn i kjernekoalisjonen mot ISIL.

Tunisias lovgivere klarte å unngå å tilspisse volden som har kastet andre av den arabiske vårens land ut i store kriser. Tunisia er i den sammenhengen et foregangsland. Landet har kommet lengst i den demokratiske prosessen i regionen og tatt de nødvendige grep. Ytringsfrihet, pressefrihet og forsamlingsfrihet er på plass. I 2014 ble frie valg avholdt, og lokalvalg er planlagt i år. Tunisia har etablert seg som en viktig samarbeidspartner i utviklingen i nær-områdene, i middelhavsregionen generelt og opp mot den arabiske verdenen. Med sterke bånd til EU og som et av NATOs dialogland har Tunisia de redskaper som trengs for å fremme handel og fredelige forhold i omverdenen.

Tunisias nye grunnlov gir i motsetning til de fleste arabiske stater ikke islamistisk lov noen forrang, selv om den noterer at landet er arabisk og muslimsk. Det garanterer for religiøs frihet og bekrefter Tunisias tilslutning til universelle menneskerettigheter. Samtidig er Tunisias framtid skjør. Landet er i startgropen på sin nye framtid og fortjener all den internasjonale anerkjennelse vi kan gi det fra det internasjonale samfunnet.

Utenriksministeren nevnte i sitt innlegg hvilke investeringer og samarbeid Norge har inngått med Tunisia. Støtte til sivilt samfunn, handel, investeringer og utdanningssatsing blir sentralt for Tunisia og for regionen. Det blir viktig

å forankre og forsterke dette arbeidet for å sikre landenes framgang og demokratisk pluralisme.

Det er mange aktører i Tunisia som har lagt en stor innsats i å ta landet gjennom den arabiske våren. Dialogkvarteren har stått fremst i denne prosessen. Nobelprisen var en støtte til de fredsskaperne som gjennom konsensus og i en kritisk fase i Tunisias historie greide dette. Det var en støtte til Tunisias sivilsamfunn, til den vanlige mann og kvinne for deres kamp mot den politiske elite. For tunisierne var det å vinne Nobelprisen en stor ære, samtidig som det ble skapt bekymring for hvor den politiske overgangen var på vei.

Gjennom historien har vi sett mange diktaturer falle, men vi har sett få demokratier reise seg. Det nærmeste vi kommer nå, er Tunisia. Nå er dialog og kompromissvilje kjernen i prosessen. Derfor vil jeg slutte meg til interpellanten og utenriksministerens støtte til Tunisia og landets demokratiske framtid.

Pål Farstad (V) [11:27:32]: Først vil jeg takke interpellanten, Marit Nybakk, for å ta opp en meget viktig og aktuell sak.

Tunisia har oppnådd viktige demokratiske milepæler. Samtidig utfordres landet av en dyp økonomisk krise og er sikkerhetsmessig sårbar. Venstre mener at Norge bør intensivere støtten til Tunisia, spesielt når det gjelder tiltak som bidrar til økonomisk vekst, sikkerhet, styrking av sivilsamfunn og godt styresett. En slik støtte er i Norges interesse og i tråd med en utenrikspolitikk som premierer land som respekterer menneskerettigheter og demokrati.

På kort tid har Tunisia oppnådd en sterkere demokratisk utvikling enn noe annet land berørt av den arabiske våren. Blant reformene er innføring av en ny liberal grunnlov, flere frie valg og fredelig maktoverføring mellom folkevalgte regjeringer. Samtidig tegner det seg et dystert bakteppe: IS har utført en rekke terrorangrep i Tunisia, økonomien står i stampe, og arbeidsledigheten, spesielt blant unge, øker kraftig.

Tunisia er sikkerhetsmessig sårbar. Som vi har hørt tidligere i debatten, har over en million libyere flyktet til Tunisia, og våpen og terrornettverk flyter relativt uhindret over grensen mellom de to landene. Flere tusen har vervet seg til IS og andre terrororganisasjoner, slik utenriksministeren nevnte. Terrorangrepet i turistbyen Sousse sommeren 2015, der 20 turister ble drept, gjorde enorm skade på en allerede vanskelig økonomisk situasjon. Mange land, deriblant Norge, har siden frarådet sine borgere å reise til Tunisia. Dette har medført tap av inntekter til turistnæringen. Videre økonomisk nedgang kan komme til å frata tunisierne troen på demokratiet de nettopp har innført, og regjeringens sikkerhets- og antiterroriltak kan føre landet tilbake til mer autoritære styreform.

I skyggen av den akutte humanitære krisen i Syria og Irak er det stor sannsynlighet for at Tunisias utfordringer ikke blir prioritert av det internasjonale samfunnet. Men å overlate landet til seg selv kan vise seg å bli en stor feil. Investeringer vil bli oppfattet som en anerkjennelse av reformene som har funnet sted.

Utenriksministeren viste til flere områder der norske in-

stisjoner og organisasjoner bidrar positivt i Tunisia. Det er bra. Partnerskap med privat sektor er viktig.

Konkret samarbeid og økt handel med det eneste landet i regionen som så langt har kommet styrket gjennom den arabiske våren, vil bli lagt merke til langt utover Tunisias grenser. Europa er den viktigste handelspartneren for Tunisia, men landet sliter med høye tollmurer ved eksport av bl.a. olivenolje. Ved å gi Tunisia toll- og kvotefri adgang til det norske markedet kan Norge bidra til å støtte opp under reformene. Dessuten bør Norge jobbe for at de pågående forhandlingene om frihandelsavtale mellom EU og Tunisia utvides til også å gjelde for EØS- og EFTA-landene.

Venstre mener at det bør arbeides videre med å gi Tunisia samme handelsstatus som de 90 lav- og mellominntektslandene som i dag har toll- og kvotefri markedsadgang for alle sine varer til Norge gjennom den såkalte GSP-ordningen. Tunisiske myndigheter må tilbys hjelp for å bedre sikkerhetssituasjonen særlig rettet mot turistsektoren, slik at Norge og Europa på sikt kan oppheve frarådingen om å reise til Tunisia. Det er også viktig at tunisiske myndigheter tilbys et bredt samarbeid for å styrke sivilsamfunnet, og at det tilbys midler og kompetanseoverføring i arbeidet mot radikaliserings.

Sverre Myrli (A) [11:32:40]: Den romerske senatoren Cato den eldre skal ha avsluttet alle talene sine med å si: For øvrig mener jeg at Kartago bør ødelegges.

Kartago i det nåværende Tunisia ble sett på som en trussel mot Roma. Det sies at byen var en livlig og mektig havneby omkranset av fruktbare jordbruksområder. Romerne ødela Kartago opptil flere ganger. La oss nå bidra til at dagens Tunisia ikke blir ødelagt.

I høst hadde jeg gleden av å delta på en reise til Tunisia i regi av NATOs parlamentarikerforsamling. Vi besøkte også restene av Kartago i utkanten av hovedstaden Tunis.

Tunisia kan spille en viktig rolle i regionen. Derfor er landet også interessant i et sikkerhetspolitisk perspektiv. Jeg er enig med alle dem som sier – både i debatten her i dag og generelt – at Tunisia har gjort mye bra de siste årene. Overgangen fra ettpartistat under, jeg tror vi kan si, beintøff ledelse av president Ben Ali – det ble vel over 20 år – til demokrati med ny grunnlov etter den arabiske våren er imponerende og et eksempel til etterfølgelse for andre land i regionen. Men samtidig må vi innse at landet har store utfordringer. Så når vi sier at det går bra i Tunisia, for det gjør det på mange områder, er nok en av grunnene til det at vi sammenligner med naboland der det slett ikke går så bra. Tunisia har f.eks. en svært høy arbeidsløshet, det nevnte også interpellanten, og da jeg under mitt besøk der i høst pratet med folk, sa mange at de bare hadde én drøm, og det var å komme seg til Europa. Særlig mange unge sa det. Og det er ikke et godt tegn for et land at ungdommen ønsker seg bort.

Tunisia har en lang veg å gå, men samtidig er det opplyftende, for de er på gang, og de har tatt noen veldige viktige og riktige valg. Det er i Europas og Norges interesse at Tunisia lykkes. Derfor bør de støttes på sin videre ferd. Det er helt åpenbart at de på en del områder ønsker å se nærmere på hvordan vi har bygd ut vårt styresett, særlig på områ-

der som har med samarbeid mellom partene i arbeidslivet og den type spørsmål å gjøre. Det er komplisert å bygge et demokrati. Vi har brukt lang tid, mange tiår, i Norge på å bygge vårt land. Kanskje kan vi bidra med å bistå Tunisia på deres ferd.

Cato fikk det som han ville. Kartago ble ødelagt. La oss bidra til at Tunisia ikke ødelegges. La oss støtte Tunisia på deres ferd.

Åsmund Aukrust (A) [11:36:41]: For fem år siden var verdens øyne rettet mot Nord-Afrika og Midtøsten, mot ungdom som strømmet til gatene og fredfullt demonstrerte for rettferdighet, demokrati og arbeid. Diktaturer falt, og regionen var fylt av framtidstro. Da jeg reiste rundt med Arbeiderpartiet og AUF det året, sa jeg at dette kom til å være vår tids berlinmur: ukene og månedene hvor verden kom til å forandre seg mest, øyeblikkene vi kunne se tilbake på og tenke at der ble historien skapt. Og på mange måter ble jo det sant. Verden ble veldig forandret, men på helt motsatt måte av hva vi håpet. Folket håpet på demokrati, optimisme og fred, men vi har fått det motsatte. Nå ser vi et Libya hvor det er statsløse tilstander. Vi ser at overgrepene fortsetter i Bahrain. Vi ser at generalene er tilbake i presidentpalasset i Kairo, og i Syria ser vi den verste situasjonen siden annen verdenskrig. Verdens øyne må være rettet mot disse: krigens ofre, de som utsettes for overgrep i regionen, alle de som er på flukt i Syria, i nabolandene og her i Europa. Hvordan kan vi hjelpe dem best mulig, støtte dem? Og viktigst av alt: Hvordan kan vi være med og skape en politisk løsning?

Vi skal være der for dem som har det verst, men vi må også være der for dem som har fått det bedre. Derfor er jeg veldig glad for at Marit Nybakk har tatt initiativet til denne debatten, og for det arbeidet hun har gjort som vise-president, hvor hun har hatt kontakt med politikere i Tunisia. Jeg er også glad for de svarene som utenriksministeren ga, om hvordan vi kan støtte disse i framtiden. For det er så lett å bare være til stede der det brenner mest. Vi må fortsette å være der for dem som har hatt en positiv utvikling, både fordi utfordringene er mange og fordi risikoen for at det kan gå galt, fortsatt er så veldig til stede – men også for å demme opp mot ekstremisme, og for å være med og støtte opp om demokratiske krefter i nabolandene som er i krig. Det å støtte opp om naboland som Tunisia må inn i en helhetlig plan i kampen mot ekstremisme og vold.

Norge bør gjøre mer for å støtte Tunisia. Vi bør gjøre mer for at de kan bidra og sikre vekst og arbeid til sine unge. Vi bør være med og ta initiativ selv eller støtte opp om andre. Vi bør også diskutere hvordan vi i større grad kan være med og støtte opp om de politiske prosessene som foregår – Norge som land – men også hvordan vi kan støtte opp om det sivilsamfunnsarbeidet som har oppstått. Norsk LO har i mange år hatt et nært forhold til den tunisiske fagbevegelse. I desember signerte NHO en avtale med den tunisiske arbeidsgiverorganisasjonen. I Arbeiderpartiet ønsker vi å knytte tettere kontakt med vårt tunisiske søsterparti, Ettakatol, fordi sivilsamfunn spiller en helt avgjørende rolle for å skape demokrati og sikre stabilitet. Derfor er jeg glad for at Stortinget i budsjettdebatten i

fjor avviste regjeringens forslag om store kutt til sivilsamfunnsorganisasjoner. Støtten til sivilsamfunn bør øke, ikke reduseres.

Vi bør gjøre mer for Tunisia fordi veien til stabilitet fortsatt er lang. Det er mange faktorer som kan ødelegge. Men i tillegg til å støtte dem bør vi også ta initiativ til å diskutere hvordan vi som internasjonalt samfunn kan lære av Tunisia. Hva kan vi lære av det som har foregått? Hvorfor har de fått det til i Tunisia? Hva har de gjort på veien fra diktatur til demokrati? Det var grunnen til at jeg, sammen med kollega Heikki Eidsvoll Holmås, nominerte dialogkvartetten til Nobels fredspris i fjor, fordi verden bør hedre og lære av dem som har fått det til. Det var sivilsamfunnsorganisasjonene i Tunisia som fikk fredsprisen.

Sivilsamfunnet er kanskje den viktigste faktoren for å utvikle demokrati. Historien har lært oss så altfor godt at demokrati er noe veldig annet enn fravær av en diktator. Det var ikke nytt i Tunisia. Vi så det samme i Sør-Afrika, hvor det var fagbevegelsen og kirkelige organisasjoner som var de som sto klare da apartheid falt, og i Sør-Amerika, hvor det var fagbevegelsen som sto sentralt da militærdiktaturer ble utviklet til progressive demokratier. Jeg vil gjerne at utenriksministeren sier noe mer om hva vi kan bruke som lærings erfaringer fra Tunisia. Hvordan kan vi bruke den positive utviklingen i Tunisia til inspirasjon for nabolandene og for resten av verden?

Det er imponerende hva Tunisia har fått til. I desember så hele verden til dem under Nobeldagene og hedret kvartetten eller egentlig hele det tunisiske folk. Det var flott, og det var viktig. Men mye viktigere er det at vi fortsetter å være der, bidrar på vår måte, etter deres behov, til å styrke demokratiet og stabiliteten. Flere land bør gjøre dette. Norge bør være et av de landene.

Marit Nybakk (A) [11:41:57]: Jeg vil takke for en fin debatt og ikke minst for en stor interesse for at Tunisia skal lykkes. Det betyr noe at vi hele tiden har fokus på Tunisia, derfor er det også viktig å ta en slik debatt i stortingsalen. Takk også til representantene Åsmund Aukrust og Heikki Eidsvoll Holmås for å ha nominert kvartetten til Nobels fredspris.

Så til det som Åsmund Aukrust sa, om hva vi egentlig kan lære av Tunisia. Kan vi lære noe når vi også jobber med andre land? Hva kan man lære av det å kunne gå fra et diktatur til et demokrati på en rolig måte og få en grunnlov, et parlament, en folkevalgt regjering, en valgt president, for så forhåpentligvis å komme seg videre?

Utenriksministeren sa i sitt innlegg at Tunisia må ta sine reformer videre selv. Ja, det er helt riktig, det må Tunisia gjøre, men det vi kan bidra med, er at vi kan støtte opp om og legge til rette for både velferdsutvikling med bistand og andre tiltak, og også ved å legge til rette for at norsk industri kan etablere seg. Vi kan gi støtte til rammebetingelser til å bistå med demokratiske institusjoner, som f.eks. barneombud, institusjoner for menneskerettigheter, osv. Vi kan ikke minst styrke kvinners rettigheter slik som de faktisk er nedfelt i grunnloven, men som kanskje ikke alltid blir overholdt i det daglige. En ting er hovedstaden Tunis, eller for den saks skyld Kartago, men det finnes lokalsamfunn i grenseområdene hvor kvinners situasjon er betydelig van-

skeligere enn i sentrale strøk, så dette med kvinners rettigheter kan være noe som man bør gi prioritet i bistand til Tunisia.

Når det gjelder å utvikle fornybar energi, vet jeg at det finnes norske prosjekter innen fornybar energi som jobber i Tunisia. Her er SINTEF involvert, sammen med private bedrifter. Dette er et samarbeid jeg tror kan fungere veldig bra, men som også krever rammebetingelser fra Utenriksdepartementet.

Farstad tok opp handel, og han nevnte til og med GSP-ordningen. Alle land som har økonomisk utvikling, eller får økonomisk utvikling, trenger også handel for å bistå ved det. Farstad sa også at det er fare for at Tunisia ikke blir prioritert med de utfordringene som er i regionen. La oss da holde debatten om Tunisia levende, slik at de ikke blir glemt.

Utenriksminister Børge Brende [11:45:31]: Jeg slutter meg til interpellantens konklusjon om at dette har vært en god og viktig debatt, ikke minst for å unngå en situasjon hvor Tunisia blir glemt. Tunisia har fortsatt store utfordringer, men det skjøre demokratiet og den positive utviklingen vi tross alt har sett, må vi hjelpe også i fortsettelsen.

Som jeg sa i mitt forrige innlegg, blir Tunisia også en viktig del av den strategien som vi vil fremlegge, om å styrke satsingen på Maghreb, altså hele Nord-Afrika, Sahelbeltet og Levanten. Som jeg også slo fast, har vi doblet innsatsen i Tunisia, dog fra et lavt nivå, de siste årene.

Til det siste som representanten Nybakk var inne på, støttet vi i fjor konkret økonomisk aktører som SINTEF og The Sahara Forest Project. NHO og International Law and Policy Institute, ILPI, har også mottatt støtte, og vi har benyttet FNs befolkningsfond i arbeidet med ikke minst et krisesenter for kvinner – og ILO, som spiller en viktig rolle for å fremme sosial dialog og styrke arbeidslivspolitikken i Tunisia.

Jeg er enig med representanten Nybakk i at dette med kvinners rettigheter er viktig også utenfor Tunis. Tunis er mye mer utviklet og er motoren i mye av den økonomiske utviklingen, og vi må også se på de andre områdene.

Vi må også fortsette – som representanten Aukrust var inne på – arbeidet med å sikre demokrati og rettigheter. Der mener jeg at dette samarbeidet med Europarådet om både en ny grunnlov og annet arbeid som bidrar til å øke kapasiteten innenfor menneskerettigheter, etterlevelse og sosial stabilitet, blir vesentlig. Som jeg gjorde klart i mitt innlegg, og som er viktig, står stabilitet ikke i motsetning til demokrati. Stabilitet og et inkluderende samfunn er to sider av samme sak. Med den diskusjonen jeg har sett har pågått i dag, er det veldig viktig for meg å understreke at det i alle fall er regjeringens holdning.

Presidenten: Sak nr. 3 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 4 [11:48:29]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfold (Innst. 178 S (2015–2016), jf. Meld. St. 38 (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

I tillegg foreslås det inntil 5 minutters taletid til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra partigruppenes hovedtalere og fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [11:49:39] (ordfører for saken): I dag skal vi behandle en svært viktig melding, en melding som omhandler allmennkringkasting og mediemangfold. Aller først vil jeg få lov til å takke komiteen og alle de som har vært med i samtalene rundt meldingen, og som har bidratt til at en i dag oppnår enstemmig oppslutning, med noen tillegg og forsterkninger, de fleste av dem også enstemmige.

Hvorfor er denne meldingen svært viktig? Vel, som undertittelen – Open og opplyst – berører, handler dette om en av grunnsteinene i demokratiet vårt. Jeg har tidligere kalt allmennkringkasting og mediemangfold for demokratisk infrastruktur, og det er det det er – en infrastruktur vi bruker over 7 mrd. kr på hvert eneste år. Det er litt over fem millioner mennesker som snakker norsk, det er litt over fem millioner mennesker som føler seg som en del av norsk kultur, det er litt over fem millioner mennesker som trenger informasjon og nyheter, som fortjener debatt og analyse, og som skal være trygge på at makten kikkles i kortene.

Vi har et større mediemangfold enn noen gang. Aldri har vi hatt flere kanaler å velge i, aldri har det vært lettere å få tak i informasjon, og aldri har så mange kjempet om vår oppmerksomhet. Men det er ikke lenger bare en nasjonal konkurranse om oppmerksomheten. Tilbyderne er også internasjonale – HBO, Netflix, Google og BBC. Det er ikke noe galt med noen av dem, men de kommer aldri til å tilby Hver gang vi møtes, Debatten eller Nytt på Nytt. Det norske markedet er utfordret fra giganter, og det som før samlet oss, f.eks. Barne-TV eller Sportsrevyen, er nå bare et lite fragment i en jungel av tilbud.

Det norske markedet vil fortsatt levere kvalitetsunderholdning og nyheter. Men en god del av den åpne og opplyste samtalen er under press. Det er ikke marked for den i ordets rette forstand, annonsører eller kjøpere bringer ikke nok penger til torgs for å ivareta språkrøkten, kulturformidlingen og analysen. Her vil kanskje noen få steile, men heldigvis er det bred oppslutning om at vi trenger medie-

mangfold, at det er behov for tilbud til smale grupper, og tilbud som ikke nødvendigvis lar seg omsette i kroner og øre direkte.

Vi bruker mange milliarder kroner på dette mediemangfoldet i Norge i dag. Noe er direkte støtte over statsbudsjettet til et knippe utvalgte medier, noe kreves inn i såkalt lisens ved at en faktura sendes til dem som har tv-apparat, noe gis i rabatter på distribusjon i grisgrendte strøk, noe gis til institusjoner for videreutdanning eller til andre institusjoner til fordeling etter skjønn, og noe gis i form av et nøytralt fradrag, såkalt nullmoms.

Alt i alt dreier det seg om over 7 mrd. kr. Noen av ordningene er over 50 år gamle og er lite endret. Andre, som nullmomsen, er rykende fersk. Spørsmålet er: Om vi tenker oss at vi skulle sette oss ned i dag og starte på nytt med 7 mrd. kr til fordeling til mediemangfold – ville vi gjort det akkurat slik vi gjør det i dag? Ville vi valgt ut et knippe publikasjoner og gitt penger direkte til dem? Ville vi brukt 150 mill. kr på å sende ut fakturaer og sjekke og banke på dører og spørre om folk har tv i husene sine? Jeg tror ikke det. Eller: Jeg er ganske sikker på at vi ikke hadde villet det. Jeg tror i stedet vi hadde satt oss ned og tenkt prinsipielt og nøytralt. Vi hadde ikke skjelt til eierskap, kanal, medier eller plattform. Vi hadde i stedet tenkt: Hvordan kan vi, for disse 7 mrd. kr, få mangfold og kvalitet som tar vare på språket vårt, formidler kulturen vår, gir oss debatten og analysen og sørger for at makten kikkles i kortene?

Og ytterligere et perspektiv, som har blitt svært aktuelt de siste årene: Mediemangfoldet og allmennkringkastingen er også en viktig brikke i integreringsarbeidet. Vi må legge til rette for fremtidens mediemangfold, uten politisk innblanding i form av budsjettforhandlinger i sene natтетimer, uten byråkrati, uten kostbare innkrevingsordninger, uten å henge oss opp i navn som TV 2 eller NRK og begreper som papiravis eller nettavis.

Vi har i mange tiår lappet på og bygd ut eksisterende støttesystemer, litt som man i årevis gjorde med operativsystemet DOS – for dem av oss som husker det – før man en dag fant ut at det faktisk var bedre å skrote det systemet og starte på nytt. Dagens mange ordninger for offentlige penger til mediemangfold ligner litt på det gamle operativsystemet. Det begynner å nærme seg klar for skroting når vi får det nye på plass bit for bit.

Vi har med denne meldingen tatt et første steg på veien mot en mer prinsipiell tilnærming til mediemangfold i Norge. Det er en ytterligere jobb som må gjøres, men å binde seg til de gamle modellene er neppe veien å gå. Hvem vet hva tilbyderne heter i fremtiden? Hvem vet hva den neste plattformen er? Vår oppgave som politikere er å legge til rette for mediemangfold, ikke å legge til rette for enkeltaktører.

Meldingen berører mange viktige elementer og er et øyeblikksbilde av dagens situasjon, samtidig som den peker fremover på en del områder. En gir også tydelige tilbakemeldinger til regjeringen om hvilke konkrete saker Stortinget mener det er viktig å legge ekstra trykk på i tiden fremover. På noen områder er det også en styrket melding,

med de tilleggene det er enighet om, både når det gjelder å gjøre sportsbegivenheter av nasjonal interesse tilgjengelige, styrke forståelsen av nordiske språk, universell utforming og tilstedeværelse over hele landet, for å nevne noe.

Dette er resultater av gode samtaler mellom de ulike partiene i prosessen frem til vi står her i dag, og dette politikkområdet fortjener også bred enighet. Det er, som den demokratiske infrastrukturen det er, for viktig til at vi skal bruke mye tid til å krangle om bagateller.

Meldingen peker på arbeidene som er satt i gang også når det gjelder fremtidig finansiering av en offentlig allmennkringkaster, samt viktigheten av å ha en kommersiell tilbyder. Det er enighet om at det slik dagens virkelighet ser ut, er et gode å ha to aktører som til sammen gjør hverandre bedre, f.eks. på nyhetsformidling.

NRK har i dag en særstilling og er Norges viktigste mediehus. Det kan godt hende det er slik om 10 år også, og kanskje om 20 år. TV 2 er den kommersielle allmennkringkasteren i dag og har levert kvalitet i over 20 år – kanskje er det slik om 20 år også. Men vi, Stortinget, må uansett ha en prinsipiell tilnærming. Vi ønsker en offentlig finansiert allmennkringkaster, vi ønsker en reklamefinansiert allmennkringkaster. I dag heter de NRK og TV 2 – hva de heter om 20 år, vet vi strengt tatt ikke.

Også begrepet «allmennkringkaster» kan bli borte. Det tradisjonelle kringkasterbegrepet er opprinnelig knyttet til signaler sendt fra en antenne til en annen antenne. I fremtiden kommer vi fortsatt til å konsumere tekst, lyd og bilde – det skal produseres, det skal formidles – men de gamle og nye mediene og de gamle og nye distribusjonsmåtene smelter mer og mer sammen. Det blir altså stadig viktigere å snakke om mediemangfold fremfor begrepet allmennkringkasting.

Vår oppgave er å legge til rette for at vi i vårt lille språkområde får et kvalitetstilbud som ivaretar mangfoldet. Hvis vi fortsetter å tenke avis, radio og tv og tro at det er slik fremtiden ser ut, begår vi en tabbe allerede der. Dagens melding er et lite skritt på veien. Vi skal sikre det vi har i dag, samtidig som vi legger ytterligere trykk på prosesser som allerede er satt i gang. Men det er viktig at vi ikke tror at vi kvitterer ut løsningene i dag. Vi har så vidt begynt.

Morgendagens mediemangfold bør også inneholde leirbålene vi samles rundt, det som gir oss felles referanser i en verden i svært hurtig endring. Vi trenger det som samler oss. Vi trenger å føle den svulmende stoltheten vi gjorde da Bjørn Dæhlie vaklet over målstreken og endelig vant en femmil. Vi har godt av den galskapen vi slipper løs når lille Norge banker Brasil i fotball-VM. Vi har godt av den flauene, men litt opplyste følelsen vi fikk da Trond-Viggo lærte oss intime detaljer om kroppen vår – også de tingene vi ikke torde å spørre de voksne om.

Norge er et lite land. Mediemangfoldet koster. Vi må sørge for å legge til rette for det på best mulig vis. Og sjelden har den konservative ideen «forandre for å bevare» vært mer relevant. Vi må forandre mediepolitikken vår for å bevare mangfoldet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [11:58:16]: La meg først takke saksordføreren for godt samarbeid om den avtalen som ble oppnådd i denne saken. I avtalen var partiene enige om to spor når det gjelder kommersiell allmennkringkasting. Det ene er at en midlertidig avtale må på plass umiddelbart, og det andre er at regjeringen må ta initiativ til å sikre kommersiell allmennkringkasting i Bergen for framtida, senest innen utgangen av 2016.

I mellomtiden har kulturministeren vært på besøk i Bergen og skapt usikkerhet om hvordan regjeringen ønsker å håndtere denne saken. I en kronikk i Bergens Tidende skriver kulturministeren at alle medlemmene i stortingskomiteen, unntatt Arbeiderpartiet, viser til mediemangfoldsutvalget og ekspertutvalget, og at flertallet mener at «vi bør vente på utvalgene før vi konkluderer».

Har vi en avtale, eller har vi ikke en avtale?

Kårstein Eidem Løvaas (H) [11:59:15]: Takk for spørsmålet. Jeg tror det er viktig å forholde seg til den teksten som vi behandler i dag, og der opplever jeg at vi er enige, og har vært enige. Det er viktig, slik en enstemmig merknad sier, at man får på plass en midlertidig avtale så fort som overhodet mulig, og det er viktig, som forslag til vedtak VI i avtalen og meldingen sier, at man sikrer at det tas initiativ til å komme med en modell for en fremtidig modell for kommersiell allmennkringkasting. Og jeg er helt sikker på at regjeringen kommer til å jobbe alt hva remmer og tøy kan holde for å kvittere ut det som Stortinget bestiller i dag.

Arild Grande (A) [11:59:58]: Jeg takker for svaret.

Det er helt åpenbart at kulturministeren må ha misforstått hva som står i innstillingen, for det står helt tydelig i det som kulturministeren skriver, at hun mener at flertallet i komiteen har gitt uttrykk for at man bør vente på de to utvalgene, altså på mediemangfoldsutvalget, som er det siste utvalget som kommer med sin innstilling – 1. mars neste år – før man konkluderer. Det er ikke noe rart, mener jeg, at partiene på Stortinget og Bergens-miljøet blir urolig over hvilke signaler dette sender. Jeg er glad for at saksordføreren nå slår fast at det er Stortingets tekst som skal gjelde, også for kulturministeren, og at det da må være kulturministeren som har misforstått.

Jeg vil bare at Kårstein Eidem Løvaas nå bekrefter at dialogen med kulturministeren er opprettet, slik at vi slipper framtidig usikkerhet rundt disse to spørsmålene.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:00:56]: Takk igjen for spørsmålet fra representanten Grande.

I mediemangfoldet har man også den fine tingen som vi politikere innimellom blir litt irritert over, at journalistene både skriver og tolker – noen ganger etter eget hode og noen ganger etter påvirkning fra kildene sine. Jeg tror nok at det er enighet om at den teksten som vi i dag behandler og vedtar i Stortinget, er den teksten som ligger til grunn.

Det står ingen steder i meldingen at man skal vente på noe som helst. Det det derimot står, er at man skal se ting i

sammenheng. Det tror jeg er viktig – det er viktig å se både ekspertutvalgets arbeid, mediemangfoldsutvalgets arbeid og de forslagene vi vedtar i dag, i sammenheng. Det er jeg helt sikker på at representanten Grande er enig med meg i.

Arild Grande (A) [12:01:44]: Det er jeg helt enig i. Og jeg kan slutte meg til dette at man ofte kan føle seg dradd i både den ene og den andre retningen etter redigering fra en journalist – noen ganger framstår man kanskje også bedre enn man i utgangspunktet var. Men utgangspunktet var altså statsrådets egen kronikk – det er i statsrådets egen tekst det står at flertallet på Stortinget altså mener «at vi bør vente på utvalgene før vi konkluderer». Det er dette som gjør oss usikre. Jeg må nok en gang bare få spørre, slik at en ikke snakker seg bort fra problemstillingen her: Er kontakten med statsråden opprettet, slik at vi fra statsråden slipper å få flere signaler som sprer usikkerhet rundt framdriften i denne helt avgjørende delen av avtalen vi har inngått?

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:02:34]: Jeg setter pris på at representanten Grande omtaler meg som om det skulle være jeg som hadde skrevet statsrådets kronikk. Jeg tenker det blir anledning for representanten til å stille statsråden disse spørsmålene lite grann senere.

Jeg tror at representanten Grande og jeg er enige. Det foreligger en tekst i merknads form – både en flertallsmerknad og en enstemmig komitémerknad. I tillegg ligger det tolv forslag til vedtak i innstillingen. Åtte av disse er det enstemmighet om, de andre står et bredt flertall bak. Og de er veldig tydelige: Det skal på plass en midlertidig avtale. Deretter skal man komme tilbake med et initiativ til hvordan man skal sikre en fremtidig kommersiell allmennkringkaster i Norge, og det skal komme innen utgangen av 2016. Derom tror jeg ikke det hersker noen tvil.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:03:40]: Eg synest dette var rimeleg avklarande.

Noko av bakteppet for diskusjonen vi har hatt i det siste, har vore ei rekkje utspel frå ulike politikarar i Høgre og Framstegspartiet, ikkje minst om NRKs framtid. Representanten Eidem Løvaas var ein av dei som bidrog til omfattande debatt i månadene før allmennkringkastingsmeldinga vart lagd fram, med sine utspel om NRKs framtid då. Så eg vart freista til å spørje representanten Eidem Løvaas kva han våren 2016 meiner om representanten Eidem Løvaas sine utspel våren 2015.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:04:21]: Jeg tror – med fare for å omtale seg selv i tredje person, det synes jeg ikke er veldig kledelig – jeg kan stå veldig godt inne for meldingen og det vi legger frem i dag.

Samtidig kan jeg ikke huske noen utspill tidligere som det ikke vil være mulig å forsvare. Det var bl.a., så vidt jeg husker – hvis det er det det refereres til – en høyttenkning om fremtidig finansiering av NRK. Det er et arbeid som fortsatt skal pågå – det er et ekspertutvalg som skal komme med en sak til Stortinget. Med unntak av ett av partiene på Stortinget har jeg inntrykk av at ingen har konkludert i

denne saken. Så det å diskutere dette og tenke høyt rundt dette syntes jeg ikke var problematisk da, og det synes jeg ikke er problematisk nå.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Arild Grande (A) [12:05:26]: Når Marit Bjørgen tar til tårene etter å ha spurtet inn til OL-gull, når festkledde nordmenn vinker til «Sommerbåten» fra hvert nes langs kysten, eller når store nyhetshendelser blir dekket med levende bilder og grundige analyser på både NRK og TV 2, da er vi samlet. Når det lages programmer som ikke når så mange, men som betyr mye for dem som ser på, blir alle inkludert. Og når folk i hele vårt langstrakte land får nyheter og underholdning fra sine lokalmiljøer, bindes Norge sammen. Allmennkringkasterne er våre viktigste felles møteplasser.

En av årsakene til at Norge i dag er et av verdens mest åpne og velfungerende demokratier, er mediemangfoldet. Her spiller allmennkringkastingen en vesentlig rolle. Det var derfor stor spenning knyttet til stortingsmeldingen før den ble lagt fram før sommeren i fjor.

Skuffelsen ble imidlertid stor. Regjeringen lot de to største og viktigste sakene på allmennkringkastingsområdet framover, nemlig framtidig finansiering av NRK og ny avtale som sikrer kommersiell allmennkringkasting i Bergen, forbli uløst. Det ble satt ned to utvalg, og vår frykt har vært at regjeringen ønsker å skyve begge disse to sakene inn i neste stortingsperiode. Vi mener det ville vært et stort sjansespill, særlig med tanke på kommersiell allmennkringkasting, og har derfor ønsket å bidra til raskere framdrift.

Jeg er svært glad for at vi har kommet fram til en omfattende avtale om allmennkringkasting som sikrer at NRK får økonomi til å gjøre alle de oppgavene som vi forventer av en offentlig allmennkringkaster, og at det fortsatt skal være en kommersiell allmennkringkaster i Bergen. Jeg vil takke alle avtalepartnerne for konstruktivt og godt arbeid. Bare Fremskrittspartiet har valgt å si nei takk til å bli med på avtalen.

Norge er et langstrakt land. For å opprettholde levende lokalsamfunn i alle landets kriker og kroker er det viktig at det finnes journalister der folk bor. Derfor presiserer komiteens flertall at NRK også i framtiden skal være til stede i alle fylker. Vi viser til dagens NRK-plakat og ønsker følgende justeringer:

«Dagens adgang til reklame på nett bør fjernes, og viktigheten av å ivareta allmennkringkasteroppdraget på nett bør utdypes og presiseres. Et krav om tilstedeværelse i alle fylker bør inkluderes, og et selvstendig ansvar for å bidra til mediemangfold bør understrekes. Dessuten må NRKs beredskapsansvar konkretiseres i plakaten.»

Vi ber derfor regjeringen fremme nytt forslag til NRK-plakat hvor disse prinsippene ivaretas.

Den norske musikkbransjen står overfor flere utfordringer som potensielt kan påvirke eksponeringen og konsumet av norsk musikk. NRK er i dag en dominerende aktør på radio, og NRKs radiokanaler har stor oppslutning blant

lytterne. Etter slukkingen av FM og overgangen til DAB er det bare NRK vi i framtiden kan stille kulturpolitiske forventninger til. Vi støtter meldingens forslag om at plikten til å sende norsk musikk blir økt, og vi mener at det også bør vurderes om en andel av dette skal være norskspråklig musikk. Vi ønsker at NRK skal forpliktes til å ta et større ansvar for å løfte fram nye talenter og lokale artister, f.eks. i distriktssendingene. Og for å ta vare på noe av det som samler flest folk, nemlig store sportsarrangementer, har vi blitt enige om at de viktigste sportsarrangementene også i framtiden skal sendes direkte av en allmennkringkaster eller en annen åpen kanal.

At vi også har en kommersiell allmennkringkaster, er en styrke for Norge. TV 2 har siden oppstarten i 1992 bidratt til mangfold og konkurranse, og til at det er bygd opp et stort og kompetent mediemiljø utenfor Oslo. Mediebyen Bergen må bygges opp og ikke svekkes, og i avtalen slår vi fast at en kommersiell allmennkringkaster skal ha hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen. Nå forventer vi at Kulturdepartementet snarest utlyser en avtale som TV 2 og eventuelt andre finner det aktuelt å søke på.

«Mammon», «Frikjent», «Skam» og «Okkupert» er eksempler på at Norge er fullt på høyde med andre land når det gjelder å lage serier. Norge er også i verdensklasse når sportsarrangementer skal produseres på tv. Konkurransen mellom de to store allmennkringkasterne gjør at det de lager, blir stadig bedre. Men sportsrettigheter, egenproduserte og innkjøpte tv-serier, dokumentarer og andre store satsinger koster. Det koster også å ha et landsdekkende nett av distriktkontorer og å ligge i forkant av utviklingen. Derfor er det nødvendig med forutsigbar og god økonomi. NRK skal få kompensert for pris- og lønnsvekst, og vi ber også om at det skal bli mer forutsigbart gjennom at lisensen og oppdraget fastsettes for fire år om gangen.

At folk vel så gjerne ser tv på mobil eller nettbrett som på et tv-apparat, gjør at kringkastingsavgiften på sikt blir en utdatert finansieringsmodell. Et utvalg er i gang med å finne andre løsninger for hvordan NRK skal få inntekter i framtiden. I avtalen stortingsflertallet er enig om, sier vi at den nye ordningen må:

- «– ivareta NRKs uavhengighet
- være langsiktig og fremtidsrettet
- gi forutsigbarhet for både NRK og lisensbetalerne
- være ubyråkratisk
- ivareta en sosial profil i større grad enn i dag».

Når det gjelder kommersiell allmennkringkasting, ber vi regjeringen utrede en modell der deler av merkostnadene som er forbundet med forpliktelsene en kommersiell allmennkringkaster påtar seg, blir kompensert, og å fremme forslag om dette innen utgangen av 2016.

Kritikere hevder at det er feil å støtte en kommersiell allmennkringkaster økonomisk. Da ser de bort fra verdien av å ha to allmennkringkastere i landet, og de ser bort fra at det koster penger å være en allmennkringkaster og å påta seg dette ansvaret. At det er tøffe tider for mediebransjen, anerkjenner vi og ser vi hver dag. Men det løses ikke ved å svekke NRK og TV 2 – det er det ingen som vinner på. I stedet må vi jobbe videre for å sikre mediemangfoldet.

Arbeiderpartiet jobber iherdig for å styrke mediemang-

foldet i Norge. Vi gjorde det sammen med et samlet storting, som fikk presset regjeringen til å utvide nullmomsen. Vi har foreslått å øke produksjonstilskuddet til lokalavisene, og vi gjør det nå gjennom Stortingets avtale om allmennkringkasting. Vi kommer til å jobbe videre for å sikre mediene bedre rammevilkår, og stein for stein bygger vi framtidens mediepolitikk.

Jeg er svært glad for den avtalen som vi har oppnådd på tvers av partiene. Det snakket som var fra regjeringspartiene da de tiltrådte etter stortingsvalget i 2013, om å vingeclippe NRK eller å fjerne vesentlige deler av NRKs tilbud på nett eller svekke NRKs økonomi, er det helt slutt på. Det banebrytende med det som Stortinget i dag vedtar, er at det er tilnærmet full oppslutning om å ha en offentlig, sterk allmennkringkaster i framtiden, og at vi også ønsker en kommersiell allmennkringkaster med hovedkontor i Bergen. Det er gledelig.

Så har vi store forventninger og krav til statsråden om gjennomføring. Vi fremmer i dag en rekke forslag til vedtak, og vi forventer en rask avklaring fra statsråden. Jeg anerkjenner, og flertallet anerkjenner, at mange av disse spørsmålene er krevende. Det er juridiske utfordringer, økonomiske utfordringer, og de modellene som eventuelt velges, må avklares med ESA. Men vi tror at i det øyeblikk ekspertutvalget for NRK-finansiering legger fram sin utredning, vil det bli klart for mange hvilke modeller man bør se nærmere på, og at det er en forholdsvis enkel oppgave for statsråden å fremme forslag om det. Der har vi god tro på at framdriften holdes, og at vi kan få oss forelagt en sak og kanskje et vedtak i Stortinget i løpet av første halvår neste år.

Det er også flere utfordringer når det gjelder kommersiell allmennkringkasting. Bare for å være tydelig på det: Selv om det er en ambisiøs tidsplan, har vi forventninger om at en midlertidig avtale må på plass umiddelbart, fordi det burde ha vært på plass for lenge siden. Vi utfordret daværende kulturminister Widvey på det da stortingsmeldingen ble lagt fram. Ingen løsning kom da. Vi har utfordret videre gjennom halvåret som har gått, og vi forventer nå at statsråden umiddelbart kommer på banen med en midlertidig avtale. Så er vi klare når statsråden har mulighet til å fremme et initiativ overfor Stortinget, før nyttår, om hvordan man kan sikre kommersiell allmennkringkasting i Bergen for framtiden, og vi er innstilt på gode, konstruktive samtaler i Stortinget for å finne løsninger også på dette viktige området.

Med det tar jeg opp de forslagene vi har fremmet i innstillingen og ser fram til fortsatt konstruktivt arbeid for mediemangfoldet i Norge.

Presidenten: Presidenten antar at de forslag representanten Arild Grande refererer til, er innstillingen, så de er behørig presentert.

Det blir replikkordskifte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:15:45]: På samme måte som at representanten Grande hadde behov for noen klargjøringer, har jeg det samme behovet. Skissen over utfordringer er veldig godt beskrevet på slutten av innlegget

til Grande, både om de økonomiske sidene, de juridiske sidene og også ESA-problematikken, men selv om representanten Grande muntlig var relativt tydelig i sin replikk til meg, er det skriftlige i forslaget noe mer både å forholde seg til og noe mer løst i fisken enn det Grande presenterte i sted.

Så jeg lurer på: Synes representanten Grande det er viktigst at vi har en dato å jobbe etter, eller at vi finner en ordning som er bærekraftig, og som står seg både økonomisk, juridisk og i møte med ESA når det gjelder en framtidig modell for kommersiell allmennkringkasting?

Arild Grande (A) [12:16:42]: Jeg synes ikke at de to utfordringene står i motsetning til hverandre. Jeg synes at det er helt åpenbart at det er en ambisiøs tidsplan, men jeg synes også at det er helt åpenbart at her finnes det løsninger. Et samlet storting uttrykker nå at vi vil ha på plass en midlertidig avtale med en kommersiell allmennkringkasting umiddelbart, og at man ønsker å få seg forelagt en sak om hvordan dette kan håndteres for framtiden – innen utgangen av året. Det er ingen i dette hus som forventer at det skal gi seg utslag i forslag på statsbudsjettet for 2017, men vi ønsker oss forelagt en sak om hvordan dette kan løses, de juridiske implikasjonene det har og hvordan dette kan rammes inn for å unngå at penger som eventuelt skal komme på plass fra dette hus, ikke går til utbytte.

Så det er en lang rekke problemstillinger som skal reises her, men det har vært godt kjent for statsråden lenge at det er en utfordring som presser seg fram, og det tydeliggjør vi gjennom en ambisiøs tidsplan.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:17:47]: Jeg er glad for at representanten Grande er enig i at det er en ambisiøs tidsplan, og jeg har full forvisning om at departementet og regjeringen jobber knallhardt for å få dette på plass, både fordi Stortinget ber om det, og fordi det er et behov for det.

En av de store utfordringene er jo nettopp det representanten Grande var inne på, at man skal sende norske skattebetaleres penger til godt bemidlede eiere i Danmark, noe som vil være en stor utfordring å løse, og også en ny politikk fra Arbeiderpartiets side.

I tillegg er det enda et element som representanten ikke har vært innom, nemlig konkurrentene her hjemme i Norge. Vi ser i Dagens Næringsliv i dag at tilnærmet et samlet Medie-Norge nå ser at dette er en stor utfordring, og til og med strekker noen av de store sentrale aktørene seg så langt at kanskje skal vi alle sammen gå sammen for å søke på en tilsvarende ordning. I innlegget til Grande hørtes det ut som om konklusjonen var at dette skulle til TV 2, så jeg vil be representanten bare klargjøre hvorvidt det er kommersiell allmennkringkaster eller TV 2 vi snakker om.

Arild Grande (A) [12:18:46]: For å ta det første elementet som dreier seg om utbytte: Det er mange her som viser til utbyttepraksisen hittil – det er jo en avtale med staten. Knapphetsgodet da, som var distribusjon – det er ikke lenger et knapphetsgode – var nemlig avtalen med sta-

ten, som innebar at man kunne få en kommersiell allmennkringkaster med stor suksess.

Vi vil for framtiden måtte lage en ny løsning som sikrer det samme hensynet, nemlig kommersiell allmennkringkasting og i Bergen. Det kan innebære at man også må finne statlige midler til kjøp av den typen tjenester. Da må det rammes inn på en sånn måte at vi hindrer at slike midler går til utbytte, men at de faktisk går til det formålet de skal. Om det da vil føre til at en lang rekke andre interessenter kommer på banen, som ønsker å bli en kommersiell allmennkringkaster og sende fra Bergen, er det en gledelig utvikling og et gledelig resultat av Stortingets enighet. Og i så fall har vi jo lyktes med det som var ambisjonen, nemlig kommersiell allmennkringkasting i framtiden.

Ib Thomsen (FrP) [12:19:57]: Jeg hørte innlegget til representanten og fortsatt forstår jeg at det er NRK som kan gjøre den store oppgaven innenfor allmennkringkasting. Så hørte jeg også at lisensen er utdatert, noe som har vært en hellig ku for Arbeiderpartiet lenge som den eneste løsningen til å finansiere NRK.

Hva er det som gjør at Arbeiderpartiet har endret syn på dette området over natten? Det ble nevnt «utdatert». Betyr det at man skal finansiere lisensen til NRK fra fargefjernsyn til at man ønsker å beskatte folk som bor i en bolig i Norge, altså etter en finsk modell? Hva er det som gjør at den er mer oppdatert, for å si det sånn, den finske modellen, at man beskatter personer i husstanden, fremfor fargefjernsyn?

Arild Grande (A) [12:20:52]: Hvis det skulle være en utfordring å skifte mening i denne sal, kan jo kanskje replikanten ta et dypdykk både i Fremskrittspartiets program og i diverse medieoppslag fra Fremskrittspartiets representanter de siste årene, og han vil se at det er flere som har justert syn på en del sentrale spørsmål.

Arbeiderpartiet har vært opptatt av å sikre et fortsatt mediemangfold i framtiden. Vi har vært opptatt av ikke nødvendigvis den tekniske løsningen for finansieringen av NRK, men at vi skal ha en ordning hvor fellesskapet eier og finansierer NRK, og at det er en ordning som ivaretar NRKs uavhengighet.

Så ser vi at teknologisk utvikling gjør at dagens ordning med all sannsynlighet blir utdatert innen få år. Da er det Stortingets ansvar å se på hvilke måter vi kan sikre at fellesskapets eiendom også finansieres av fellesskapet i framtiden. Så her har vi ikke skiftet syn, vi har tvert imot ønsket å være i forkant av en utvikling som vi alle sammen ser komme, og det er gledelig at også Fremskrittspartiet har sluttet seg til behovet for en sterk offentlig allmennkringkaster i framtiden.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Ib Thomsen (FrP) [12:22:22]: Hva skal vi med en allmennkringkaster? Hva skal vi med et mediemangfold, og hvordan definerer vi mediemangfold? Er det det at vi bruker 4–5 mrd. offentlige kroner på å finansiere NRK, som ble konstruert for 75 år siden med monopol på radiosene-

dinge? Er mediemangfold at NRK øker antallet tv-kanaler fra tre og oppover, slik de ønsker? Eller er det at NRK også øker antallet radiokanaler utover 14 kanaler som de har i dag? Er det det som er mediemangfold? Er det det som er allmennkringkasting? Der er svaret mitt nei.

Media og mediepolitikken har forandret seg kraftig de siste ti årene, sier mange. Jeg vil si mediepolitikken og media har forandret seg kraftig det siste året. Det skjer så mye fra dag til dag. For et år siden snakket vi om lineær tv, og noen snakket om strømming. I dag snakker ungdommen i hvert fall, som er framtiden, om å strømme hele tiden.

Med det utgangspunktet har utviklingen og reguleringen av institusjonenes Internett-tjeneste vært preget av lite prinsipielle løsninger fra Stortinget. Ikke det at vi har kunnskap til det, men vi kan heller ikke se inn i framtiden, og derfor må vi skape en mediepolitikk som gjør at det blir et spillerom der ute, uten at vi går inn og styrer.

NRK har f.eks. hatt relativt fritt spillerom til å eksperimentere og utvikle seg uten at Stortinget har hatt kunnskap om hva som skjer. Allmennkringkasterens lisensfinansierte nettilbud har altså skjedd på den måten – i konkurranse med private aktører eller også som et supplement til radio og tv, som fungerer veldig bra, sett fra NRKs side, men det gjør at det kan bli vanskelig for nye aktører å hevde seg.

Med en slik mediepolitikk mener jeg det er vanskelig å se den samfunnsmessige verdien av allmennkringkasteres mangfoldige Internett-tjenester – altså en utfordring. Hvordan kan disse institusjonene bedre oppfylle sine samfunnsoppdrag på Internett, er det flere som spør seg. Heller enn bare å tenke på nett som et supplement til radio og tv bør allmennkringkasterne utnytte muligheten for nye typer tjenester som kan gi selvstendig bidrag til samfunnsoppdraget. Det er en spennende utfordring som jeg mener denne salen ikke har kunnskap til å utfordre.

Fremskrittspartiet mener det er duket for store endringer for NRKs rolle som allmennkringkaster. De har en dominerende rolle, som jeg har vært inne på, på flere områder. Jeg er ikke så opptatt av selve stortingsmeldingen, men av hva de to utvalgene som er satt ned, kommer med, og ikke minst av de mandatene vi har gitt dem. Det er viktig at vi nå tar oss tid til å se hva som kommer fra dem 1. mars 2017. Ut av mandatene leser jeg store endringer for framtiden for allmennkringkasterne, og det er noe vi bør se på. Dette har flertallet ikke tid til å vente på, et flertall som har spikret en avtale for framtiden uten å vente på ekspertene. Det virker noe forunderlig på meg, ikke minst når vi ser at avtalen som er spikret mellom alle de andre partiene, er veldig dominert av hva som skal skje med NRK, og ikke av hva som skal skje med andre aktører. Det er godt vi har kunnskapsrike politikere som kan se inn i glasskulen, som ikke har tid til å vente. Det er ikke ironisk, men jeg tror vi burde ha satt oss ned og ventet.

Det skjer mye innenfor media. Det skjer mye innenfor tv. Det skjer mye innenfor aviser. Det skjer mye innenfor lineær tv, eller er det på stedet hvil? Ikke minst skjer det mye innenfor strømming.

Da regjeringen la fram kringkastingsmeldingen, lanserte den at den skulle sette ned et utvalg for å gjennomgå

finansieringen av NRK, og at den ville få en offentlig utredning om mediemangfoldet, som jeg har vært inne på. Begge de to utvalgene vil ha betydning for norsk mediepolitikk. Hvordan NRK finansieres, har mye å si for konkurransesituasjonen mot de kommersielle. Hvilke konsekvenser har det? Jeg er spent på hvilke alternativer til lisens utvalget vil legge fram. Ny skatt er jo lansert i denne avtalen, som er inngått mellom alle de andre partiene. Der ønsker man nå å gå bort fra fargefjernsynsfinansiering til å beskatte folk som bor i en husstand – en finsk modell, en personavgift.

En bred offentlig utredning av mediemangfoldet vil også få konsekvenser for dagens NRK. Nå kunne vi fått en grundig debatt om vi hadde hatt tid og mulighet til å vente på utvalgene, men det gjør vi altså ikke, og vi begrenser vår egen mulighet.

Fremskrittspartiet er ikke overbevist om at NRK er den eneste som kan drive med allmennkringkasting. Mange var skeptisk da TV 2 fikk sende fra OL. Hvem kunne vel lage gode OL-sendinger utenom NRK? Faktisk kunne TV 2 det, selv med reklame. Alle så at det hadde en positiv virkning, og at også andre kunne løse oppgaven. Det går an å løfte blikket og se framover. Eller at TV 2 er den eneste som kan sende nyheter fra Bergen – hvorfor låser vi oss til det? En stor statlig aktør har vi sett at påvirker de øvrige medienes – muligens også de kommersielle aktørenes – mulighet til å vise seg fram.

For Fremskrittspartiet er det samlede medietilbudet til befolkningen viktigere enn at dagens NRK vernes som statskringkasting. Det er faktisk mangfoldet ut til innbyggerne som er viktig. Jeg er glad for at regjeringen strammer inn NRKs mulighet til å drive kommersiell aktivitet, og at man også ser på den effektiviseringen som det er mulig å gjøre i NRK.

Arbeiderpartiet er villig til å se på lisensen, og de sier at den er utdatert. Jeg er glad for at man setter den ned, men man har også mulighet til å gå lenger. Jeg skjønner at dette er en tapt sak for Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet har sagt tydelig at vi ønsker å fjerne lisensen; vi ønsker nye måter å finansiere allmennkringkastingen på. Der har flertallet nå konkludert med at finsk modell er den beste, slik jeg kan lese avtalen.

Flertallet har også garantert for inntekten til NRK. Flertallet, som består av Venstre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, SV, Miljøpartiet De Grønne, Høyre og Arbeiderpartiet, har sagt at hvert fjerde år vil de se på hvordan man skal løse finansieringen for NRK; man skal ha forutsigbarhet for fire år. Det skal kompenseres for pris- og lønnsvekst, altså en garanti, noe de ikke garanterer for noen andre allmennkringkastere, og det synes jeg er merkelig. Det er det å se inn i glasskulen. Det er ikke noen tvil om at TV 2 er og har vært en kvalitet i Medie-Norge, i TV-Norge, og har vært et tilskudd til den medieutviklingen vi har i dag, sammen med mange andre private aktører som er finansiert av reklame.

Hvorfor er ikke Fremskrittspartiet med i avtalen som er skrevet under? Det er fordi vi vil vente på arbeidet til de nedsatte utvalgene som skal se på mediemangfoldet. Vi vil vente og se på hvordan man ønsker å finansiere alle

allmennkringkastere, ikke bare NRK, og garantere de løsningene framover. Vi vil lytte til ekspertene når det gjelder hvordan vi skal løse dette.

Vi er selvfølgelig med på åtte av tolv forslag til vedtak i saken, men vi vil ikke binde oss. Vi ønsker ikke å binde oss for tidlig. Vi ønsker å se hva ekspertene kommer med. Vi har tid til å vente til 1. mars 2017 for å vurdere dette.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [12:32:31]: Representanten Thomsen konfronterte representanten Grande i replikkordskiftet og hevdet at Arbeiderpartiet har justert kurs. Og her snakker en ekspert, for når det kommer til ikke bare å justere kurs, men å foreta helomvendinger – ja, sågar løpe fra valgløfter – så er Fremskrittspartiet selve ekspertene. Det manglet ikke på løfter fra Fremskrittspartiet om hva en ny mediepolitikk skulle bringe med seg dersom partiet kom i regjering – ikke bare skulle lisensen vekk; NRK skulle delprivatiseres, det skulle sendes reklame på NRK, og representanten Thomsen har tidligere sagt at KORK bør legges ned.

Det er heldigvis langt mellom Fremskrittspartiets valgløfter og den mediepolitikken partiet fører sammen med Høyre i regjering. Det er heldigvis ikke et eneste spor av gjennomslag for Fremskrittspartiet. Hva synes egentlig representanten Thomsen om Fremskrittspartiets gjennomslag for sine valgløfter nå som de sitter i regjering?

Ib Thomsen (FrP) [12:33:34]: Jeg var vel litt innom i innlegget mitt hva jeg synes om avtalen som er skrevet under, mellom alle de andre partiene, og da refererte jeg til at vi i hvert fall bør vente og se på ekspertutvalgets svar når det gjelder finansiering. Kanskje de kan komme med gode løsninger, uten at vi skal spikre det her i dag. Det kan hende at mediemangfoldsutvalget som er satt ned, også kan komme med gode løsninger for helheten innen allmennkringkastingen.

Så har ikke vi det klare synet, det å kunne se inn i en glasskule og vite hva som skjer, som jeg har inntrykk av at Arbeiderpartiet kan, når det gjelder mediepolitikken framover. Så hvorfor da ikke lytte til eksperter i stedet for å ta dette opp på gruppemøtet i Arbeiderpartiet? Det kan hende det sitter noe kunnskap der, men det å vente på ekspertene er vår politikk nå.

Anette Trettebergstuen (A) [12:34:37]: Jeg lurte fortsatt på om det er slik at representantene fra Fremskrittspartiet har hatt glede og nytte av den voksenopplæringen som gis når man nå endelig sitter i regjering, og har innsett at tidligere politikk på området har vært et feilsteg, eller om representanten Thomsen fortsatt mener at lisensen skal fjernes, at NRK skal delprivatiseres, at det skal formidles reklame på NRK, og at KORK skal legges ned.

Presidenten: Representanten Ibsen får ordet.

Ib Thomsen (FrP) [12:35:09]: Politikken til Fremskrittspartiet står fortsatt fast. Når alle partier på Stortinget har inngått en avtale om at NRK skal finansieres etter finsk modell – for den sier jo det ganske tydelig – og at NRK skal være garantert en inntekt for framtiden, når flertallet sier det, så innser jeg at det slaget er tapt i Stortinget. Men jeg mener det er kortsiktig å være så bastant mens man venter på noen utvalgs innstillinger til Stortinget, spesielt når det altså er eksperter på området som sitter der.

Så ja, dette er en tapt sak for Fremskrittspartiet. Politikken endres ikke. Jeg ser at Arbeiderpartiet har endret politikken på lisens og vil nå i hvert fall vurdere den, og det synes jeg er positivt. Så jeg har en liten seier, for dette har vi jo faktisk mast på Arbeiderpartiet om i 40 år, om i hvert fall å vurdere lisensen, men det har vi ikke fått noe gjennomslag for – før vi satt i regjering.

Anette Trettebergstuen (A) [12:36:12]: Høsten 2013 var ifølge Fremskrittspartiet det siste året velgerne skulle betale lisens, og vi fikk alle en ny giro for kort tid siden – heldigvis, vil jeg si, for Arbeiderpartiet mener at det er fellesskapet som skal finansiere NRK. Det er liten tvil om at mange stemte på Fremskrittspartiet fordi de ble lovet at lisensen skulle fjernes. De ble helt klart lurte.

Da kulturminister Widvey varslet denne stortingsmeldingen som vi behandler her i dag, og en gjennomgang av mediemangfoldet, var representanten Thomsen raskt ute og sa bl.a. at NRK må lage mindre underholdning på fjernsynet framover, altså konkurrere mindre med de kommersielle. Kan representanten nevne et eksempel på et program på NRK som går for langt i å underholde det norske folk, og som derfor bør tas av skjermen?

Ib Thomsen (FrP) [12:37:00]: Jeg tror du refererer feil. Jeg tror det sto «mindre morsom», at Thomsen mente at NRK skulle være mindre morsom, for å være helt nøyaktig.

Det var ikke det jeg sa. Jeg sa følgende, at det er ikke sikkert at NRK skal være gode på alt. Og det mener jeg fortsatt, for vi ser at TV 2 faktisk var gode på å lage OL-sendinger, vi ser at andre korps kan spille godt, i tillegg til KORK, vi ser at andre kan gi gode produksjoner når det gjelder serier, også i Norge. Det var det jeg sa. Det er ikke sikkert at NRK skal være gode på 14 radiokanaler, eller på 3 tv-kanaler. Det mener jeg fortsatt. Mindre underholdende? Nei, jeg synes gullrekka kanskje er noe av det beste vi ser på tv, så jeg vil fortsette med det.

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:38:03]: KORK er ikke eit korps.

For å vere diplomatisk: Eg opplever nok dette innlegget litt forvirrende – eg vil kanskje seie dobbelt forvirrende – for parolen om at no må vi setje oss ned og vente og sjå, framstår veldig merkeleg. For det første har no Framstegspartiet i tiår etter tiår vore heilt mot NRK. Og så, når det begynner å verte litt behov for ein del endringar etter mange år med stabilitet, då vil Framstegspartiet setje seg ned og vente og sjå. Det andre er: Representanten beskrev sjølv i sitt innlegg ei rekkje av dei endringane som nettopp

skjer no, og som eg trur vi opplever rundt oss, som gjer at det er behov for å gjere endringar i lisensen. Men å møte endringar rundt seg med å setje seg ned og vente og sjå er iallfall ein uvanleg strategi. Så er det på alvor no at Framstegspartiets viktigaste mediepolitiske parole er å setje seg ned og vente og sjå?

Ib Thomsen (FrP) [12:39:04]: For også å være diplomatisk: Jeg vil jo tro at de ekspertutvalgene som er satt ned, ikke bare skal se på finansieringen av NRK, men faktisk finansieringen av all allmennkringkasting. Og for å være ekstra diplomatisk forventer jeg at ekspertutvalget og mediemangfoldsutvalget også skal se på hele Medie-Norge og hele tv-dekningen og alle kringkastere under ett. Så det er ikke bare et NRK-spørsmål. Jeg er glad for at vi nå har satt ned disse utvalgene, og at vi ikke bare har fokus på NRK, men faktisk også kan se helheten og ikke minst høre på ekspertene, som jeg var innom i innlegget mitt – det å vite hva det er som skjer i framtiden, og hvem det er som har ekspertisen på det. Jeg vet at representanten syntes at DAB var en veldig god løsning for å sende radiosignaler rundt omkring i landet, men Norge er fortsatt det eneste landet i verden som har valgt den løsningen. Men den kompetansen har sikkert representanten!

Bård Vegar Solhjell (SV) [12:40:13]: Vi skal jo avvente ekspertutvalet før vi går vidare. Men det som er gjort no, er at det er lagt eit løp og ein plan for å gå raskt vidare etter ekspertutvalet og for å kome vidare med kommersiell allmennkringkasting, fordi begge er spørsmål som det hastar med å løyse.

Men dersom eg får spørje om ein ting til som eg opplever litt forvirrende: Eg har merka meg at Framstegspartiet no igjen oppsummerer det som ein siger at lisensen no skal verte vurdert, og at det vert opna for ein lisens som skal betalast av alle, ikkje berre av dei som har tv. Kunne representanten Thomsen forklare meg på kva måte det vil vere ein siger for Framstegspartiet dersom det går frå at dei som har tv, betaler lisens til at alle betaler lisens. Er det det som har vore målsetjinga?

Ib Thomsen (FrP) [12:41:14]: Det er ikke noen tvil om at avtalen som er skrevet mellom alle partiene på Stortinget minus Fremskrittspartiet, viser ikke bare hvordan man løpende ønsker dette, men det er klare føringer overfor de utvalgene som er nedsatt, på hvordan man ønsker løsningen, når man har vært så detaljert at man har vist til finsk modell. Men det er klart at når finansieringen av allmennkringkastere er et tema, ønsker vi å løfte det ut fra NRK, da jeg forstår at mange mener at det er kun NRK som skal finansieres over skatteseddelen eller lisensbetaling. Vi ønsker å få en total vurdering av det. Når man mener at finansieringen av NRK er utdatert, som man sier, fordi man i dag har fargefjernsyn, og ønsker å løfte det opp til personbeskatning i husstandene, ser ikke jeg det som nytenkende å «look to Finland» på det området, men ser at vi faktisk finner en annen løsning som gjør at vi kan finansiere flere allmennkringkastere som også kan gjøre en god jobb. Og da refererte jeg også til TV 2 i dag.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:42:45]: I forkant av meldingen var det kastet opp en del baller som gjorde at vi var spent på hvordan innholdet i allmennkringkastingsmeldingen ville bli. Det var ikke bare KORK man diskuterte, eller om NRK skulle bli litt kjedeligere, det var vel også yr.no som var tema. Men jeg må jo si at da meldingen ble lagt fram, var heldigvis fokuset et litt annet. Det var mange som senket skuldrene og ga sin tilslutning til meldingen på veldig mange områder, noe Kristelig Folkeparti også gjorde og var veldig glad for.

For Kristelig Folkeparti har det å sikre en framtidsrettet og forutsigbar finansiering av NRK vært viktig, men også det grepet som har blitt tatt for at vi fortsatt skal ha en kommersiell allmennkringkaster med base i Bergen, har vært viktig. Vi har sett hvordan konkurransen mellom en kommersiell allmennkringkaster og NRK har gjort ikke minst nyhetsformidlingen i NRK mye bedre, det har gjort den kommersielle allmennkringkasteren bedre, og ikke minst har vi som nyhetskonsumenter fått et enda bedre tilbud. Derfor har det vært viktig for Kristelig Folkeparti at vi også sikrer den kommersielle allmennkringkastingen i tiden framover.

På mediefronten skjer det mye, og det skjer fort, som det har blitt påpekt. Stortinget har allerede tatt et grep ved å få til en null-null-moms. Det har vært viktig. Vi har unngått de store kuttene når det gjelder produksjonsstøtten. Men jeg tror det kommer til å være behov for flere grep også i framtiden, og den brede avtalen som vi har fått til her, er på mange måter et svar på det.

Så er jeg også veldig glad for, og det har jeg lyst til å si som representant for et distriktparti, at vi har vært så tydelige i enigheten rundt NRKs distriktsprofil. Den føler jeg er godt ivaretatt i denne avtalen.

Vi trenger et sterkt og nyskapende NRK – et NRK som tilbyr felles innsikt og opplevelser, og som binder Norge sammen, og et NRK som samtidig tilbyr et vell av spesialiserte tilbud som det kanskje ikke er rom for i andre medier. For Kristelig Folkeparti er målet å legge det politiske grunnlaget for at NRK fortsatt kan være det inn i en ny tid.

Det er viktig for mediepolitikken at vi ivaretar både sterke avisredaksjoner og et sterkt NRK i møte med den internasjonale konkurransen på fjernsyn, på nett og ikke minst på sosiale medier. Men med den sterke posisjonen som NRK har, er jeg veldig glad for at meldingen og også flertallet på Stortinget er tydelig på at NRK skal ha et selvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet. For NRK må, og skal, balansere sitt konkurranseforhold til andre medier. Og her forventer vi selvsagt at regjeringen følger opp og fortløpende vurderer hvordan NRK arbeider med å styrke mediemangfoldet.

Vi har vært innom NRK-plakaten. Vi ønsker, i likhet med meldingen, en mer overordnet NRK-plakat, ikke så detaljert som det den har vært nå. Men vi har allikevel vært tydelige på – i en ny NRK-plakat – at dagens adgang til reklame på nett bør fjernes, at viktigheten av å ivareta allmennkringkasteroppdraget på nett

bør utdypes og presiseres, at et krav om tilstedeværelse i alle fylker bør inkluderes, og at et selvstendig ansvar for å bidra til mediemangfold bør understrekes.

Når det gjelder finansieringen av allmennkringkastingen, er det helt klart at lisensen, slik den er i dag, muligens vil kunne gi NRK en forutsigbar finansiering i en tid framover, men fordi ting skjer så fort i mediehverdagen, dvs. den hverdagen NRK opplever, er det ikke sikkert den måten vi finansierer NRK på i dag, er bærende på sikt. Derfor er det nettopp viktig at vi kan se litt inn i glasskulen og vurdere andre måter å finansiere det på, og vi har lagt et løp for det i den brede enigheten som har kommet fram. Vi er også tydelige på behovet for at vi viderefører en avtale med en kommersiell allmennkringkaster med hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen, og vi ber regjeringen ved utgangen av 2016 komme med et forslag til hvordan vi skal få dette til.

Det er synd at man bare har fem minutter til rådighet, men vi får bare sørge for at vi vokser som parti, så skal vi ta det igjen ved en senere anledning.

Presidenten: Det er bra!

Det åpnes for replikkordskifte.

Ib Thomsen (FrP) [12:48:05]: Jeg vil bare si at innlegget kanskje ikke var så langt, men det var godt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) (fra salen): Det synes jeg selv også! (Munterhet i salen.)

Ib Thomsen (FrP) [12:48:12]: I avtalen dere har gjort med de andre partiene, har dere garantert finansieringen av NRK over fire år – en langsiktig garanti. Man har også sagt det skal være pris- og lønnsvekst, at man fanger opp det, som er en måte å garantere en inntekt framover på.

Hvorfor nevnte ikke representanten andre allmennkringkastere som han ønsker den samme garanti for og ønsker å likestille med NRK? Spørsmålet mitt er: Kan TV 2 forvente samme garanti, at de får forutsigbarhet, ved å sende fra Bergen over fire år og får garanti for pris- og lønnsvekst som fanger opp det?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:49:01]: Ja, å ha en forutsigbar finansiering av NRK, det tror jeg er viktig, ikke bare for NRK, men for meg som lisensbetaler. Å ha en finansiering og se litt over en fireårsperiode, det tror jeg er godt for alle parter.

Det vi sier når det gjelder kommersiell allmennkringkaster, er at vi ber regjeringen om å ta et initiativ til å sikre en kommersiell allmennkringkaster med hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen innen utgangen av 2016. Så må regjeringen komme tilbake igjen for å vise på hvilken måte man skal ivareta dette, og også da kompensere for de utgifter man har for bl.a. nyhetsformidling. Det er oppgaven regjeringen har fått. Jeg forventer at den avtalen og de avtalepunktene og forslagspunktene blir fulgt opp av regjeringen.

Ib Thomsen (FrP) [12:49:52]: Jeg har lest hva som står i avtalen, og representanten refererer riktignok fra det, men det kommer ikke tydelig fram at man ønsker å garantere dette med inntekt på samme måte som man gjør overfor NRK. Det må jo være vel så viktig for Bekkevold, at man garanterer konkurranse innenfor allmennkringkastingen – innenfor mediemangfoldet – som kan konkurrere med NRK. Akkurat det man gjør, er å peke på NRK som den eneste. Hva skiller dette? Dette er litt uklart for meg. Hvilke vurderinger gjør Kristelig Folkeparti på dette området når det gjelder denne skjevfordelingen eller skjev vurderingen, som det kanskje er?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:50:42]: Vi ber regjeringen om å komme med et forslag til hvordan man kan kompensere TV 2 eller den kommersielle allmennkringkasteren for pålegget de har om å sende nyheter. At det blir konkurranse innenfor dette området, er kjempebra. Det er veldig flott. Vi peker på Bergen som produksjonssted. Ellers snakker vi om kommersiell allmennkringkaster. Da blir det konkurranse på dette, og da synes jeg vi har oppnådd veldig mye.

Vi ber regjeringen om å komme tilbake igjen med en modell for å få dette til. Så vil jeg understreke at jeg ikke har forventninger om at regjeringen skal kunne levere dette allerede i 2017, men at de forholder seg til avtalepunktet om å komme til Stortinget innen 2016 med et forslag til modell og forslag til hvordan vi skal løse dette i framtiden.

Arild Grande (A) [12:51:44]: Bare en mulighet til presisering da tiden ikke strakk til for Bekkevold da han holdt sitt innlegg. Det dreier seg om den etter hvert berømte kronikken til kulturministeren i Bergens Tidende, hvor det hevdes at flertallet i komiteen, det betyr Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet, er av den oppfatningen at statsråden bør vente på mediemangfoldsutvalget før man konkluderer i spørsmålet om kommersiell allmennkringkasting. Er det riktig oppfattet, at Kristelig Folkeparti har den holdningen, eller vil Bekkevold bidra til at den mulige misforståelsen blir ryddet opp i?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:52:26]: Ja, det vil jeg gjerne. For det er en misforståelse hvis Kristelig Folkeparti har vært med i en merknad der det gis inntrykk av at dette er noe regjeringen bare kan utsette, også til etter at mediemangfoldsutvalget har kommet med sin innstilling i mars 2017.

Vi står på avtalen. Vi står på avtalepunktet der vi ber regjeringen komme til Stortinget innen utgangen av 2016 med forslag til hvordan de skal løse dette. Det må ikke være tvil om hva Kristelig Folkeparti har ment i denne saken, ei heller etter denne debatten.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:53:12]: Det hjertet er fullt av, renner munnen over med. Det kan være vanskelig å skille mellom TV 2 og kommersiell allmennkringkasting, også for representanten Bekkevold.

Jeg har lyst til å komme til punkt nr. 6, at regjeringen skal ta initiativ til å komme tilbake til Stortinget med hvor-

dan man skal kunne sikre kommersiell allmennkringkasting i fremtiden, og at den skal komme innen 2016.

Deler Bekkevold representanten Grandes virkelighetsbeskrivelse av de juridiske implikasjonene, de økonomiske implikasjonene, avklaringene rundt ESA osv. og ser at det er viktig at tingene skjer i rekkefølge, og at vi får alle disse tingene på plass, slik at vi ikke vedtar noe hals over hode og får det i retur kanskje et halvår etterpå?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:54:02]: Vi er oppatt av at dette som regjeringen skal komme til Stortinget med, skal være vanntett, ikke minst når det gjelder ESA og konkurransereglene. Vi tror allikevel at den tidsrammen vi har satt, skal være mulig å overholde for regjeringen, men jeg har lyst til å understreke at jeg ikke har forventninger til at regjeringen i sitt budsjettforslag for 2017 skal ha funnet en løsning på dette. Skulle de mot formodning allikevel ha funnet en løsning og kommer til Stortinget med en løsning i budsjettet, så kan ikke jeg love at Kristelig Folkeparti kommer til å være imot det – men jeg har ingen forventninger om det.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:55:01]: Det engelske begrepet for allmennkringkasting, «public service broadcasting», beskriver presist sjølve samfunnsoppdraget, nemlig det å sørve allmenheten med informasjon og underholdning via etermedier. Allmennkringkastingens rolle er fundert ut ifra et demokratiperspektiv der det å opplyse og informere befolkninga er det grunnleggende.

Et mangfold av uavhengige og frie medier er en forutsetning for en demokratisk styringsform og for utviklinga av et levende folkestyre. I mange år har kringkastingemediet, både radio og fjernsyn, spilt en nøkkelrolle for meningsdannelsesprosessene i samfunnet. Senterpartiet er derfor glad for at Stortinget med dette har samlet seg om et forlik som definerer målsettinger og sikrer forutsigbare rammevilkår for allmennkringkasterne i årene som kommer.

Det overordnet viktige for Senterpartiet har vært å sikre et fortsatt sterkt allmennkringkastingstilbud i Norge, med klare programforpliktelser overfor brede og smale grupper og med tilstedeværelse i hele landet.

NRKs rolle og rammebetingelser er naturlig en sentral del av allmennkringkastingspolitikken, for sjøl om vi har fått et økt tilfang av nye kanaler, har ikke dette redusert betydningen av NRKs rolle som allmennkringkaster. Ei heller gir nye kanaltilbud i seg sjøl noen garanti for et økt mediemangfold. Fortsatt vil det være et sterkt behov for en troverdig og ikke-sponset kilde til informasjon og underholdning på norsk med grunnlag i norsk kultur og tradisjon.

Jeg må i den forbindelse få gi uttrykk for at regjeringa har valgt en unødvendig komplisert prosess. Først ble det fremmet en stortingsmelding der viktige spørsmål ikke ble besvart. Så ble det nedsatt hele to utvalg for å utrede alternative modeller for offentlig finansiering av NRK og økonomiske virkemidler for å sikre mediemangfold. Dette har

gjort prosessen noe bakvendt, og det har gjort det nødvendig i forliket å legge klare føringer og en raskere tidsplan enn det regjeringa la opp til.

Uten å gå i detalj på alle deler av forliket vil jeg kort trekke fram to punkter med stor betydning:

Dersom NRK fortsatt skal spille en viktig rolle i det norske medielandsskapet, kan ikke NRKs redaksjonelle virksomhet begrenses til såkalt smale og kommersielt lite interessante konsepter eller redusert tilstedeværelse på Internett. Da vil NRK risikere å falle ut av manges medievaner og med det miste sin relevans. Senterpartiet er derfor fornøyd med at det i meldinga, og forsterket gjennom forliket, er slått fast at NRK sjølsagt må kunne være til stede på alle medieplattformer, og at NRK må ha full frihet til løpende å ta i bruk de plattformer som de ønsker.

Senterpartiet har i de siste tre budsjettdebattene kritisert regjeringa for å vinge klippe NRK økonomisk ved ikke å pris- og lønnsjustere lisensen fullt ut. Konsekvensen av regjeringas politikk har dessverre vært at distriktsdivisjonen har blitt redusert. Gitt NRKs allmennkringkastingsoppdrag kan det ikke være slik at distriktskontorene fortsatt skal være salderingsposten. For Senterpartiet har det derfor vært viktig at forliket, i tillegg til å legge føringer for en forutsigbar og framtidsrettet finansiering av NRK, også slår entydig fast at en ny NRK-plakat skal inneholde krav om tilstedeværelse i alle fylker. Nye effektiviseringskrav må ikke komme i konflikt med dette.

Det er bred enighet, både politisk og i opinionen, om at dagens lisensmodell er utdatert. Med det sagt: Det er samtidig stor oppslutning om at NRK fortsatt skal være offentlig finansiert og fri for reklame. Senterpartiet er derfor tilfreds med at forliket så klart slår fast at NRKs behov for en forutsigbar økonomi må ivaretas, og at en ny finansieringsmodell skal sikre NRK offentlige inntekter til videre utvikling, med en sterk regional forankring.

Etter avviklinga av kringkastingemonopolet på 1980-tallet, har vi i Norge hatt to allmennkringkastere på fjernsyn. Det har vært en positiv konkurranse for NRK og en berikelse for mediemangfoldet. Senterpartiet tar på alvor de signalene som er kommet om at det ikke er økonomisk grunnlag for å drive kommersiell allmennkringkasting på fjernsyn med dagens rammebetingelser. Dette setter særlig konkurransen innen nyhetsdekningen under press. Det er tvingende nødvendig at regjeringa raskt kommer fram til en modell der det fortsatt er økonomisk interessant å produsere nyheter utenfor Oslo, og jeg er glad for at vi i forliket har kommet til enighet om at dette må prioriteres. Senterpartiet er i så måte åpen for å vurdere økonomisk kompensasjon for selve allmennkringkastingsoppdraget, der nyhetsproduksjonen er det sentrale.

Gunhild Berge Stang (V) [13:00:07]: Eg vil på vegner av Venstre takke dei andre partia, både i og utanfor komiteen, for samarbeidet som enda opp i det fleirtalsforliket vi i dag diskuterer. Venstre sitt utgangspunkt som eit liberalt kunnskapsparti har vore at vi vil bevare NRK som ein sterk og reklamefri allmennkringkastar, med særleg ansvar for folkeopplysning og spreieing av kunnskap og kultur til alle, og at NRK er ein hovudaktør. Så har det vore viktig for

Venstre at Stortinget skal gje tydeleg beskjed til regjeringa om at vi òg må sikre ein kommersiell allmennkringkastar utanfor Oslo som eit alternativ til NRK, og at NRK skal ha eit sjølvstendig ansvar for norsk mediemangfold.

Ein møter av og til argumentet om at NRK er i ferd med å bli utdatert. Det er det ikkje. Eg er blant dei småbarnsforeldra som er lykkeleg for at NRK Super tilbyr eit fengjande høgkvalitetsinnhald, og ikkje minst eit barnefagleg sterkt innhald, som faktisk er eit føretrekt alternativ til Netflix og Disney Channel. Eg må også gje skryt for at NRK Super er den kanalen som best oppfyller krava om nynorskdel. For mine barn er det viktig for språk- og identitetskjenning.

Sjølv om NRK ikkje er utdatert, er det openbert at delar av NRK er i ferd med å bli det. NRK-lisensen er det fremste eksemplet. Lisensen er gamaldags og utdatert som finansieringsmodell så lenge han er knytt til fjernsynsapparatet, og Venstre er glad for at Stortinget i dag peikar på meir framtidretta modellar. Det er ikkje første gong vi har akkurat den diskusjonen i dette huset. Då Venstre fremja forslag om andre og meir tidsriktige måtar å finansiere ein allmennkringkastar på i mars 2007, var det berre Venstre og Framstegspartiet som stemte for. Forslaget fekk Venstre og Høgre sine stemmer i 2009, og Kristeleg Folkeparti kom til i 2012. Eg konstaterer at det har vore ein krangete veg, men at det no er eit breitt fleirtal som innser at lisensen må gjennom ei endring.

Stortinget slår i dag fast at finansieringa av NRK skal sikre at NRK er uavhengig, og at ho skal vere byråkratisk og meir sosialt rettferdig enn dagens NRK-lisens. Det betyr at ordinær finansiering over statsbudsjettet er uaktuelt, og at lisensmodellen må bytast ut. Vi finn knapt ein modell som er meir byråkratisk, og det er også grunn til å peike på at ei avgift per hushald er djupt usosialt og eigentleg ganske 1950-tals. Bruken av både TV-apparat og NRK er i sterk endring.

Venstre er difor glad for at Stortinget er med oss på særleg å peike på ein modell der allmennkringkastinga blir finansiert over skattesetelen, men på ein måte som er i arm-lengdes avstand til politiske styresmakter, salderingspostar og skiftande fleirtal. Finland har ein slik modell i dag, og eg er overtydd om at dette også er ein god modell for Noreg. På Venstre sitt initiativ ber stortingsfleirtalet også om at Mediemangfaldsutvalet vurderer om ein slik finsk modell kan brukast til å finansiere andre delar av eit vitalt demokrati og ei mangfaldig offentlegheit. Det kan vere allmennkringkastingsoppdrag på radio og medieordningar som i dag blir finansierte over statsbudsjettet, som pressestøtte, støtte til lokalkringkasting, samiske aviser osv.

Eg registrerer diskusjonen om forliksteksten om avtale og finansiering av kommersiell allmennkringkastar og korleis det skal tolkast. Eg vil gjerne vere heilt tydeleg på dette. Venstre legg til grunn at oppdraget til regjeringa er å sikre at vi framleis har ein kommersiell allmennkringkastar med daglege nyheitssendingar og hovudkontor utanfor Oslo, også etter 1. januar 2016. Så ber vi regjeringa utgreie ein modell der ein kommersiell allmennkringkastar får kompensert for delar av meirkostnadane som det inneber å ha ein allmennkringkastarkonsesjon. Denne utgreiinga bør på plass snarast råd og må ikkje nødvendigvis

gjerast av Mediemangfaldsutvalet. Utgreiinga frå Mediemangfaldsutvalet må sjåast i forlenging av meldinga, slik fleirtalet også slår fast, og Stortinget bør kunne diskutere ulike modellar når ho ligg føre. Men inneverande konsesjonsavtale med TV 2 hadde i utgangspunktet ei varigheit på berre fem år. Det er naturleg at ein ny avtale varer til permanente løysingar er på plass, etter at Mediemangfaldsutvalet har greidd ut om ein heilskapleg mediefinansiering, og det kan ta tid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:04:55]: Takk for et godt innlegg fra Venstres representant.

Jeg vil bare ha en klargjøring, som også Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti for så vidt har vært inne på i sine innlegg og i replikkvekslingene: Når regjeringen, etter å ha jobbet så raskt den kan, kommer tilbake igjen med en modell for fremtidig kommersiell allmennkringkasting – vi ser frem til det – er også Venstre med på at dette verken er praktisk mulig eller skal ha noen budsjettkonsekvens for 2017?

Gunhild Berge Stang (V) [13:05:28]: Venstre forventar ikkje at regjeringa skal leggje inn kompensasjon til kommersiell allmennkringkastar i forslaget til statsbudsjett for 2017, altså i denne stortingsperioden. Og det trur eg heller ikkje dei som søker om konsesjon, vil forvente etter denne dagen. Men det kan tenkjast at ein bør ha ei opning for at denne typen kompensasjon for tenester som Stortinget og staten ønskjer at ein kringkastar skal levere, skal kome inn seinare i konsesjonsperioden. Derfor understrekar eg at utgreiinga bør kome på plass snarast råd, og det er viktig her at det blir sikra ein kommersiell allmennkringkastar med daglege nyheitssendingar og hovudkontor utanfor Oslo, altså i Bergen, slik forliket slår fast, også frå nyttår.

Arild Grande (A) [13:06:21]: Bare for å rydde all tvil av veien også når det gjelder Venstres posisjon, for her er detaljene ganske viktige: I avtalen er partiene enige om at først skal man ha på plass en midlertidig avtale for kommersiell allmennkringkasting i Bergen – det skal komme på plass umiddelbart – så at det skal fremmes et initiativ fra regjeringen innen nyttår om hvordan dette skal sikres for fremtiden, og så er sporet med Mediemangfaldsutvalget å se på helheten i landskapet for f.eks. allmennkringkastingstilbud på radio, nye former for mediestøtte osv.

Jeg vil bare høre et klart og tydelig ja fra Venstre på at dette er slik vi oppfatter avtalen, alle sammen, sånn at det ikke stilles spørsmål ved om vi har justeringer på det.

Gunhild Berge Stang (V) [13:07:12]: Det er slik Venstre også oppfatter det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bård Vegar Solhjell (SV) [13:07:34]: Lat meg begynne med å takke saksordføreren, som i si tid tok initiativ til

dei samtalane som etter kvart, via nokre rundar, leia til det breie forliket, og takke alle partia i komiteen for at de tok det etter mitt syn kloke valet at vi gjorde det til samtalar mellom alle partia, som gjer at dette her no er vorte eit tilnærma tverrpolitisk forlik.

Kva er det som gjer at Noreg er eit land med høg tillit og veldig sterke fellesskap? Mange ting – små forskjellar, verdiskaping og velferdsstat, men det er òg ting som felles språk, felles referansar og opplevingar, felles kunnskapsgrunnlag, altså at vi ikkje får kunnskapen vår frå totalt forskjellige kjelder, men kan verte einige om ein del ting om verkelegheita. Allmennkringkastartanken er ein svært sentral del av det, i Noreg og i ein del andre land som har fått til dette.

Sterke fellesskap, som allmennkringkastaren er med på å gje, må balanserast med mangfald viss det ikkje skal verte totalitært. Vi har eit mangfald av idear, interesser og smak. Difor har NRK etter kvart vorte supplert med andre tilbydarar. Men mangfald er ikkje berre ulike tilbydarar, det er òg ulikt innhald, og difor er allmennkringkastartanken både det breie og alle moglege sære ting, som gjer at ein kan finne sin interesse: bråkete musikk, fjernsynsteater, B-film, filosofi og jazz – ja, til og med i same program. Kjerneideen i allmennkringkastarmodellen er altså det allmenne og store, folkeopplysninga, om ein vil, og det smale. Det store gjev tryggleik til å prøve ut mange av dei sære tinga. Lat meg ta eit eksempel: Kunne ein tenkje seg at nokon kommersiell aktør ville satse på noko så sært som Bergensbanen minutt for minutt? Det konseptet har vist seg å vere ein gigantisk kommersiell suksess, men tryggleik til å ta noko som høyrest smalt og lite ut, og prøve det ut i eit mindre format og så gjere det stort, er ein del av det særleg NRK, som allmennkringkastar, har tilbydd oss.

Eg begynner på denne måten fordi bakteppet for den ganske gode meldinga som kom, og det endå betre forliket nå, er år med nokre gonger ganske sterke angrep på dette, som fleire talarar òg har vore inne på – frå begge regjeringsparti. Framstegspartiet har hatt det over tid, med sin idé om at vi skal ha eit privatisert og reklamefinansiert NRK, som ville gjeve eit NRK som er meir likt kommersielle, men dei siste åra først og fremst med eit anna tankegodt, nemleg eit NRK som skal vere meir som ein restemiddag, der NRK skal dekkje det som andre i marknaden ikkje kan. Angrepa har vore ganske konkrete dei siste åra: Ein skal avgrense på plattform, fjerne tenester, det var eit kutt i budsjetta, og det har òg vore usikkerheit om den kommersielle allmennkringkastaren, nå dei siste åra TV2, som har vorte ein veldig viktig del av det samla allmennkringkastartilbodet. Eg meiner at det aller viktigaste med forliket og det som i dag vert vedteke, er at all tvil om den breie oppslutninga om den norske allmennkringkastarmodellen er feia til side, og at det er eit usedvanleg breitt fleirtal i Stortinget som står bak han.

Men det er behov for å ta den folkeopplysingstanken som ligg i det, inn i ei ny tid og fornye han på viktige område. Der sett forliket i gang nokre viktige prosessar, utan at det er løyst. Eg skal nemne dei to viktigaste. Punkt ein er ny lisens, som er nødvendig. Eg har tre barn mellom seks og ti år. Vi har ein tv hengande i eit rom i vårt hus. Dei ser

stort sett aldri på han. Det er ein monitor for PlayStation. Dei ser på tv på sine iPad-ar og telefonar, i snuttar, i klipp, når dei har lyst, på gud veit kva program, og det dummas-te er jo at eg overtek deira vanar meir og meir. Eg trur at når dette begynner å snu, kan det skje veldig fort, og vanar ein har i ungdomen, sett seg. Difor er det nødvendig å gjere gode og kunnskapsbaserte endringar etter at ekspertutvalet kjem. Vi har lagt fram nokre premissar om tenkinga – at det skal vere meir sosialt rettferdig, at det må vere teknologirobust og slikt – men modellen må vi vente og sjå på.

Det andre punktet gjeld sportsrettar. Sport er ufattelg viktig for mange av oss, og det er enormt viktig etter mitt syn, som ein del av allmennkringkastartanken, at dei store tinga kan vere tilgjengelege via ein allmennkringkastar eller ein annan open kanal. No skal regjeringa leggje fram ei sak om korleis vi betre kan sikre det, i det som kan verte ein veldig stor og utfordrande marknad i åra som kjem.

Takk for samarbeidet med andre parti, det har vore ei stor glede å jobbe med denne saka her. Det er ikkje ei mediesak, det er ei sak om korleis vi byggjer eit samfunn vidare, og eg synest vi har levert eit godt bidrag til det gjennom samarbeidet i Stortinget.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:13:13]: En av mine viktigste oppgaver som medieminister er å legge til rette for et mangfold i mediene. For opplyste samfunnsborgere og et velfungerende demokrati trenger vi uavhengige og frie medier av høy kvalitet. I dette har allmennkringkastingen en helt sentral plass. Jeg er derfor glad for det brede forliket, som danner et godt grunnlag og utgangspunkt for det videre arbeidet med å utvikle en god politikk for allmennkringkastingen.

Folks medievaner er i hurtig endring, og endringene skjer raskest hos de unge. Flere og flere henter tv-innholdet fra Internett, noe som utfordrer dagens kringkastingsavgift. Derfor har regjeringen satt ned en ekspertgruppe som grundig skal vurdere ulike modeller for fremtidig finansiering av NRK. I tråd med komitéinnstillingen har jeg allerede overfor den nedsatte ekspertgruppen presisert at en av de modellene som nå må utredes, er en finansieringsordning etter finsk modell.

Jeg ser frem til ekspertgruppens anbefalinger og det videre arbeidet med å finne en modell som vil ivareta NRKs behov for redaksjonell uavhengighet, legitimitet i befolkningen og finansiell stabilitet over tid. Jeg er glad for at regjeringen innen utgangen av 2016 vil komme til Stortinget og legge frem et forslag til fremtidig finansiering av NRK.

Ved siden av et sterkt NRK trenger vi også en levedyktig kommersiell allmennkringkaster. Regjeringen vil derfor i løpet av våren lyse ut en midlertidig avtale der krav om egenprodusert nyhetsinnhold og lokalisering i Bergen vil ligge fast.

Så registrerer jeg at det har vært litt forvirring om hva man i Stortinget egentlig har blitt enige om. Jeg synes egentlig ikke det er så veldig vanskelig å forstå. Både representanten Solhjell – som jeg synes hadde et meget godt innlegg fra talerstolen i stad – og representanter fra Kristelig Folkeparti og Venstre er veldig tydelige på hva dette er.

Jeg er helt enig med dem og kunne kanskje holdt de innleggene selv. En som imidlertid er litt usikker, er representanten Grande, som har stilt det samme spørsmålet i hver replikk for å få bekreftet hva man egentlig har blitt enige om – de er litt mer usikre når det gjelder hva som prøves kommunisert ut. Representanten Grande fra Arbeiderpartiet sier at nå skal regjeringen få på plass en modell senest innen 2016 og komme til Stortinget med den. Det leser jeg i aviser og hører også blir sagt her. Hvis man leser innstillingen, står det at regjeringen i løpet av 2016 skal ta initiativ til å sikre kommersiell allmennkringkasting. Det skal vi selvfølgelig gjøre – det står altså i innstillingen:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å sikre kommersiell allmennkringkasting med hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen innen utgangen av 2016.»

Det ser jeg frem til å gjøre, jeg vil ta disse initiativene. Jeg er også glad for at Kristelig Folkeparti og Venstre presiserer at dette ikke skal ha noen budsjettmessig konsekvens for 2017. Det er, som jeg kan lese i Dagens Næringsliv i dag, en forskjell fra det som i Arbeiderpartiet – ifølge avisen – åpenbart var utgangspunktet for formuleringen, om at man skal få på plass en modell, til det som de andre partiene nå presiserer, nemlig et ønske om at regjeringen kommer med et initiativ i løpet av 2016. Det vil jeg selvsagt følge opp og levere på.

TV 2 har demonstrert viktigheten av en levedyktig kommersiell allmennkringkaster i Bergen. En videreføring av et slikt tilbud har stor betydning ikke bare for Bergen, men også for det norske mediemangfoldet og for norske tv-seere. Kompensasjon for allmennkringkastingsoppdraget reiser flere kompliserte spørsmål, f.eks.: Hvor mye støtte er det snakk om? Hvordan skal det finansieres? Klarer vi å sikre at midlene ikke forsvinner som utbytte til eierne? Hvilke deler av det kommersielle allmennkringkastingsoppdraget er det som skal støttes? Er det kun lineær kringkasting, kun nyhetsproduksjon, eller skal norskspråklig innhold og drama, debatt og dokumentar regnes med? Hvordan skal vi sikre at en støtteordning er i tråd med EØS-avtalen?

Alt dette er spørsmål som jeg vil gå grundig inn i, og som jeg må være helt sikker på er vurdert og utredet, slik at når jeg kommer til Stortinget med et forslag til modell, vet vi at det vil være en ordning som vil stå seg for ettertiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:18:42]: Nå var statsråden for så vidt innom dette med framdriftsplan, men i og med at Kristelig Folkeparti i en merknad kanskje kan ha bidratt til å skape et inntrykk av at statsråden godt kan vente med å komme til Stortinget med et forslag til hvordan man ivaretar en kommersiell allmennkringkaster, er det viktig at det blir ordentlig presisert at det som er i forslaget, og det som ligger i avtalen, er det statsråden vil arbeide med – og at vi innen utgangen av 2016 får et svar fra regjeringen på dette.

Så vil jeg si at selv om Kristelig Folkeparti har understreket at vi ikke har noen forventninger om at man skal kunne løse dette allerede i budsjettet for 2017, må selv-

følgelig statsråden på fritt initiativ se på hva hun vil levere i statsbudsjettet for 2017. Jeg har sagt at da er det ikke sikkert at Kristelig Folkeparti kommer til å være imot det.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:19:50]: Det er godt å høre.

Jeg forholder meg til det som står i innstillingen, det som komiteen skriver, og som ligger i Stortingets vedtak i dag, nemlig at man ber regjeringen

«utrede en modell der deler av merkostnadene som er forbundet med forpliktelsene en kommersiell allmennkringkaster påtar seg, blir kompensert».

Og videre:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å sikre kommersiell allmennkringkasting med hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen innen utgangen av 2016.»

Det er det oppdraget som regjeringen har fått, og det er det vi skal levere på.

Arild Grande (A) [13:20:43]: La meg aller først få gratulere kulturministeren med utnevnelsen, det har jeg ikke fått anledning til før nå, og det er riktig hyggelig å få møte kulturministeren til debatt om et så viktig tema for mediemangfoldet og også for det norske demokratiet. Jeg er også glad for at kulturministeren er tydelig på at hun forholder seg til avtalen som stortingsflertallet har inngått, og at hun vil følge den opp til punkt og prikke. Jeg kan love at det er noe som undertegnede – og jeg tror flere i denne sal – kommer til å følge nøye med på, hvordan det følges opp.

Jeg tror ikke det for statsrådens del er noen grunn til å være usikker på Arbeiderpartiets holdning i denne saken. Jeg mener jeg har vært ganske tydelig på å sitere fra nettopp avtalen når jeg har stilt spørsmål til de andre partiene for å rydde av veien eventuell usikkerhet om statsrådets framdrift i dette. Kan vi da slå fast en gang for alle at statsråden tar dette initiativet innen utgangen av 2016? Jeg må spørre på den måten, for nå rant tiden ifra meg.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:21:48]: Det er veldig bra at alle får det samme spørsmålet, for da skal vi gå tilbake i referatene og se at vi stiller oss bak det partiene har skrevet i innstillingen. Til representanten Grande: Selvsagt følger jeg opp det som ligger i innstillingen som presiserer at regjeringen skal ta initiativ og komme til Stortinget i løpet av 2016.

Jeg håper også at representanten Grande er innforstått med at regjeringen har behov for en grundig vurdering, også fordi dette er en sak som skal stå seg i ESA. Vi vet f.eks. at i Danmark var man ikke like heldig da man laget modellen. Det bidro til at dansk TV 2 måtte tilbakebetale ulovlig statsstøtte. En sånn situasjon vil vi ikke komme opp i, det håper jeg også at det er forståelse for.

Arild Grande (A) [13:22:54]: Jeg mener at man fra alle partier som har vært involvert i denne avtalen, har vært tydelig på at vi forventer ingen budsjettmessig virkning på 2017-budsjettet. Men det er klart at dersom regjeringen har klart å fremme et forslag til budsjettet for

2017, tror jeg de aller fleste partier er mer enn klar for å håndtere det spørsmålet – hvis man kommer så langt.

Vi ber regjeringen om å holde framdriften. En midlertidig avtale om kommersiell allmennkringkasting burde ha vært på plass for lenge siden – som vi har understreket i flere sammenhenger. Jeg forventer nå at denne midlertidige avtalen kommer på plass, og jeg ser at kulturministeren har sagt at det skal skje før sommeren.

Da er spørsmålet: Den usikkerheten som kulturministeren selv skapte under sitt besøk i Bergen, og den senere etter berømte kronikken om at flertallet angivelig skal be kulturministeren om å vente på Mediemangfoldsutvalget – kan vi da slå fast en gang for alle at dette akter kulturministeren likevel ikke å gjøre?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:23:59]: Jeg håper at jeg ikke trenger å vente så lenge med å lyse ut en avtale som kulturministeren fra Arbeiderpartiet, som sørget for at TV 2 var uten avtale hele ti måneder fordi en midlertidig avtale ikke kom på plass. Jeg håper at jeg vil være mer handlekraftig enn Arbeiderpartiets kulturminister den gang.

Jeg vil si at jeg ikke har spredd noen som helst usikkerhet. Jeg registrerer at en del har vært i kontakt med media og prøvd å fremstille innstillingen på en annen måte enn slik det faktisk er. Det jeg sa til Bergens Tidende – og som jeg skrev i en kronikk som jeg faktisk syntes var ganske god, og som jeg er glad for at representanten Grande viser til – var at i en totalitet tror jeg at Stortinget også synes det ville være nyttig å se både til ekspertutvalgets og Mediemangfoldsutvalgets rapport før man endelig konkluderer. Det betyr ikke at regjeringen ikke skal komme med et initiativ overfor Stortinget i 2016 – som jeg nå har presisert flere ganger.

Bård Vegar Solhjell (SV) [13:25:14]: Til dette tilløpet til småkrangling mellom Høgre og Arbeidarpartiet vil eg seie at alle forlik eg har vore borti, fører til litt krangling om tolkinga etterpå – som i eit ekteskap vert det litt krangling etterpå. Dersom kranglinga begynner på bryllaupsdagen, ser det aldri så pent ut på ein måte. Og det som gjer meg bitte lite grann uroleg no, er at kulturministeren snakkar ned omgrepet «initiativ» til så bitte lite som mogleg. Ingen trur det kjem inn i budsjettet for neste år. Det er budsjettkonferanse neste veke, og fristen for innspel var 1. februar eller noko sånt. Men eg tolkar ikkje ordet «initiativ» som at ein ringer ein embetsmann og seier at no må ein setje i gang sånn i romjula. Initiativ betyr at ein tek eit initiativ overfor Stortinget, som har lagt fram avtalen. Kan eg få bekrefta at kulturministeren er einig i at hennar tolking er at ho vil ta eit initiativ, dvs. leggje fram ei sak, kome til Stortinget og ta opp saka med oss i løpet av 2016?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:26:05]: Jeg kan skrive under på at min tolkning av et initiativ er den samme som representanten Solhjells.

Bård Vegar Solhjell (SV) [13:26:11]: Det synest eg var eit så initiativrikt svar at eg lét vere å ta min andre replikk!

Presidenten: Da er replikkordskiftet over, også for statsråden.

Anette Trettebergstuen (A) [13:26:42]: Jeg satt lørdag kveld og finleste innstillingen til denne saken vi behandler i dag. Det gjorde jeg i sofakroken. Jeg leste på iPad-en, skrollet meg gjennom merknadene mens jeg lyttet til den norske Grand Prix-finalen som jeg streamet fra nett via AirPlay til lydplanken min på stuegolvet. Det er ikke spesielt imponerende teknologisk i dag. Mange vil kanskje si at det er heller ikke en spesielt imponerende bruk av en lørdagskveld, men vi kan la det ligge. Poenget er at for min bestemor ville det vært helt utenkelig å se for seg at man kunne se på tv på noe annet enn på et fjernsynsapparat, at man kunne ha tv-en i lommen, på telefonen. Ja, bare det å kunne se på Dagsrevyen når en vil, og ikke bare direkte der og da eller via et opptak på en VHS-kassett, virket for ikke veldig lenge siden som helt utopisk for de fleste. Selv har jeg ikke fjernsynsapparat lenger. Det er lenge siden jeg trengte det. Denne utviklingen har gått raskt, raskere enn vi trodde, og raskere skal det gå framover.

Globalisering, teknologi, konvergens og kommersialisering gjør at vårt mediekonsum spres på flere medier, på flere plattformer og på nye måter, og det hele blir mer og mer fragmentert. Tilbudet på nett tar stadig mer av vår oppmerksomhet, og alle disse endringene gjør at vi er nødt til å tenke gjennom politikken på mediefeltet på nytt. Det er ikke gitt at gårdsdagens løsninger passer for morgendagens medievirkelighet. De teknologiske endringene og konkurranseforholdene som fører til merkbare endringer i våre medievaner og muligheter, befester bare behovet for en sterk offentlig allmennkringkaster og en eier og et storting som følger med i tiden. Allmennkringkasting er et offentlig gode, det er en forutsetning for et demokratisk samfunn med kulturelt mangfold, men det er også et demokratisk, sosialt og kulturelt virkemiddel i samfunnet vårt.

NRK er landets viktigste kulturinstitusjon, og er helt avgjørende for formidling av kultur, språk, diskurs om og bygging av nasjonal identitet. Det er gledelig at vi her i landet har en så stor oppslutning om den viktigste allmennkringkasteren både politisk og i befolkningen. Jeg tror ikke vi finner maken til oppslutning i noe land, og den tilliten er vi nødt til å forvalte godt. Vi trenger et sterkt NRK med klare forpliktelser og føringer både for å dekke by og land og brede og smale kulturinteresser. Viktigheten av å opprettholde distriktskontorene blir bare større i tiden som kommer.

Det er blitt gjort et godt stykke arbeid med denne meldingen i komitébehandlingen her i Stortinget, og det at et bredt flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, har samlet seg om viktige føringer for de beslutningene regjeringen nå skal ta og komme tilbake til Stortinget med framover, har vært helt nødvendig. Jeg er enig med representanten Grande og representanten Solhjell i at det hadde vært en fordel om statsråden var litt tydeligere på ambisjonen om å klare

å få til en midlertidig avtale for en kommersiell kringkaster, og også er klar på at hun kommer til å følge opp vedtaket om å komme med en sak om finansiering av NRK innen 2016. Jeg er glad for at vi i dag ber om en utredning av den finske modellen, og at vi allerede nå gir statsråden og regjeringen føringer på noen av de hovedprinsippene en ny modell for finansiering må ivareta.

Om vi mener at ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati best sikres gjennom mangfold og kvalitet i den nye mediehverdagen, må politikken stille opp med de virkemidler som er nødvendig. Det er derfor en god dag for mediemangfoldet når vi i dag slår fast behovet for en kommersiell allmennkringkaster med hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen, og at vi ber regjeringen snarest få på plass en avtale som sikrer dette. At regjeringen nå også må utrede en modell der deler av merkostnadene som er forbundet med slike forpliktelser, kan bli kompensert, er også et nødvendig grep for å opprettholde nettopp mediemangfoldet.

Svein Harberg (H) [13:31:37] (komiteens leder): «Allmennkringkasting» er et begrep som stadig benyttes, og som har lang tradisjon som et beskrivende og presist ord på en virksomhet utført av først og fremst NRK, men jeg er redd det er i ferd med å bli et upresist begrep. Det skaper ikke umiddelbart en felles forståelse av hva og hvem som omtales. Verden har forandret seg, og den fortsetter med det i en fart som utfordrer oss. Hvordan ser dette ut om 2, 5 eller 15 år? Eller – husker vi hvordan det var for ti år siden? For ti år siden var ikke lesebrettet kommet, og på telefonen kunne du ikke vippe penger, få opp info om gjenstandene du passerer på museet, eller følge med på appen om flyet ditt er i rute. Hva ligger foran oss? Hvilket medieunivers skal vi lage politikk for? Vi gjør så godt vi kan, med den kunnskapen og den evnen til framsynthet som vi kan oppdrive.

Meld. St. 38 Open og opplyst tar for seg de mer prinsipielle sidene av Kringkastings-Norge. Spørsmålene omkring finansiering har regjeringen lagt opp til i en ny sak etter at det regjeringsoppnevnte ekspertutvalget og mangfoldsutvalget har skaffet et best mulig grunnlag for en god avgjørelse for fremtiden. Når et samlet storting ikke helt følger den planen og likevel løfter inn finansiering i denne omgang, kommer det av et vidt sammensatt og begrunnet ønske om forutsigbarhet. Det skal jeg komme tilbake til.

Jeg er glad for at stortingsmeldingen har fått så stor tilslutning både fra bransjen og tverrpolitisk her på Stortinget. At det tenkes så likt om de viktige prinsippene, skaper grunnlag for forutsigbarhet og langsiktige føringer. Stortingsmeldingen, med full støtte fra Stortinget, slår bl.a. fast viktigheten av allmennkringkasting som en sentral aktør i et opplyst og åpent samfunn. Den skal bidra til en opplyst og tilgjengelig samfunnsdebatt, og den skal sørge for at vi til enhver tid holdes oppdatert på viktige hendelser både innenlands og utenlands. Det er veldig bra at Stortinget i dag slår fast at vi skal ha en sterk hovedaktør i dette arbeidet, reklamefri og med viktige oppgaver på vegne av norsk språk og kultur. NRK har skjettet denne oppgaven lenge, og ingenting tilsier et skifte. Det er likevel for Høyre vik-

tig å tenke prinsipielt, slik det også er i enigheten om at vi skal ha en kommersiell allmennkringkaster med noen av de samme oppgavene: fyldig nyhetsdekning, kontor utenfor Oslo og åpning for noen avgrensede oppgaver for å ivareta norsk språk og kultur.

Andre har gått grundig gjennom innholdet i den felles avtalen som ligger til grunn for enigheten i innstillingen fra komiteen. Takk til alle, og spesielt til saksordføreren, for stort arbeid og for resultatet vi har til behandling i dag. Som sagt, det er viktig med en enighet som skaper forutsigbarhet i behandlingen av en slik sak.

Jeg må likevel ha noen kommentarer til dette med finansiering. Partiene greide ikke å avvente det som kommer senere på det området. Det er for så vidt ikke så underlig. Som komitémedlemmer har vi gjentatte ganger blitt invitert til debatter der dette har vært tema, lenge før meldingen kom. I tillegg kan det være utfordrende å tenke prinsipiell tilnærming uten automatisk å koble inn at løsningene krever finansiering. Vi er vel egentlig opplært til å tenke igjennom om forslag har en finansiell og budsjettmessig konsekvens på kort eller lang sikt. Det tredje elementet som også utfordrer oss, er sammenfallet med at avtalen for den kommersielle allmennkringkasteren går ut i år. Diskusjoner omkring en videre avtale har også naturlig tatt med seg diskusjoner om eventuell delfinansiering. Jeg er derfor fornøyd med at innstillingen peker på behovet for avklaring for den kommersielle allmennkringkasteren så raskt som mulig, og samtidig ber om at noen konkrete modeller for framtidig allmennkringkasterfinansiering utredes nærmere. Det blir spennende å se hvor dette lander.

Jeg må likevel få si at jeg blir overrasket når enkelte representanter i ettertid av pressekonferansen går ut og tolker innstillingen som en konkret lovnad om støtte til kommersiell kringkasting. Det må også være lov å påpeke at dette kommer fra partier som i denne sal i gjentatte saker har omtalt gruppen kommersielle aktører som egoistiske og grådige virksomheter som tapper det offentlige og bygger opp egen rikdom. Om en kommersiell allmennkringkaster skal få støtte eller ikke i fremtiden, er ikke avgjort. Det krever en grundig vurdering og eventuelle klare betingelser. Å love det prinsippløst og uten faktagrunnlag kan ikke ses som annet enn øyeblikkspopulisme.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:36:54]: I dag debatterer vi muligens årets viktigste kulturpolitiske sak. Allmennkringkasterrollen er viktig for et samfunn. I samarbeid med andre medier vil allmennkringkasterne fylle en rolle som bare de kan fylle – en rolle som stadig utvikler seg med tiden, men som har tydelige politiske mål og verdier. Stortinget har selvsagt anledning til å si tydelig og høyt hvilken retning vi ønsker for allmennkringkasterne.

I helgen så jeg, i likhet med representanten Trettebergstuen, norsk Melodi Grand Prix. Det er svært gledelig å registrere at også en del ungdommer fulgte sendingen. Det sier noe om NRKs treffsikkerhet og ikke minst ansvar i en krevende og stor musikkproduksjon.

Nordens største talkshow, Skavlan, er et annet eksempel – et nordisk kultur møte. Vi blir eksponert for nordisk språk, vi møter nye og kjente kulturpersonligheter og men-

nesker med ulike profesjoner sammen med resten av verden – inspirerende og absolutt av stor kulturell verdi, i motsetning til hva representanten Thomsen sier til Dagbladet 25. november 2014: «NRK må bli kjedeligere.» Han sier videre at NRK må lage mindre underholdning og mindre underholdende fjernsyn i årene som kommer, og:

«De sitter og forherliger seg selv med gode seertall der oppe i kringkasterhuset og deler ut diplomer til hverandre for høye seertall.»

I sterk kontrast handler ikke dette om morsomheter, men det som blir morsomt, er representanten Thomsens svar i debatten tidligere.

Jeg vil også trekke fram Skavlan i sammenheng med eksponering av ny norsk musikk og for den saks skyld ny nordisk musikk. Det er avgjørende at vi viser politisk vilje til å legge til rette for en høy andel norsk musikk. Jeg er glad for at innstillingen legger til rette for allmennkringkasternes krav om at andelen av norsk musikk i NRK P1, P2 og P3 økes fra 35 til 40 pst. Det er forbilledlig, også i et nordisk perspektiv. Det bør også vurderes om en andel av dette skal være norskspråklig musikk.

Hvis jeg personlig skulle ha takket allmennkringkasteren NRK for noe, ville det, i likhet med det representanten Berge Stang gjorde, ha vært for satsingen på barn, nemlig NRK Super. I ordets forstand synes jeg den kanalen har vist seg en allmennkringkaster verdig. Kanalen tar for seg tema som er viktige og tidsriktige, framfor masseproduksjon av barnlig såpeopera, som vi får i hauger og lass andre steder. I mine stille stunder sammen med egne barn eller andres barn takker jeg for at gode fagmiljø har kommet fram til en så god måte å lage barneproduksjoner på. Det er bare å ta av seg hatten for det. Skulle det være noe jeg ønsket meg mer av, er det satsing på ungdom.

Avslutningsvis må jeg innom distriktskontorene. Som stortingspolitiker ønsker jeg å være med og legge til rette for kompetansearbeidsplasser i hele landet. Det er derfor viktig at vi evner å ha kringkastere og fagmiljøer i hele landet. Det er her livene leves, det er her innholdet skapes. Vi ser gang på gang når vi utfordres i beredskapssituasjoner, at vi trenger desentraliserte miljø og kontorer. Ikke minst ser vi det gang på gang når gode saker skapes og lages.

Én arbeidsplass i Rogaland er like viktig som én arbeidsplass i Oslo. La oss ikke forlede oss til tanken om at det ikke er viktig i en tidsalder der en i realiteten kunne ha sittet i New York og laget alle sendingene.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ruth Grung (A) [13:41:51]: Norge har en av Europas beste allmennkringkastere. Det er resultat av en bevisst politikk med NRK og ikke minst tydelige ledere. Alle husker – kanskje ikke alle, men i alle fall de som leser historie – Einar Førdes bragd og initiativ med å etablere distriktskontorer, og hva det har betydd og betyr – vi tar det som en selvfølge i dag, men det var en kamp uten like – for å få fram historier fra hele landet, og ikke minst for det daglige ordskiftet.

TV 2 har også vært viktig for å utvikle allmennkring-

kastingen. Vi har fått to sterke miljøer som har utfordret hverandre og gjort hverandre gjensidig gode. Men det vi opplever i dag, er at mediene er i rask endring. Det gjelder både nasjonalt og globalt. Derfor er vi utålmodige etter å få på plass en ramme for en kommersiell allmennkringkaster, for vi har sett at utviklingen har gått mye hurtigere enn vi hadde forventet innenfor denne bransjen, som betyr så enormt mye for det offentlige ordskiftet og det å ha en åpen debatt, ikke minst for et land som har et relativt lite språk, og hvor vi er så avhengige av å klare å fronte og utfordre ikke minst sterke internasjonale, globale krefter. Jeg hørte at vi skulle få det innen ti måneder – det var i alle fall en frist som jeg forsto at statsråden hadde satt til seg selv.

Men det skjer også andre spennende ting: I Bergen var vi først ute med å opprette og etablere media på universitetsnivå. Nå tar vi et steg videre ved å lage en medieklynge som skal se på både nye forretningsmodeller og hvordan vi skal nå ut med formidling på nye måter, for publikum endrer seg, og hvordan vi bruker medier, endrer seg. Der også er TV 2 helt sentral – det er de som er motoren i den utviklingen og i å få på plass den klyngen.

Kulturkomiteen må også være klar over at en kommersiell aktør – på lik linje med NRK – betyr mye for arbeidsplasser, som siste taler også var inne på.

Det spesielle er at det er TV 2 i Bergen som har klart å etablere nye bedrifter. Hele syv nye bedrifter har oppstått i randsonen rundt TV 2 i Bergen. De mest kjente er Vizrt, Storm og Mosart. Totalt sett omsetter de i dag for 5 mrd. kr. For at Norge skal klare å ha en slik posisjon internasjonalt innen både forskning og det å ta utfordringer når det gjelder hvordan formidling skal skje framover, er vi avhengig av å ta de gode grepene i dag.

Som bergenser mener jeg det er en gledens dag – det mener jeg også på vegne av hele landet – at vi nå får på plass en god avtale, slik at vi styrker både NRK og TV 2.

Arild Grande (A) [13:44:58]: Det har vært en god og avklarende debatt, og når Ib Thomsen av presidenten blir titulert som «Ibsen», og han i tillegg proklamerer at nå er det slutt på skråsikkerheten, heretter skal vi kun lytte til eksperter, da skjønner vi at dette i aller høyeste grad er et dynamisk felt.

Fremskrittspartiet framstiller det imidlertid som at de står utenfor hele politikken i denne saken. Det er med respekt å melde ikke riktig. Jeg har ikke registrert noe forslag fra Fremskrittspartiet om å stemme mot noe av det som fremmes i stortingsmeldingen. Med andre ord står de bak meldingen, om enn kanskje noe lenger bak enn Høyre, men de står bak den.

Videre hevder Thomsen at det som avtalepartiene har fått fram, er en seier for Fremskrittspartiet. Da er det jo fiffig at det er de andre partiene som har sørget for å innkasere Fremskrittspartiets største seier på mediefeltet, ikke Fremskrittspartiet selv, til tross for at de nå har sittet i regjering i to år uten å løfte en finger for det som har vært deres primære standpunkt.

Men jeg vil minne om at i mandatet for ekspertutvalget som skal utrede NRKs framtidige finansiering, står det veldig tydelig:

«Det legges videre til grunn at NRK skal være fri for reklame og i hovedsak finansiert av det offentlige.»

Punkt 4 i mandatet utelukker finansiering direkte over statsbudsjettet. Dermed står vi altså igjen med en total endring av holdning til dette spørsmålet fra Fremskrittspartiets side og i realiteten et helt samlet storting i det overordnede synet på finansiering av offentlig allmennkringkasting. Det synes jeg er gledelig.

Så har det vært en del diskusjon rundt framdriften knyttet til framtidig kommersiell allmennkringkasting. Det er naturlig. Det er ikke småteri vi snakker om – det er en særdeles viktig sak for medielandskapet i Norge. Det har vært knyttet usikkerhet til framtiden for finansiering av kommersiell allmennkringkasting. Regjeringen har skjovet saken foran seg, og statsråden har bidratt til unødvendig ny usikkerhet om oppfølging av avtalen.

Dette var jo feltet som statsråden allerede på Slottsplassen annonserte at hun skulle gå inn og rydde opp i. Jeg føler at dagens debatt i hvert fall har bidratt til å rydde opp i usikkerheten som statsråden selv har skapt, og at statsråden nå har innsett at hun har møtt veggen og ikke kommer noen vei med det forsøket hun prøvde seg på i kronikken i Bergens Tidende, om å skyve dette enda mer foran seg.

Med denne innstillingen og dagens debatt føler jeg at vi har tatt nye steg i utformingen av framtidens mediepolitikk.

Svein Harberg (H) [13:48:02]: Det har vært en spennende debatt – litt som forventet. Men det er samtidig en litt underlig debatt, for her har vi altså lagt fram en stortingsmelding – en viktig stortingsmelding, som alle sier – om framtiden for kringkastingen i Norge, og nesten ikke kommentert det på talerstolen. Vi har kommentert avtalen, og spesielt de punktene i avtalen som ikke står i stortingsmeldingen. Derfor hadde jeg behov for å ta en tur opp og påpeke litt av det.

Jeg har lyst til å si, som statsråden sa, at Solhjell hadde et flott innlegg om hva dette dreier seg om, hvordan vi skal bygge samfunnet framover, hvordan vi skal sikre at alle kan være en del av det. Da vil jeg gjerne løfte fram noe som er et resultat av det som vi vedtar her i dag, nemlig verdien av et nasjonalt sterkt journalistmiljø. Det er vi også med og legger til rette for gjennom det vi vedtar her i dag. Det er viktig for oss å beholde det. Det hadde ikke vært noe problem å la de utenlandske aktørene overta dette markedet. Flere av dem står klare til å gjøre det. Men vi er tydelige på at vi vil ha et sterkt norsk miljø, som er en del av det norske miljøet, og som formidler med det som bakgrunn. Det er viktig for oss.

Så slår vi fast verdien av det norske og det nordiske språkområdet, bl.a. gjennom at vi påpeker at det er viktig at barna våre også venner seg til å høre de nordiske språkene og ikke får alt oversatt eller dubbet, men rett og slett lærer seg å være en del av et nordisk samarbeid og en nordisk utveksling. Og så føler vi ikke minst at vi så tydelig slår fast at det skal være krav til musikk, kunst, kultur i den allmennkringkastingen vi skal ha i Norge, som er helt avgjørende for å løfte fram det norske vi har på det området, og de talentene vi har på det området. Nå var det en del her

som åpenbart hadde fulgt med på Melodi Grand Prix på lørdag – jeg må innrømme at jeg sovnet etter sang 2, men det var det antagelig uteaktivitetene på fjellet som gjorde. Men det er viktige bærere for å få fram det norske, og det må vi sette pris på i en sånn sak.

Så har jeg bare lyst til å komme med et lite varsko. Jeg synes det er veldig mange som konkluderer her med hensyn til at når vi har bedt om at en modell utredes, så er det sånn. Det er en utredning vi har bedt om, og så skal vi ta en selvstendig avgjørelse når vi har grunnlag for å gjøre det, både når det gjelder avtale med kommersiell allmennkringkaster, og når det gjelder hvilken modell det skal være for den hovedallmennkringkasteren. Jeg har også lyst til å minne om at radio er viktig å ta med i dette bildet. Det blir viktig framover.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:51:26]: Tusen takk for en god debatt. Det har vært noen ytterst få rykninger i noen gamle ideologiske muskler og henvisninger til vinkelklipping osv., men jeg tror NRK lever godt – både nå, i fjor og forfjor – med sine gode budsjetter, og at de også skal leve godt i fremtiden, etter at denne meldingen går igjennom i Stortinget i dag.

I all hovedsak har vi løftet blikket og vært prinsipielle, og det tror jeg er viktig når vi skal fortsette mediemangfoldsdebatter i fremtiden også. Regjeringens melding går nå igjennom, med noen forsterkninger og noe ekstra trykk på igangsatte prosesser. Men den har til og med faktisk blitt kalt god. Det er hyggelig, og det kom ikke bare fra Høyre og Fremskrittspartiet, men også fra partier som vi ofte ikke er enige med. Mediemangfoldets fremtid er interessant å diskutere, og vi har, som representanten Grande var inne på, bare så vidt begynt på det.

Så har det vært noen konkrete forslag, og de blir vedtatt i dag, i all hovedsak enstemmig. Representanten Grande påpekte at Fremskrittspartiet sto utenfor – det var han som nevnte det i sitt innlegg. Fremskrittspartiet er med på mange av forslagene, og mange av dem blir da enstemmig vedtatt i dag. Utfordringene rundt noen av dem er godt beskrevet, og tilliten til at regjeringen skal håndtere det på en god måte, er etablert. Jeg tror det bare er Arbeiderpartiet som, eventuelt, fortsatt har noe usikkerhet knyttet til dette, og man fikk en stund inntrykk av at datoen var viktigere enn løsningen.

Og mens vi snakker om medier og mediemangfold, kan vi lese på Kampanje, som dekker denne debatten akkurat nå: «Kulturministeren har skapt usikkerhet, tordner Arbeiderpartiet på Stortinget i dag.» Jeg vet ikke om representanten Grande er enig i at han tordnet, men i alle fall er det slik det fremstilles. Og Høyre «gikk langt i å antyde at det var stor ståhei i Ap for ingenting». Det har jeg litt lyst til å bekrefte, for her ble det forsøkt skapt usikkerhet, ikke fra kulturministeren, men fra Arbeiderpartiet. De har over flere dager forsøkt å skape denne usikkerheten rundt den avtalen som jeg opplever at resten av Stortinget forstår veldig godt, og er veldig enig i.

Samtidig er det ikke noe i veien for at flere partier i tillegg ser at ting må ses i sammenheng, og at det ikke er løsevne prosesser, men at vi har satt i gang et arbeid. På noen

områder har regjeringen blitt bedt om å forsere det, og det synes jeg det er veldig enkelt å stille seg bak. Det ene utelukker ikke det andre. Vi har økt tempoet, vi skal løse utfordringene, vi må se ting i sammenheng, og jeg har lyst til å takke for – i all hovedsak – en riktig god debatt.

Ingerd Schou hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:54:16]: Jeg vil også takke komiteen og Stortinget for en god debatt, som peker fremover, og som bekrefter at fra myndighetenes side er man opptatt av å sikre god allmennkringkasting i fremtiden. Selv om noen prøver å skape stor ståhei for ingenting – Arbeiderpartiets representanter, særlig representanten Grande, har gått ut i avisene og med brask og bram lansert at dette er avtalebrudd, og truer kulturministeren med at dette blir en veldig tøff vår fordi kulturministeren ikke forholder seg til Stortinget – så har samtlige partier egentlig konkludert med at vi har en felles forståelse av hva som står i innstillingen, at regjeringen skal ta et initiativ i løpet av 2016 og komme til Stortinget. Det at vi har et ekspertutvalg og et mediemangfoldsutvalg som er med og bidrar til å vurdere og utrede, er en god ting, som vi skal ha med oss.

Jeg har hele tiden vært klar på at vi ikke skal ende opp slik man gjorde i Danmark – dansk TV 2 måtte tilbakebetale mange millioner kroner for ulovlig statsstøtte. Derfor er det særdeles viktig at vi vurderer dette grundig, også fordi det skal stå seg i ESA. Og så er det jo slik, som vi kan lese i Dagens Næringsliv i dag, at mange andre aktører også er på banen. Det gjør at vi skal håndtere også dette med ekstra forsiktighet. En ordning som yter tilskudd til en kommersiell allmennkringkaster, må ha legitimitet og stå seg når andre prøver den. Det sier seg selv at en grundig saksbehandling er helt nødvendig. Derfor er jeg glad for at så mange fra denne talerstolen i dag uttrykker forståelse og respekt for at dette arbeidet er krevende, og at vi skal gå grundig inn i det før vi konkluderer. Men jeg vil også understreke at jeg er veldig utålmodig, også fordi det er store utfordringer som vi skal finne svar på, og jeg vil understreke at regjeringen er opptatt av fremdriften i dette arbeidet. Vi er også opptatt av at vi skal ha en god prosess med de involverte aktørene på feltet. Jeg har allerede derfor også tatt noen grep, f.eks. overfor Mediemangfoldsutvalget, som nå får presisert mandatet sitt og også klargjort fremdriften i arbeidet.

Så ser jeg frem til de beste løsningene for kvalitet, bærekraft og mangfold i fremtidens mediebransje, og takker for en god debatt.

Presidenten: Representanten Arild Grande har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arild Grande (A) [13:57:30]: Det har vært nødvendig for Stortinget, som nå har inngått en forpliktende avtale, på tvers av – jeg hadde nært sagt – alle partier, å få ryddet eventuelle misforståelser av veien. Det opplever jeg

at denne debatten har bidratt til, selv om jeg beklager at man måtte ha mange runder med spørsmål for å få ryddet det på plass. Om denne representanten ikke har tordnet all verden, har jeg iallfall registrert at det har bygd seg opp tordenbyger fra Vestlandet. Det var viktig at vi fikk ryddet den usikkerheten som statsråden selv skapte, av veien, slik at vi alle sammen har felles oppfatning av hva avtalen innebærer, og at vi nå forventer rask framdrift i saken. Det er statsråden selv som avgjør om våren blir preget av skyfri himmel, eller om nye tordenbyger bygger seg opp. Vi skal iallfall følge med med argusøyne på at det vi i dag har blitt enige om, blir fulgt opp til punkt og prikke. Da bygger vi framtidens mediepolitikk, også på allmennkringkastingsområdet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:59:30]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Truls Wickholm, Åsmund Aukrust, Marit Nybakk, Marianne Aasen, Eirik Sivertsen og Stine Renate Håheim om et identitetsavklaringsprogram for irakere i Norge (Innst. 157 S (2015–2016), jf. Dokument 8:142 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Helge André Njåstad (FrP) [13:59:38] (leiar i komiteen): Det er Mazyar Keshvari som har vore saksordfører for denne saka, men han er forhindra frå å møta i dag, så eg vil kort presentera saka og seia litt om regjeringspartias syn på saka.

Det er eit representantforslag me no har til behandling, frå arbeidarpartirepresentantane Eirik Sivertsen, Marit Nybakk, Marianne Aasen, Stine Renate Håheim, Truls Wickholm og Åsmund Aukrust, om eit identitetsavklaringsprogram for irakarar i Noreg.

Forslagsstillarane vil heilt sikkert sjølve gjera greie for sitt syn og bakgrunnen for forslaget, men kort kan eg seia at initiativet til saka er ei rekkje vaksne personar frå Irak som har fått opphald i Noreg på humanitært grunnlag i perioden 1998–2000, men dei har ikkje fått statsborgarskap på grunn av tvil om identiteten. Forslagsstillarane ønskjer derfor eit identitetsavklaringsprogram som gjev eit tidsavgrensa høve for desse til å få avklart identiteten. Eventuelle kostnader med dette skal dekkjast inn gjennom gebyr, heiter det i forslaget. Forslagsstillarane viser også til at det i ettertid er innført strengare krav til dokumentert identi-

tet for opphaldsløyve på humanitært grunnlag. Difor meiner forslagsstillarane at ein i framtida ikkje vil koma opp i liknande situasjonar om ein eventuelt etablerer ei slik ordning.

Komiteen har hatt ei grundig behandling av denne saka og m.a. hatt open høyring 20. oktober, der NOAS, Aksjonsgruppe for norsk statsborgerskap og advokatfirmaet Taha møtte. I behandlinga i komiteen knytt til denne saka har det utkrystallisert seg eit fleirtal bak representantforslaget, som alle partia, med unntak av regjeringspartia, slutta seg til, der ein oppmoda regjeringa om å koma tilbake med eit avklaringsprogram, i tråd med det forslagsstillarane har foreslått.

Då vil eg gå over til å gjera litt greie for mindretalets, altså regjeringspartias, syn på denne saka. For oss er det viktig å slå fast at norsk statsborgarskap skal henga høgt, og at krav som blir stilte til klarlagd identitet i statsborgar- lova, ikkje skal senkast. Her støttar heldigvis eit fleirtal i komiteen oss i ei slik formulering. Vidare er me også glade for at eit fleirtal viser til at det finst unntaksreglar i dagens regelverk som sikrar at søkjarar under 17 år ved godkjenning av sitt første opphaldsløyve, vil ha moglegheit til å behandle saka si, slik at dagens regelverk langt på veg ikkje lastar barn for foreldras forhold.

Vidare er det viktig for oss i Framstegspartiet å påpeika at dokumentforfalskingar er eit alvorleg problem i alle asylsaker. Det å søkja asyl på feil grunnlag bidreg til å ut- hola asylinstituttet, og den siste tida har me snakka masse, både i samfunnsdebatten og frå denne talarstolen, om signal og om kor viktig det er å senda ut signal. Eg vil nøya meg med å påpeika at det Stortinget i dag er i ferd med å gjera, også kan bli oppfatta – og blir oppfatta – som eit signal ute i den store verda. Framstegspartiet vil vera veldig tydeleg på at me er i ein situasjon der det einaste signalet som er naturleg å senda ut, er innstrammingar, og me synest ikkje det er bra at stortingsfleirtalet i dag sender ut ein annan type signal enn det som me i haust samla oss om i denne salen.

I tillegg vil dette arbeidet som ein no vil påleggja regjeringa – og seinare forvaltninga – bidra til at ein bruker saksbehandlingskapasitet som ein gjerne skulle ha brukt til andre ting i den situasjonen som Noreg står i.

Til slutt: Eg synest det er viktig at debatten i dag kan avklara kva som skal skje dersom eit eventuelt program som ein vil oppmoda om å få på plass, medfører at det kjem fram opplysningar som tilseier at ein har gjeve feilaktige opplysningar for å få asylsaka si godkjent. Det er viktig at me blir utfordra på kva som er tanken her. Er tanken at ein skal ha eit amnesti, der ein på ein måte kan koma unna med den typen opplysningar? I så fall vil det senda ut eit alvorleg, feilaktig signal i den situasjonen me er i no, om at det ikkje får konsekvensar dersom ein gjev feilaktige opplysningar i asylprosessen.

Så eg håper at den vidare debatten kan avklara kva fleirtalspartia har lagt til grunn i si tolking. For oss i Framstegspartiet er det i alle fall veldig viktig at me er tydelege på at det aldri skal løna seg å oppgje feilaktige opplysningar. Difor håper me at debatten vil avklara at det heller

ikkje er tanken her at ein skal sleppa unna med feilaktige opplysningar i fortida.

Stine Renate Håheim (A) [14:04:46]: Jeg må først begynne med å si at det at asylsøkere oppgir korrekt identitet, er helt avgjørende for effektiviteten i saksbehandlingen og for at myndighetene skal kunne fastslå det reelle beskyttelsesbehovet. Arbeidet med identitetsavklaring er derfor viktig for å verne om asylinstituttet. Derfor tok den rødgrønne regjeringen flere initiativ på det felte, bl.a. hurtigbehandling av saker hvor asylsøkere hadde jukset med identitet, og vi opprettet også et nasjonalt identitets- og dokumentasjonscenter.

Men identitetsavklaring er også viktig for oss som samfunn og for vår trygghet – at vi vet hvem som befinner seg i landet vårt. Og i dag har vi altså en gruppe mennesker i landet vårt som har fått opphold, men som vi ikke vet identiteten til. Vårt forslag vil kunne gjøre noe med det. La meg si det slik: I den grad man sender ut signaler fra denne sal, så sender vi i dag et signal om at det er en avgrenset gruppe mennesker med irakisk statsborgerskap som fikk opphold på humanitært grunnlag i 1998, 1999 og 2000, og de fikk opphold til tross for at det var tvil om deres identitet. Det var norske utlendingsmyndigheter som valgte å gjøre det. Det er også viktig å presisere at forslaget ikke omhandler dem som oppga feil nasjonalitet og dermed fikk opphold på feil grunnlag. Det omhandler kun dem som oppga feil navn eller fødselsdato, som eksempel, altså opplysninger som ikke påvirker om de fikk opphold eller ikke.

Så kan vi gjerne si i dag – og det stemmer for så vidt vi også i – at disse menneskene burde ha oppgitt sin rette identitet da de kom. Det hadde vært enklere for enkeltmenneskene det gjelder, og det ville spart samfunnet for ressurser. Men på et eller annet tidspunkt må vi også innse at fortiden kan vi ikke alltid gjøre noe med i denne sal – det er framtiden vi må gjøre valg på vegne av. Dette er mennesker som har fått permanent opphold i Norge, og de har nå vært her i over 16 år. De betaler skatt, har jobb, har fått familie og slått seg til ro i samfunnet vårt. For dem det gjelder, er det viktig å få klarlagt sin identitet, slik at de kan søke om statsborgerskap, søke om å få demokratiske rettigheter.

Dette er en vanskelig sak for dem det gjelder, og byr på mange utfordringer, og jeg tror ikke vi skal undervurdere hvilken negativ effekt det har at mennesker som har lovlig og langvarig opphold i Norge, ikke har mulighet til å søke om statsborgerskap og få demokratiske rettigheter. Så har jo mange av disse forsøkt å rydde opp på egen hånd. De har tatt kontakt med utlendingsmyndighetene og politiet for å opplyse at den registrerte identiteten deres ikke er riktig, men de har fått beskjed om at det ikke er mulig å endre det.

Tidligere har det vært bred enighet om at man ønsker å legge til rette for identitetsavklaring. Da Stortinget i 2012 behandlet endringer i statsborgerloven, som ordnet opp i situasjonen for barna i denne gruppen, skrev alle partier utenom Fremskrittspartiet, følgende i innstillingen:

«Flertallet viser til at regjeringen ikke fremmer forslag i forskriften om en tilsvarende ordning for voksne som har kommet til Norge etter fylte 17 år. For denne gruppen er det viktig at regjeringen ser på ord-

ninger for å gjøre det enklere med identitetsavklaring.»

Senere har Nasjonalt ID-senter lagt fram en rapport som omhandler irakiske statsborgere med opphold i Norge, og de skrev følgende:

«Gjennom arbeidet har vi fått bekreftet at det er mulig å verifisere identiteten til irakere i Norge mot irakiske registre. (...) Vår hovedanbefaling er derfor at alle irakere med identitetstvil bør verifiseres.»

Fremskrittspartiet og Høyre skriver i sine merknader at personene det gjelder, har en avklart situasjon med permanent opphold i Norge. Det er riktig, men det som er totalt fraværende i merknadene fra Høyre og Fremskrittspartiet, er det behovet samfunnet har for å vite hvem som befinner seg i landet vårt. Jeg er enig med daværende integreringsminister Solveig Horne, som i brevet til komiteen skrev følgende:

«At vi kjenner identiteten til de som oppholder seg i Norge er viktig for en rekke sektorer og tjenester, og samfunnssikkerheten.»

Nå har vi fått en rapport fra Nasjonalt ID-senter som sier at dette er mulig å gjennomføre. Vi vet også at det har vært gjennomført med de såkalte MUF-erne. All informasjon vi har, sier at dette er mulig. Det er klart at det er avveininger her, men jeg mener at samfunnet er tjent med at vi rydder opp, både av hensyn til de enkeltmenneskene det gjelder, og ikke minst av hensyn til samfunnets behov for å vite hvem som faktisk befinner seg i landet vårt.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [14:10:04]: Et statsborgerskap gir styrket identitet, forpliktelse og tilhørighet til Norge samtidig som det gir demokratiske rettigheter. Norsk statsborgerskap skal henge høyt, og kravene som stilles til å få klarlagt identitet, bør ikke senkes. Kristelig Folkeparti verken ønsker eller støtter å åpne for et generelt amnesti. Asylinstituttet og reglene i statsborgerloven skal i fortsettelsen praktiseres som i dag.

Men disse prinsippene må ikke føre til at vi ikke kan se reelle utfordringer eller ta fatt i dem for å finne gode løsninger. Ja, et statsborgerskap er en forpliktende samfunnskontrakt. Det kan, som i denne saken, også bidra til økt integrering for en avgrenset gruppe fra Irak som ønsker å delta i samfunnet med plikter og rettigheter – ja, som faktisk allerede deltar. De har til nå ikke kunnet få norsk statsborgerskap på grunn av tvil om deres identitet. De kom til Norge som asylsøkere og fikk opphold på humanitært grunnlag fram til ca. år 2000, altså over 15 år siden.

Utlendingsmyndighetene har nok helt korrekt lagt til grunn identitetstvil i sine vedtak om oppholdstillatelse, selv om de har fått vedtak om permanent opphold i landet. Tvilen for denne gruppen gjelder kun navn og fødselsdato. Opplysninger om nasjonalitet og etnisitet er korrekte.

Denne avgrensede gruppen mennesker iblant oss har bodd og oppholdt seg lovlig i landet og ønsker å kunne bidra og delta som oss andre, til beste for fellesskapet. Kristelig Folkeparti mener det vil være positivt for enkeltmenneskene det gjelder, og for samfunnet, å få avklart deres identitet slik at de kan søke om norsk statsborgerskap. For Kristelig Folkeparti er det viktig at det er en over-

sikt over hvem som befinner seg i landet vårt – og at de lever her med korrekte navn og identiteter.

I saken gjøres det rede for de ulike årsaker til at det har oppstått tvil om identiteten. Det gjelder navn benyttet i annet Dublin-land, det gjelder mangelfull dokumentasjon og tilstrekkelig notoritet i henhold til statsborgerloven i ordinær forstand. Konsekvensen blir at de i praksis er nektet statsborgerskap i Norge på livstid, noe som kan oppleves motsetningsfylt da de samtidig har godkjent oppholdstillatelse og bidrar i samfunnet som oss andre. Kristelig Folkeparti ser at her er det et helt spesielt forhold og støtter derfor saken som et ekstraordinært tiltak. Kanskje er det ekstra spesielt når en vet at ektefeller og barn har en annen status, selv om de er kommet hit på grunn av den første som fikk oppholdstillatelse.

Men praksisen som følges for denne gruppen, kan faktisk deles i to: de som har oppgitt korrekt identitet, og de som har oppgitt uriktig identitet. Flere har nemlig registrert seg i andre land, men på grunn av ulike oversettelser kan rett og slett en transkriberingsfeil være eneste årsak til at det er etablert tvil. Her har norske myndigheter heldigvis rettet opp mange saker.

Noen oppgir at de i frykt for represalier mot familie-medlemmer som var igjen i hjemlandet, bevisst har oppgitt feil identitet i Norge da de søkte asyl. Andre er og har vært i den situasjonen at det ikke er mulig å innhente dokumentasjon fra hjemlandet.

Kristelig Folkeparti deler langt på vei det synet som forslagsstillerne peker på når det gjelder de menneskelige og familiære konsekvensene.

Forslagsstillerne viser ellers til rapporten fra Nasjonalt ID-senter i 2013, Identitet: irakere i Norge, der det står:

«Kartleggingen av praksisen med Irak-saker i utlendingsforvaltningen viser at det er behov for å utrede mulighetene for å verifisere utlendingssaker mot irakiske personregistre for å kunne fastslå identitet.»

Det står videre:

«Gjennom arbeidet har vi fått bekreftet at det er mulig å verifisere identiteten til irakere i Norge mot irakiske registre.»

Og videre:

«Vår hovedanbefaling er derfor at alle irakere med identitetstvil bør verifiseres.»

Forslaget vi debatterer, peker på en løsning der det igangsettes et identitetsavklaringsprogram med tidsbegrenset adgang for disse for å få avklart sin identitet. Kostnader kan dekkes inn ved gebyrinnkreving. Det har grupperingen selv foreslått. De som velger å delta, vil kunne oppgi og få sin korrekte identitet verifisert.

Jeg har lyst til å legge til at det er innført strengere krav til dokumentert identitet etterpå. Det er derfor viktig for Kristelig Folkeparti å framheve at dette ikke skal skape presedens for andre grupper i andre saker.

Til slutt vil jeg også presisere at Kristelig Folkeparti støtter forslaget om at eventuelle straffedømte ikke bør omfattes av et slikt identitetsavklaringsprogram, og vil understreke at § 26 i statsborgerloven åpner for tilbakekallelse av statsborgerskapet dersom det bygger på uriktige eller ufullstendige opplysninger.

Heidi Greni (Sp) [14:15:26]: Det er naturlig at personer som er gitt varig opphold i Norge, som har bodd her i lang tid, og som er integrert i arbeids- og samfunnsliv, ønsker å bli norske statsborgere. Statsborgerskapet styrker tilhørigheten til det samfunnet de er blitt en del av.

Den gruppen som omfattes av representantforslaget vi behandler i dag, har vært i Norge i 15 år eller mer. De har fått innvilget varig opphold og har etablert familie her i landet, men mangler statsborgerlige rettigheter. Flertallets forslag til vedtak i saken vil rette på dette. Det mener jeg er i alles interesse, både i Norges og de berørte irakernes interesse – de som omfattes av forslaget.

Alle i komiteen, også representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet som ikke inngår i flertallet, og også statsråden som har gitt sin uttalelse i saken, er enige om at det vil være positivt å få avklart de forholdene som hindrer personene det gjelder, å få statsborgerskap. Det synes altså ikke å være prinsipielle forskjeller i synet, bare ulik vektning av de hensyn som skal ivaretas.

Forslaget som ser ut til å få et solid flertall her i Stortinget, er å etablere et tidsavgrenset identitetsavklaringsprogram for irakiske statsborgere som har fått avslag på grunnlag av manglende dokumentert identitet. Etter dagens lovverk vil manglende avklart identitet ikke gi varig oppholdstillatelse. Det er altså ikke slik at vi åpner for å innføre regler som gir mulighet for varig opphold til personer som ikke bidrar til identitetsavklaring.

Statsråden sier i sitt brev til komiteen at hun ikke ser det som realistisk å sette i gang et program for irakere som ønsker hjelp til å få dokumentert sin identitet. Hun kan sikkert ha rett i at ikke alle vil få den avklaringen de søker. Faktum er likevel at Nasjonalt ID-senter, som er et ekspertorgan underlagt Politidirektoratet, i en egen rapport har bekreftet at det er mulig å verifisere identiteten til denne gruppen i samarbeid med lokale myndigheter i Irak. De anbefaler i rapporten at denne jobben blir gjort, noe statsråden altså ikke ønsker å følge opp.

Senterpartiet er selvsagt helt enig med dem som ikke ønsker å svekke bestemmelsene om at asylsøkere skal dokumentere sin identitet ved søknad om oppholdstillatelse i Norge. Det er ikke det denne saken dreier seg om. Vi vil derfor understreke betydningen av at etablering av et identitetsavklaringsprogram for gruppen av irakere ikke på noen måte skal kunne ses på som at nåværende lovgivning kan fravikes. Det er imidlertid svært vanskelig å godta at mennesker som er gitt varig opphold etter tidligere lovgivning, skal utelates for all framtid fra muligheten til statsborgerskap for å hindre misforståelser om innføring av en mer liberal praksis for dem som søker asyl i Norge i dag. Vi har derfor gitt uttrykk for at etablering av et identitetsavklaringsprogram må legge vekt på å skille mellom irakere som oppga feil identitet på grunn av fare for liv og helse, og dem som ikke var forfulgt, men brukte feil identitet for å oppnå oppholdstillatelse.

Med dette som grunnlag stiller vi i Senterpartiet oss bak innstillingens forslag til vedtak, hvor Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om et tidsavgrenset identitetsavklaringsprogram for irakere.

André N. Skjelstad (V) [14:19:49]: Venstre er glad for at det er flertall for forslaget om et tidsavgrenset identitetsavklaringsprogram for irakiske statsborgere som har fått avslag på søknad om norsk statsborgerskap på grunnlag av manglende dokumentert identitet. Samtidig er det en refleksjon, som representanten Toskedal var inne på i sitt innlegg, at plikter og rettigheter er viktig også når det gjelder et statsborgerskap, som på mange måter bekrefter vår identitet.

Denne muligheten som man nå får gjennom å få avklart identiteten, er viktig for mange irakere i Norge som opplever det som en belastning for seg selv og sin familie at de ikke kommer ut av en situasjon med identitetstvil – en identitetstvil som ikke skyldes forhold hos den enkelte, men som skyldes at identitetsdokumentene fra Irak ikke anses å ha tilstrekkelig notoritet.

Det er samtidig en samfunnsmessig gevinst ved å gi flere mulighet for en fullverdig deltakelse i vårt samfunn som norske statsborgere, i tillegg til den økonomiske besparelsen ved at tiden og ressursene utlendingsmyndighetene bruker på stadig oppfølging av nye vurderinger av disse sakene, reduseres.

Vi har gjort det før. Vi hadde ID-avklaringsprogram for de såkalte MUF-erne i 2001, og nå gjør vi det igjen.

Rapporten som Nasjonalt ID-senter utarbeidet i 2013, er omfattende og solid. Dokumentasjons- og registrerings-situasjonen i Irak ble grundig kartlagt, og verifiseringsmulighetene ble undersøkt. Det ble slått fast at det er mulig å verifisere identiteten til irakere i Norge mot irakiske registre.

Alle irakere kan i utgangspunktet framskaffe identitetsdokumentasjon som kan benyttes til en slik verifisering. Derfor var også ID-senterets klare anbefaling at irakere med identitetstvil bør få mulighet til å verifisere sin identitet.

Uklar identitet er en av hovedårsakene til at søkere får avslag på søknad om statsborgerskap i Norge. Ved tvil om framlagt identitet må søkerne sannsynliggjøre eller dokumentere sin identitet. Dette vil være krevende og i enkelte tilfeller umulig når dokumentasjon fra hjemlandet ikke anses å ha tilstrekkelig notoritet hos utlendingsforvaltningen.

Mange irakere opplever at de er oppført med uriktig identitet, og at de ikke blir hørt når de ber om å få endre til riktig identitet ettersom dokumentasjonen ikke aksepteres.

Nå får man en mulighet til å få verifisert identiteten sin. Dette innebærer ikke automatisk at man får innvilget statsborgerskap. Vilkårene for statsborgerskap må vurderes for seg. Dette er heller ikke, som enkelte har anført, et amnesti – definitivt ikke.

Forslaget gir irakere som i dag er registrert med uriktig identitet, en mulighet til å bli registrert med sin korrekte identitet. Målet med alle identitetsavklaringer må være å klarlegge korrekt identitet. Bruk av uriktige identitetsopplysninger undergraver det viktige arbeidet med identitetsavklaringer. Venstre støtter derfor opp om den viktige og nødvendige oppryddingen, og mener at dette er en viktig del av den helhetlige innsatsen for å avklare identitet.

Karin Andersen (SV) [14:23:25]: At mennesker som har opphold i Norge har korrekt identitet, er veldig viktig. Det er først og fremst i norske myndigheters sterke interesse å få avklart identiteten til dem som identiteten kan avklares til. Og det er derfor dette forslaget er viktig, for dette er en gruppe det er mulig å avklare identiteten til gjennom det identitetsavklaringsprogrammet som er foreslått. Jeg slutter meg fullt og helt til innlegget som ble holdt av representanten Håheim i saken, som også er forslagsstiller. Det er viktig for norske myndigheter, og så er det selvfølgelig viktig for de personene det gjelder. Så det er en vinn-vinn-situasjon vi nå forhåpentligvis klarer å bevege oss inn i – for en liten gruppe, men uansett viktig.

Jeg har også behov for å nevne at det er sterkt behov nå for å få på plass bedre identifikasjonssystemer i hele Schengen-området. SV har tatt opp ganske mange ganger behovet for mer bruk av biometri, og at disse systemene er på plass, for det er veldig viktig å vite hvem som er innenfor området, og at man ikke kan operere med flere identiteter. Det skaper store vanskeligheter for alle.

Når det er sagt, er det slik at en del av dem som har kommet og oppgitt feil identitet, har hatt noen grunner til det, som jeg tror vi ikke bare kan føyse unna. Det er jo sånn at en del ikke har turt å være tydelige på hvem de er fordi de har fryktet at de blir forfulgt av myndighetene eller andre grupper når de søker asyl eller tilflukt i andre land. Disse som vi nå snakker om, flyktet da Saddam Hussein styrte i Irak, og det var vel ikke uten grunn at mange av dem var redde for livet sitt. Det er noen ganger grunner for å oppgi feil identitet. Andre grunner kan være at de har vært innom andre land og oppgitt en identitet der, og at de er redde for å bli sendt tilbake. Det er kanskje ikke et så godt argument, men det siste argumentet, som jeg tror gjelder for mange, er at de får veldig mange dårlige råd underveis av mennesker som ikke nødvendigvis vil dem godt, men som de får høre mange historier fra. Jeg har vært borti veldig mange som har blitt rådet veldig sterkt til å oppgi uriktig identitet, og det har rammet dem veldig hardt i ettertid.

Den gruppen vi nå snakker om, er altså personer som har opphold i Norge, som har fått det, det er ikke tvil om at de skal ha opphold i Norge, men de har altså ikke avklart sin identitet. De er villige til å gjøre det, og det er mulig å gjøre det – det sier også Nasjonalt ID-senter – og da må det være i alles interesse at det blir gjort.

Identiteten var ikke avgjørende for den oppholdstillatelsen som ble gitt, det er det også viktig å understreke. Det har ingenting å gjøre med at de ikke ville fått opphold hvis de hadde oppgitt riktig identitet.

Dette er personer med en veldig sterk tilknytning til riket, som har vært her lenge. Det er ingen gruppe vi i dag kan sammenligne dem med, så det noen kaller «smitteeffekten», er ikke til stede om vi vedtar dette forslaget, fordi det er så klart avgrenset til en helt spesifikk gruppe under helt spesifikke forutsetninger.

Dette identitetsavklaringsprogrammet er mulig å gjennomføre, det har vi hørt at flere talere har sagt før meg, så det trenger jeg ikke å gjenta. Det er også viktig, selvfølgelig, for disse menneskene som har slått rot i Norge, og som

vil være her og bidra, at de får muligheten til å kunne søke statsborgerskap.

Jeg er veldig glad for at det blir flertall for dette forslaget. Jeg vil takke forslagsstillerne for det og håper at statsråden er klar til å få gjennomført dette. Jeg ser at statsråden er bekymret for saksbehandlingskapasitet, men da kan man kanskje se på noen av de forslagene som statsråden sjøl la fram i jula, som jo er voldsomt byråkratiske og vil forutsette en kjempeøkning i saksbehandlingen hvis de skulle bli gjennomført.

Mudassar Kapur (H) [14:28:39]: Jeg ventet med vilje i det lengste før jeg tegnet meg, nettopp fordi jeg ønsket å høre forslagsstillerne begrunne merknadene sine og forslaget sitt. Når det gjelder Høyre og Fremskrittspartiets syn i denne saken, synes jeg representanten Njåstad redegjorde godt for det. Jeg tror også at statsråden vil komme inn på detaljene, og jeg skal heller ikke bruke tiden på å lese opp igjen merknadene våre.

Grunnen til at jeg tar ordet, er at nå har alle de partiene som har gått inn for forslaget, hatt muligheten til å begrunne det. Det er et paradoks her som jeg synes står ubesvart. Nesten samtlige som har hatt ordet, har sagt at identitetsavklaring er et helt avgjørende prinsipp for å få opphold i Norge, samtidig som man sier at hvis det går lang nok tid fra man var i den situasjonen at man oppga falsk identitet, kan man se tilbake og si at nå er det på tide å rydde opp, og dermed får man noe som noen vil kalle for amnesti. Jeg skal ikke bruke det ordet, for det kan man bruke i andre sammenhenger. Men det er en del paradokser her hvis jeg sammenlikner hva forslagsstillerne sier fra talerstolen, og hva man legger i det endelige forslaget.

Så er det en annen ting: Det har vært nevnt i utallige debatter særlig fra Arbeiderpartiet, SV også og ikke minst Senterpartiet at nå er asyltilstrømmingen stor, vi trenger flere ressurser, kapasiteten er sprengt, og hva gjør regjeringen for å håndtere disse tingene? Likevel går man inn for et forslag som vil beslaglegge kapasitet til å rydde opp i så gamle saker, når vi har en så akutt situasjon som vi har lagt rett bak oss, og kanskje får vi en akutt situasjon igjen – jeg skal ikke prøve å foregripe noen begivenheter eller gi noen analyser av hva det betyr, det som nå skjer på Middelhavet de neste månedene, men det er en del paradokser her som gjør at jeg synes debatten blir ufullstendig. Flertallet har talt, og det er greit, men debatten er ufullstendig. Alle som har hatt ordet fra forslagsstillerne side, har pekt på identitetsavklaring. Alle forslagsstillerne har gjennom hele høsten pekt på kapasitet, men det gjelder ikke nå lenger fordi en sak er så og så gammel.

Jeg tenker at nå blir dette vedtatt, og det skal vi selvfølgelig respektere, men paradokset som vi har foran oss, er her, og det er at ingen av forslagsstillerne har i løpet av debatten greid å belyse dette på en god nok måte. Det henger igjen, og det er litt synd, for hva skjer når dagens saker har blitt 10–15 år gamle? Hva skal vi vedta da?

Statsråd Sylvi Listhaug [14:32:13]: Jeg vil innledningsvis understreke viktigheten av de signalene som norske myndigheter sender ut i verden i dagens situasjon. Å

legge til rette for et amnesti for tilfeller der det bevisst er gitt feil identitetsopplysninger, kan undergrave respekten for arbeidet med ID-avklaringer, som er et helt sentralt poeng for utlendingsmyndighetene. Mangelen på sikre ID-dokumenter er problematisk og vanskeliggjør utlendingskontrollen og retur av personer med ulovlig opphold.

Jeg merker meg at flertallet i komiteen stiller seg bak regjeringens holdning om at statsborgerskap skal henge høyt, og at kravene til klarlagt identitet i statsborgerloven ikke skal senkes. Flertallet i komiteen er enig i at det er uheldig å åpne for amnesti for personer med feil identitet i Norge. Flertallet i komiteen understreker at dokumentfalskning er et alvorlig problem, og at å søke asyl på feil grunnlag bidrar til å uthule asylinstituttet.

Vi har personer i Norge, bl.a. en del irakere, som har permanent oppholdstillatelse, men som på grunn av tvil om identitet ikke oppfyller vilkårene for norsk statsborgerskap. Vi hadde tidligere en gruppe som fikk avslag fordi de var registrert i et annet land, hvor navnene deres var stavet annerledes enn i Norge. UDI har fått mer kunnskap om rutineene i andre land i slike saker, og ekthetsundersøkelser av dokumenter i slike saker har ført til at de fleste i denne gruppen har fått statsborgerskap de siste to–tre årene.

UDI opplyser at det er en stor gruppe som har to, tre eller fire helt ulike identiteter i Norge og andre europeiske land. Mange har oppgitt ulike fødesteder i Irak, og noen har også lagt fram falske dokumenter. En slik tvil om identitet er det vanskelig å forbigå, fordi vi ikke kan stole på irakiske dokumenter. Dette bekreftes av rapporten fra Nasjonalt ID-senter fra mai 2013.

Rapporten sier også at det er mulig å verifisere saker i Irak. UDIs erfaring er likevel at verifisering i praksis er krevende, fordi det er begrenset kapasitet hos irakiske myndigheter. Man er også usikker på kvaliteten på verifiseringene som gjøres av irakiske myndigheter, bl.a. pga. det høye korrupsjonsnivået i landet.

Samlet sett mener jeg at slik verifisering er så utfordrende at det ikke er fornuftig å sette i gang et identitetsavklaringsprogram som presenteres i representantforslaget. Jeg viser til mindretallet i komiteen, som uttaler at det er uheldig å binde opp kapasitet i UDI i dagens situasjon, samt at personene det gjelder, har permanent oppholdstillatelse i Norge, og har dermed en avklart situasjon.

En forutsetning for verifisering er at det er gitt riktige opplysninger om identitet. Personer som har gitt uriktige opplysninger, må endre forklaring før det er mulig å få bekreftet deres rette identitet. Ved endret forklaring vil man rutinemessig vurdere om det er grunnlag for å trekke tilbake gitt oppholdstillatelse.

Det ser ut som om forslagsstillerne vil garantere for at nye opplysninger om identitet ikke skal få konsekvens for deltakere i et slikt identitetsavklaringsprogram. Jeg slutter meg å så fall til mindretallet i komiteen, som uttaler at dette vil «sende et signal til nyankomne innvandrere om at man kan oppgi uriktig identitet i Norge uten at det får reelle konsekvenser».

Vi vil følge opp Stortingets vedtak, men jeg vil understreke at kapasiteten som må brukes her, vil gå ut over arbeidet med andre saker i utlendingsforvaltningen, og som

alle her er kjent med, er det tusenvis av saker som er til behandling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stine Renate Håheim (A) [14:36:15]: Det som er et paradoks, er at man sier at ID er viktig, samtidig som man ikke vil gjøre noen ting for å forhindre at mennesker som bor og skal være i Norge, får klarlagt identiteten sin. Det som er interessant, er hvordan disse menneskene bl.a. skaffer seg reisedokumenter. Jeg viser til brevet fra daværende integreringsminister Solveig Horne, som skrev at kontrollrutinene i forbindelse med utstedelse av irakiske G-pass og A-pass var mangelfulle, og at det var stor mulighet for å kunne oppnå gyldig pass med falsk identitet.

Dette er det som skjer i dag, og da lurer jeg på om statsråden er komfortabel med at det finnes mange mennesker der ute som kan skaffe seg gyldige pass på falsk identitet. Hva er alternativet til statsråden når regjeringspartiene stemmer imot et ID-avklaringsprogram for denne gruppen?

Statsråd Sylvi Listhaug [14:37:10]: Det med identitet er en utfordring, for veldig mange av dem som kommer til Norge som asylsøkere, kommer uten dokumenter. I realiteten vet ikke norske myndigheter hvor de kommer fra, eller hvilken identitet de har. Derfor har bl.a. regjeringen i det framlagte innstrammingsforslaget flere forslag til hvordan en kan styrke arbeidet med biometri – det å få fingeravtrykk linket opp til et pass – og at flere enn i dag må avgi fingeravtrykk i forbindelse med søknader.

Jeg mener at et norsk statsborgerskap skal henge høyt. Jeg mener at det i utgangspunktet er feil at personer som ikke kan verifisere hvem de er, skal få det. Når også opplysningene som blir hentet ut fra Irak, er forholdsvis usikre – når man ser på hvilket korrupsjonsnivå det er i det landet – vil det være svært utfordrende. Vi vil selvfølgelig følge opp, men jeg mener det er helt feil signal å sende ut i en tid da tilstrømmingen til Norge er stor, og der mange kommer uten kjent identitet.

Stine Renate Håheim (A) [14:38:17]: Statsråden svarer ikke på det som er spørsmålet mitt, for dette er jo den faktiske situasjonen. Dette er måten denne gruppen mennesker skaffer seg reisedokumenter på i dag. Vi har ingen garantier for at de er ekte eller registrert på riktig identitet. Det betyr at mennesker kan skaffe seg pass som ikke er på deres egen identitet. Man kan operere med flere identiteter og reise inn og ut av Europa uten at vi registrerer hvor de er. Mitt spørsmål er: Er statsråden komfortabel med det? Dette vil jo fortsette dersom vi ikke får avklart identiteten til disse menneskene.

Så nevner statsråden korrupsjon. Da har jeg lyst til å spørre: Er det større sannsynlighet for korrupsjon når enkeltmennesker i Norge forholder seg til irakiske myndigheter eller ambassaden, eller er sjansen for korrupsjon mindre dersom norske myndigheter har direkte kontakt

med irakiske myndigheter og enkeltmenneskene ikke er involvert? Det er jo alternativet.

Statsråd Sylvi Listhaug [14:39:16]: Det er UDI som har tidligere erfaring med irakiske myndigheter, og som påpeker at det er et problem at Irak blir regnet som et av de mest korrupte landene i verden. De er vel på 8.-plass når det gjelder akkurat det. I mange tilfeller vil en kunne få utstedt vanlig pass, men problemet er at det ikke er sikkert at det er rett person som har det legitime passet. Det er et problem.

Når det gjelder identitet, mener jeg at vi har mange, mange saker vi skal jobbe med i Norge nå. Personer som kom i fjor, står i kø for å få oppklart hvilken identitet man har. Jeg mener derfor at det vil være feil bruk av ressurser i den situasjonen vi er i nå, å ha et slikt program. Men så har Stortinget vedtatt det. Jeg mener at det er å sende feil signal, men vi vil selvfølgelig følge opp det som Stortinget har vedtatt.

Stine Renate Håheim (A) [14:40:08]: Det snakkes om ressurser i UDI. I den rapporten som Nasjonalt ID-senter ga ut, pekte man på en løsning der man f.eks. kunne styrke ambassaden i Amman eller Bagdad med personell som har direkte kontakt. Der skriver også Nasjonalt ID-senter at man kan bistå med verifiseringsarbeidet på ambassaden dersom man ønsker det.

Så er mitt spørsmål: Hvor mye ressurser bruker utlendingsmyndighetene på saker i dag der det er uavklart identitet – på nye vedtak, oppfølging og den type ting? Ville det ikke vært en fordel også for utlendingsmyndighetene om vi hadde fått avklart identiteten til disse menneskene?

Statsråd Sylvi Listhaug [14:40:59]: Hvor mye ressurser som brukes i dag, kan jeg ikke på stående fot svare på, så det må jeg eventuelt få gjort en undersøkelse av og komme tilbake til skriftlig. Men det er jo helt klart at UDI vil måtte bruke ressurser på disse sakene når man skal sette i gang et sånt identifikasjonsprogram. De som i dag jobber med å identifisere de personene som kom i fjor, er de samme som jobber med å behandle asylsøknader som nå står på rekke og rad for behandling. Så det er de samme folkene vi skal prioritere. Jeg mener at det riktige i den situasjonen vi nå er i, burde være å prioritere dem til å håndtere den asyltilstrømningen som vi hadde i fjor, og som vi potensielt kan få i år. Når vi nå ser tilstrømningen til Europa – fra Tyrkia til Hellas – er det stor grunn til å tro at asyltilstrømningen til Norge i år også kan bli svært stor.

Heidi Greni (Sp) [14:42:08]: Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet sier i en merknad at de i utgangspunktet er positive til at personer som er omfattet av vanskelig identitetsavklaring, burde få muligheten til å søke statsborgerskap i Norge, men viser videre til at siden den aktuelle gruppen allerede har en avklart situasjon med permanent opphold, vil det være uklokt å gå inn for forslaget om identitetsavklaring.

Fra mitt ståsted er det viktig at personer som er permanent bosatt i Norge, som har arbeidet sitt her, og som

har alle sosiale rettigheter på linje med andre, også har de rettigheter og plikter som følger med et norsk statsborgerskap. Jeg tror det styrker deres tilknytning og også deres lojalitet til landet. Er statsråden enig i en slik betraktning?

Statsråd Sylvi Listhaug [14:42:55]: Jeg mener at de som oppfyller kriteriene for å få statsborgerskap, kan få det. Det handler om at man bl.a. må kjenne hvilken identitet de har. Problemet med disse sakene er at det er en del personer som vi ikke kjenner identiteten til, sågar er det en del personer som har oppgitt opptil fire forskjellige identiteter. Jeg mener det vil være feil å premiere dem med et norsk statsborgerskap. Men vi skal sette i gang det programmet som Stortinget ønsker, og kommer tilbake til dette – i tråd med det som Stortinget ønsker.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [14:43:41]: Jeg er veldig enig i det som blir sagt fra regjeringshold og fra statsråden om at vi ikke må sende ut feil signal. Det deler jeg fullt ut i denne situasjonen, og det må vi tenke nøye gjennom, slik at vi finner virkemidler og politikk som virker slik vi ønsker. Da har jeg problemer med å tenke at et identitetsavklaringsprogram skal virke på den måten. Det må tvert imot være forebyggende at vi som land foretar identitetsavklaring. Det vil være et sterkt signal å sende ut i verden, for det signalet vi sender nå, er at i Norge kan man få bo og bli på falsk identitet år etter år uten at myndighetene bryr seg. Ser statsråden at det faktisk er et signal som nå kan bli stående?

Statsråd Sylvi Listhaug [14:44:35]: Det jeg mener er problematisk, er at personer som har oppgitt feil identitet, på denne måten vil kunne få amnesti. Det mener jeg er problematisk i forhold til at mange av dem som kommer til Norge, har en identitet som ikke er avklart. Man kan tenke seg at en del av dem som kommer, heller ikke har oppgitt riktig identitet, og at det blir laget nærmest et scenario om at dersom man oppgir feil identitet, og man holder seg her lenge nok, vil man til slutt uansett få statsborgerskap i Norge. Det er det jeg mener er problematisk når det gjelder disse signalene. Men vi kommer selvfølgelig til å følge opp dette forslaget i tråd med det Stortinget vedtar.

Karin Andersen (SV) [14:45:30]: Statsråden fortsetter å bruke begrepet «amnesti» om et identitetsavklaringsprogram for mennesker som har permanent opphold i Norge. Det mener jeg er en svært feil ordbruk, for det er ikke en type amnesti, det er et avklaringsprogram som skal avgjøre hvilken identitet som er korrekt.

Da er mitt spørsmål til statsråden veldig enkelt: Mener statsråden at det er en fordel eller en ulempe for Norge at flest mulig av dem som er her og har permanent opphold, er registrert med korrekt identitet?

Statsråd Sylvi Listhaug [14:46:12]: Selvfølgelig mener jeg det, og det er jo også derfor regjeringen fremmet flere forslag til innstrammingsiltak som skal bidra til at vi får en bedre registrering av identitet, og at vi kan oppbevare opplysninger i lengre tid enn det vi kan i dag.

Men jeg mener at når du oppgir feil identitet og man på en måte sier at det skal vi legge til side, så skal vi notere den nye identiteten og så skal du få statsborgerskap, så premierer vi personer som har gitt falsk informasjon til norske myndigheter. Det mener jeg er feil.

Men som sagt mange ganger: Vi vil følge opp dette i tråd med det Stortinget har vedtatt, og da kommer vi tilbake til hvordan man kan løse dette. Selv om jeg mener at det er mange saker som burde vært prioritert – og representanten bruker også ofte å gi kritikk for at det går for sent med saksbehandlingen – er dette da saker som vil kunne gå foran.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Stine Renate Håheim (A) [14:47:29]: Jeg har lyst til å si at det er veldig bra at vi har endret på regelverket og strammet inn kravene til identitet når det gjelder humanitært opphold. Det betyr at vi ikke kommer i en lignende situasjon igjen. Det er veldig bra at man jobber for at det skal bli bedre registrering i mottaksfasen, men det løser jo på ingen måte situasjonen for disse menneskene som har vært her i 16 år. Det er det vi er ute etter. Og jeg er enig med representanten Toskedal som påpekte i replikkordskiftet at det også sender et signal at vi lar mennesker leve med uavklart identitet i årevis uten at myndighetene gjør noen ting.

Så spør representanten Kapur: Hva skjer om 15 år hvis vi havner i samme situasjon med dagens saker? Jeg vil bare oppfordre komiteens medlemmer om å være oppdatert på hva som er gjeldende lovverk, og skal du ha opphold på humanitært grunnlag, sånn som denne gruppen fikk, så er det nå strengere krav til identitet. Jeg er enig med representanten Kapur i at det er noen paradokser i denne debatten. Paradokset er at også regjeringspartiene, og tidligere statsråd i brev til komiteen, gang på gang har understreket at det ville vært flott å få avklart identiteten til disse menneskene, men de har ingen tiltak for å komme dit. Høyresiden sier at identitet er viktig, men er ikke villig til å gjøre noe for at disse menneskene kan få en avklart identitet.

Og nå er høyresiden blitt utfordret i denne saken. Statsråden er utfordret gjentatte ganger i replikkordskiftet: Hva er alternativet? – og det får vi altså ingen svar på. Da er det fint å leke seg med stor retorikk, men i denne sal må man komme med et alternativ hvis man mener at forslagene våre er dårlige, for alternativet er at disse menneskene fortsatt lever med uavklart identitet, kan søke om pass og reisedokumenter, uten at vi har noen garanti for at det er registrert på riktig menneske. Så jeg vil bare si at det er mange paradokser her i dag, men de største paradoksene er det høyresiden som står for.

André N. Skjelstad (V) [14:50:03]: Det som fikk meg til å ta ordet, var replikkordskiftet mellom representanten Toskedal og statsråden, som jeg ble litt forundret over da de pekte på signaler. Det er korrekt som representanten Toskedal sier: Det gir faktisk også noen signaler når en ikke

vil være med og avklare identitet. Jeg må si at jeg ble litt i stuss over statsrådens svar til representanten Toskedal, og jeg kunne gjerne ha tenkt meg en litt nærmere forklaring på det at det gir et dårlig signal å avklare identitet. Det er for meg svært overraskende, for paradokset i dette er at vi da sier at det er greit å bo i Norge med uavklart identitet. Jeg synes det faktisk må være en fordel at vi avklarer identiteten.

Det som representanten Toskedal spurte statsråden om, hadde jeg ønsket å få et lengre svar på i denne debatten. At det blir kalt et paradoks at flertallet i denne salen faktisk ønsker å få avklart identiteten, synes jeg er litt makeløst.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:51:18]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om et nytt system for bosetting av flyktninger (Innst. 156 S (2015–2016), jf. Dokument 8:1 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

André N. Skjelstad (V) [14:52:17] (ordfører for saken): I denne saken foreligger det en innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen til et representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om et nytt system for bosetting av flyktninger. Det er fremmet fire forslag fra representantene, og komiteen har avgitt sin innstilling. Jeg regner med at representanten Karin Andersen vil redegjøre for sine forslag.

Kommunene bosetter flere enn noen gang. Mens partileder Siv Jensen i fjor høst oppfordret kommunene til å si nei til å ta imot flyktninger, satte partikollega, daværende bosettingsminister Solveig Horne, i fjor rekord i antall bosatte. I forrige uke fikk vi høre om kommuner som venter på bosettingsklare flyktninger. Bergen har skaffet husrom, men må vente på å få tildelt flyktninger. Krumtappen i bosetting i dag er ikke kommunene, men UDIs prioritering av avslagssaker har resultert i at bosetting av dem som får opphold, har stoppet opp. Det er kritisk for bosettingen og for integreringen. En god integrering forutsetter at man kommer i gang tidlig med integreringsprosessene i kommunene. Derfor er det viktig at man prioriterer raskere behandling av klare innvilgelsessaker, gjerne ved bruk av såkalte hurtigspor, som Venstre ved flere anledninger har tatt til orde for.

Når det er sagt, mener også Venstre det er viktig at alle kommunene bidrar i bosettingsarbeidet. I dag ser vi at det er noen kommuner som tar større ansvar enn andre. Bosetting skjer med grunnlag i anmodninger fra IMDi, og direktoratet bruker en fordelingsnøkkel som grunnlag for sine anmodningsvedtak. Ved utarbeidelse av den er det lagt stor vekt på tidligere evne og vilje til bosetting. Kommuner som før har tatt imot mange, anmodes derfor stadig om å ta imot flere, mens kommuner som har tatt imot svært få eller ingen, ikke anmodes om å ta imot tilsvarende mange.

Vi har derfor tatt til orde for en gjennomgang av fordelingsnøkklene med sikte på å få en mer rettferdig fordeling og mener det er den rette veien å gå. Videre har vi som ledd i integreringsforliket sikret flertall for en gjennomgang av incentivordningen og etablering av en ny bosettingsavtale mellom regjeringen og KS. Vi mener videre det er grunnlag for en mer utstrakt bruk av selvbosetting innenfor kommunens grenser, slik man eksempelvis har gjort med stort hell i Bergen. Videre er det viktig å legge til rette for etablering av et tilstrekkelig antall boliger i kommunene, da det anføres å være den største utfordringen i kommunene. Gode rammer til Husbanken og ordninger for kommunene er derfor helt avgjørende. Det vil være nødvendig å tenke nye tanker om hvordan man bruker Husbanken framover. Det er derfor viktig og riktig å fortsette å satse på utleieboliger, som har økt fra om lag 1 000 i 2013 til 1 700 i 2015. Dette vil være nødvendig for flere ting enn bare integrering, men også for kommunene generelt. Sammen med det å komme raskt ut i arbeid og aktivitet og en god norskopplæring vil dette være viktig for å få til en god integrering framover.

Stein Erik Lauvås (A) [14:56:06]: Utfordringen med bosetting av flyktninger må bare løses. Det tror jeg de aller, aller fleste kan slutte seg til. Det er slik i Norge, med det systemet vi har, at det er kommunene som er verktøyet for å kunne få det til. Vi bor alle i en kommune, og det skal også våre nye landsmenn gjøre. Derfor har Arbeiderpartiet også gått inn for å styrke bl.a. kommuneøkonomien og fremmet forslag om det senest i statsbudsjettbehandlingen for 2016, noe som også ville gitt bedre muligheter for kommunene til å løse denne oppgaven på en god måte.

Jeg skal ikke drive opplesning av de merknadene vi har her i denne innstillingen, men vi viser til en rekke forslag om styrking av bolig- og integreringspolitikken, som vi som sagt fremmet sist i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2016.

Vi har også fra vår side foreslått mer midler til dem som jobber med integreringen på mer frivillig basis. Frivilligheten gjør fantastisk mye bra jobb for å bedre integreringen, og de er et enestående og – skal vi si – rimelig hjelpemiddel ute i Kommune-Norge, i by som i bygd, for å kunne få til en bedre og raskere integrering.

Boligmangel er en stor utfordring i veldig mange kommuner, og skal bosettingen løses, må kommunene få muligheter til ikke bare å pusse opp gamle boenheter, de må også ha muligheten til å kunne bygge nye boliger. Da er Husbanken helt sentral, og derfor må det være faktiske lånemuligheter for kommunene. Det er mange steder en ut-

fordring at det er for få boliger, og i mange kommuner er det kanskje nok boliger, men de ligger svært langt fra sentrum med dårlig kollektivtilbud og er egentlig ikke et reelt alternativ. Derfor må man bygge noen boliger som ligger mer sentralt, slik at de som skal bo der, og som i utgangspunktet mangler egen bil og førerkort, skal ha muligheten til å kunne ta seg rundt på en fornuftig måte.

Jeg viser til forslag nr. 1 som ligger i innstillingen, som Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet og SV står bak, hvor det står:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke bevilgningene til Husbanken slik at det er tilstrekkelige låne- og tilskuddsrammer til den nødvendige økningen i antallet rimelige boliger.»

Dette er helt vesentlig, skal vi kunne klare å løse utfordringen.

Stort sett alle som representerer i denne salen, er vel også kjent med at det ikke bare er å vedta å bygge en bolig i dag, og så er den ferdig i morgen. Det tar litt tid for kommunene med å klargjøre tomter og i det hele tatt med systemene rundt det, men da må man også være sikker på at man har trygge rammer, at det finnes midler i Husbanken, slik at man kan gjøre en god jobb fra kommunenes side.

At Stortinget og regjeringen tar sitt tydelige ansvar for bosetting og integrering og at det blir vellykket, er helt nødvendig. Så forutsetter vi bare at regjeringen følger opp forlikene om integrering på en seriøs og klok måte, og at vi nå er over den fasen hvor kommunene blir oppfordret av regjeringsmedlemmer til ikke å bosette flyktninger som har fått opphold i landet. Slike holdninger fører oss ikke framover i integrerings- og bosettingsutfordringene vi står overfor, og jeg forutsetter også at integreringsministeren fremmer de positive vinklingene i bosettings- og integreringsdiskusjonene som nå ligger foran oss.

Presidenten: Da forstår presidenten det slik at representanten Lauvås har tatt opp det forslaget han refererte.

Mudassar Kapur (H) [15:00:35]: På et eller annet tidspunkt ser vi at særlig rød-grønne politikere blir så varme i trøya av å sitte her i Oslogryta og i Stortinget, at de tenker at fra nå av er det bare vi her inne som vet hvordan man skal løse ting der ute i Kommune-Norge. Dette forslaget er et veldig godt eksempel på det. Her mener altså SV at man skal tvinge kommunene til å bosette x antall flyktninger. Hvor mange det skal være, skal tydeligvis Karin Andersen eller statlige byråkrater bestemme. Det skal ikke være en dialog mellom stat og kommune – den dialogen som denne regjeringen har sørget for å få på plass etter at den tok over et stort etterslep fra den rød-grønne tiden, da det aldri var snakk om å innføre den typen tvang som SV nå ønsker.

SV kommer sikkert til å si at de foreslo det, men at Senterpartiet satte foten ned, og så får vi se en seanse her hvor de kommer til å skylde på hverandre. Men jeg husker jo også den gangen at hvis noe virkelig betydde mye for SV, var det demonstrasjoner både rett utenfor Stortinget og andre steder. Så vi vet jo at hvis de virkelig vil, har de ofte greid å få det til – men ikke i de åtte årene de selv satt i regjering.

La meg slå fast én ting om bosetting: Bosetting handler ikke bare om bolig. Det er en stor misforståelse i debatten noen ganger at bosetting kun handler om å telle antall boliger. Det er helt feil. Bosetting handler også om skole, barnehageplasser, helsetjenester, velferdstjenester generelt og om hvordan idretten og frivilligheten skal tas med inn i det lange løpet som det er å flytte inn i en kommune og gå ut i arbeidslivet. Derfor er næringslivet en viktig faktor. Det blir en veldig forenkling av debatten når vi tror at bare vi kan tvinge kommunene til å bosette, så skal kommunene få nok boliger, og så er man ferdig med den diskusjonen. Da er det ikke rart at integreringen sto så stille som den gjorde under de åtte rød-grønne årene. Da er det ikke så rart at bare fire av ti gikk ut i jobb eller utdanning etter endt introduksjonskurs, selv om det er et annet emne i dag.

Vi har sørget for et taktskifte fordi vi har gått i dialog med kommunene, vi har lyttet til kommunene, og vi prøver nå å få til en bosettingsmodell hvor vi tar denne dialogen videre. Jeg er enig med SV i at bosettingen må skje på en ny måte. Vi må få til fleksible løsninger, og vi må få fart på dette. Men det å hoppe derfra til tvang er et feilspor, for det finnes mange alternativer. De er opplistet i forliket til et stort flertall i Stortinget, men vi i Høyre har også tatt til orde for mange av de tingene som ligger i det forliket.

For eksempel bør man se på langsiktige avtaler i stedet for en forhandling som skjer kanskje bare hver tolvte måned, for det preger også langsiktigheten til integreringen i kommunen. Vi må se på Fylkesmannens rolle – se til Hordaland. Tidlig språkopplering i mottak, tidlig yrkesrettet språkopplering, praksisordninger osv. vil gjøre at mange av menneskene som skal bosettes, blir mer attraktive for kommunene å ta imot. Vi må se på økonomiske incentiver for kommuner som ønsker å ta store grep, på større bruk av avtalt selvbosetting og på offentlig–privat samarbeid for å framskaffe og bygge flere boliger, slik at det ikke bare er en kommunal oppgave. Vi kan forenkle lovverket, slik at det blir enklere å bygge nye, små enheter, slik at det blir enklere å leie ut boliger, slik at man kan gjøre noe med kravene til utleieboliger. Det har vi også sett på allerede.

Her har jeg listet opp en rekke tiltak. Det handler om løsninger, og ingen av dem handler om tvang. Jeg skulle ønske at SV noen ganger kunne være med på den typen debatter hvor man ser på hvordan man kan løse problemene på en mer konstruktiv måte enn ved å si: Nå gir vi opp, vi som politikere greier ikke dette lenger, så vi tar den eneste løsningen som SV ofte står igjen med: Vi overstyrer, og det gjør vi her fra Oslo, fordi vi her i Oslo vet mye bedre hvordan vi skal bosette enn kommunene selv.

Avslutningsvis vil jeg bare si at vi er godt i gang med bosettingsarbeidet. Det har vært tidenes trykk på systemet, og vi har levert. Men jeg tror ikke at tvang er veien å gå, for da blir debatten om man er for eller imot, istedenfor om hvordan vi skal bosette.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [15:05:47]: Kristelig Folkeparti er glad for alle partier og gode krefter som nå deltar i å finne og foreslå løsninger i dagens krevende asyl- og bosettingsutfordring. SV skal ha

ros for at de fremmer forslag som vi andre må ta stilling til.

Når det gjelder bosetting og integrering i våre lokalsamfunn, i kommunene, haster det med å finne gode ordninger som gir et ønsket og målrettet resultat. Vi ønsker at flyktninger og asylsøkere med beskyttelsesbehov raskt skal komme i sving med livet for å bidra i samfunnet. Det er mer krevende at SV ikke deltar i prosesser eller forlik der samme tema drøftes for å oppnå mest mulig brede forlik.

Kristelig Folkeparti har hele tiden kjempet for et bedre system for bosetting av flyktninger gjennom samarbeid for å kunne påvirke stortingsflertallet ut ifra våre verdier om rettferdighet, menneskeverd og raskere saksbehandling. Derfor velger vi i disse sakene å gå i dialog og prøver å få til et bredt forlik i Stortinget. På den måten mener vi at Kristelig Folkeparti har fått viktige gjennomslag, ikke minst når det gjelder barnas beste.

Kristelig Folkeparti er kjent med at kommunene ønsker å få dekket sine kostnader for en god integrerings- og bosettingspolitikk, men vi mener at forslaget om en ny ordning for bosetting som forutsetter statlig fullfinansiering, er krevende. Hva skal inngå i regnestykket? Hvilken sats skal brukes, siden kommunene driver så forskjellig? Skal det være et incitament for gode løsninger, osv.?

Når det gjelder forslaget om å etablere en ordning der den enkelte som har fått lovlig opphold, selv kan skaffe bosted uten at retten til introduksjonsprogram med det faller bort, synes vi det er interessant. Dette er noe vi selv sagt vil se nærmere på når regjeringen kommer med sin integreringsmelding.

Kristelig Folkeparti venter utålmodig og etterspør når meldingen kommer. Regjeringen har til nå fokusert på uttransport og nødvendig innstramming, og det forstår vi. Men kanskje har det skjedd uten å ha prioritert det å ta vare på de positive ressursene som asylsøkere med grunn til beskyttelse faktisk representerer. Det nærmer seg nå en situasjon der kommunene får ledig kapasitet hvis ikke saksbehandlingsbunkene blir prioritert annerledes.

Det samme må jeg si om forslag om å øke bevilgningene til Husbanken, slik at kommunene får det nødvendige rom til økning i antallet rimelige utleieboliger. Her peker SV på et viktig punkt – at et økende antall flyktninger og asylsøkere kommer til Norge – og at behovet for en ny bosettingsordning som fungerer bedre og raskere, og som fremmer integrering, er svært viktig. Det kan være nødvendig å vurdere nye økonomiske incentiver for å stimulere til økt bosetting.

Kristelig Folkeparti mener også det er viktig at alle kommuner bidrar i bosettingsarbeidet, og at det er behov for å gjennomgå fordelingsnøkkelen som gir grunnlag for anmodninger fra IMDi, for å sikre en hensiktsmessig fordeling mellom kommunene.

Jeg gjør rede for Kristelig Folkepartis syn i denne saken ved å vise til Stortingets behandling 12. januar 2016, da integreringsavtalen ble inngått mellom de seks partiene i Stortinget, det såkalt brede forliket. Der ber Stortinget regjeringen om å

«1. Vurdere incentivordninger med sikte på at kom-

munene bidrar til å oppfylle langsiktige mål for bosetting og integrering. Den avtalebaserte norske modellen for bosetting skal opprettholdes, men Fylkesmannen skal gis et spesielt ansvar for å følge opp og være pådriver overfor kommunene. I begynnelsen av 2016 skal det utarbeides en ny avtale mellom regjeringen og KS om bosetting. Denne avtalen må sørge for at man bosetter i tråd med behovet. Fordelingsnøkkelen som gir grunnlag for anmodninger fra IMDI må gjennomgås. I forbindelse med den varslede integreringsmeldingen skal regjeringen gjennomgå situasjonen for flyktninger med særskilte behov, for å sikre bosetting.»

Dette er viktig for Kristelig Folkeparti, fordi disse ofte har få som kjemper for seg.

Man ber også regjeringen om å

«2. Vurdere de økonomiske incentivene for kommunene med sikte på mer systematisk bruk av selvbosetting innenfor de kommunale bosettingsvedtakene.»

Vi håper også det blir vurdert

«(...) å øke rammene til Husbanken, samt forenkle søknadsprosedyrene slik at kommunen kan bygge flere boliger. Husbanken spiller en viktig rolle i å sikre bosetting av mennesker som har fått innvilget opphold i Norge.»

Vi ser også fram til at det private utleiemarkedet kan brukes mer aktivt, og til at man kan gjennomføre forenklinger i regelverket for utleieboliger for å øke tilbudet fra seriøse aktører.

Vi forventer at dette blir fulgt opp av ministeren i integreringsmeldingen. I disse sakene vil Kristelig Folkeparti delta konstruktivt med tanke på menneskeverd, barn og familier i den krevende situasjonen vi står i.

Heidi Greni (Sp) [15:11:06]: Det skapes fra tid til annen inntrykk av at manglende kommunal vilje til å bosette flyktninger er den største bøygen i integreringspolitikken. Det er et helt feil bilde, som det er viktig å korrigere.

IMDi melder om rekordstor bosetting i 2015. Kommunene bosatte 11 342 flyktninger, og antallet bosettingsklare i asylmottakene er redusert. I forhold til folketallet bosatte Finnmark flest og Oslo færrest.

For 2016 har IMDi bedt om bosetting av 18 500. Kommunene har så langt påtatt seg å bosette over 15 400. Undersøkelser gjort av NRK i 103 kommuner viser at disse er villige til å ta imot ca. 93 pst. av det antallet det er gjort anmodninger om. IMDi sier at disse tallene samsvarer godt med deres erfaringer, og berømmer kommunene for innsatsen.

SV ønsker en ordning med pålagt bosetting av flyktninger. I Senterpartiet mener vi det er viktig at ordningen med avtalebasert bosetting videreføres. Det er den ordningen som har doblet kommunenes bosetting av flyktninger i løpet av få år. Det viser at den fungerer godt.

Jeg er helt enig med Kapur, som sier at vi ikke skal overstyre kommunene fra Oslo. Det er viktig at vi ikke skal tvinge kommunene. Det er kommunene som best vet hva de kan ta seg av. Jeg håper Kapurs flammende innlegg for at vi ikke skal overstyre kommunene fra denne salen,

blir gjentatt når vi skal diskutere kommunereformen i neste omgang.

Senterpartiet er enig med forslagsstillerne i at dagens bosettingsordning kan forbedres. Det gjelder først og fremst det faktum at staten ikke dekker de kostnadene som påløper i kommunene, dessuten at det ikke settes inn nok ressurser for å dekke kommunenes hovedproblem, nemlig mangel på boliger til flyktningene.

Senterpartiet har tatt initiativ til å sette inn tiltak for å lette kommunenes bosettingsarbeid og for å styrke integreringsarbeidet både i asylmottakene og etter bosetting i kommunene. I vårt alternative budsjett for 2016 fremmet vi forslag som til sammen ville gi 1,9 mrd. kr til disse tiltakene, bl.a. til fullfinansiering av bosetting, til økt refusjon til barnevernstiltak for enslige mindreårige asylsøkere, til bedre språkopplæring i mottak – dessverre har regjeringen redusert den potten – til kvalifiseringsprogram for å få flyktninger fortære ut i arbeidslivet, og ikke minst til støtte til frivillige organisasjoner som gjør en veldig viktig jobb i integreringsarbeidet.

Enslige mindreårige utgjør en stadig større andel av asylsøkerne som kommer til Norge. Etter at den statlige finansieringen av kommunale barnevernstiltak for denne gruppen ble svekket, har kommunene slitt med å ta imot etter behov. Kommunene vegrer seg, og jeg synes det er vanskelig å bebreide kommunene for det. På Stortinget har vi gjentatte ganger etterlyst en styrking av finansieringsgrunnlaget for mottak av enslige mindreårige. Ansvarlig statsråd har gitt uttrykk for at det er behov for å se på kuttene i finansieringsordningen på nytt. Dessverre ble den kommunale egenandelen økt i budsjettet for 2016.

Norske kommuner har nylig vært samlet til landsting i interesseorganisasjonen KS. Der ble det vedtatt en uttalelse som det er nyttig å sette seg inn i. Noen av vurderingene som gjøres fra landstinget i KS, er viktige i den saken vi behandler her i dag.

Også KS ønsker en endring i bosettingsmodellen, men de vil ikke gå bort fra avtalebasert bosetting, slik det foreslås i representantforslaget. Kommunene ønsker en mer langsiktig og forutsigbar planlegging av bosettingen, slik at en lokalt kan få legge bedre til rette i forkant og ha en større forutsigbarhet.

70 pst. av kommunene sier at mangel på boliger er en utfordring for bosetting. Derfor må Husbankens midler styrkes. Det er vi helt enig i, og Senterpartiet støtter derfor forslaget om å øke bevilgningene til Husbanken slik at det er tilstrekkelige låne- og tilskuddsrammer til å øke antallet rimelige boliger. Jeg mener Husbankens ordninger må innrettes slik at de må gi rom for oppgradering av eksisterende boligmasse.

KS understreker i sin uttalelse at kulturlivet bør bli en mer aktiv del av kommunenes integreringsarbeid. De mener det bør stimuleres enda mer til samarbeid med frivillige i dette arbeidet.

Stortingsflertallet har inngått en integreringsavtale der forslagene er oversendt regjeringen for oppfølging. Det er viktig at vi får tilbake regjeringens forslag til oppfølging snarest mulig.

Karin Andersen (SV) [15:16:18]: Da vil jeg først ta opp forslagene fra SV i innstillingen. Det gjør jeg fordi det er behov for å tenke nytt om bosetting.

Det er ingenting som er frihet i det å ha fått lov til å få opphold i et land når man ikke får lov til å bosette seg noe sted. Det er et paradoks at man har gitt kommunene i Norge veto på dette. Det har gjort situasjonen vanskelig og hemmet integreringen.

Jeg er helt enig i det regjeringen skriver i sitt budsjett. Der står det:

«Jo raskare ein flyktning får etablert seg i ein kommune, desto raskare kan vedkomande delta og bidra med sin kompetanse og sine ressursar i arbeidsliv og lokalsamfunn.»

Det er hele hensikten bak forslaget – det er at man skal komme i gang, bli bosatt og kunne bidra i samfunnet og komme i gang med livet sitt så fort som mulig.

Det er behov for å tenke nytt. Det er behov også for å få en bedre ordning for sjølbosetting, og jeg registrerer at flertallet langt på veg erkjenner at SV har hatt rett i disse forslagene, og går ganske langt sjøl i det forliket som de har inngått. Forskjellen på SVs forslag og det forliket som er inngått, er at med SVs forslag sikrer vi at alle som får lovlig opphold i Norge og får lov til å bosette seg, faktisk får en bosettingskommune, og vi garanterer at kommunene får dekket sine utgifter til bosetting. Det er forskjellen. Ellers leser jeg også av teksten at forutsetningen er at man skal få bosatt alle, og det må man jo da finne noen løsninger på.

Bosetting av flyktninger er verken dognad eller skipertak, det er en løpende oppgave. Det er viktig at kommunene som gjør dette, gjør det kontinuerlig og jevnlig, for da bygger man opp kompetanse. I den sammenheng er det også viktig at flere kommuner nå får mulighet til å drive de asylmottakene vi skal ha, for da kan man kombinere det allerede tidlig med den integreringen man gjør når man skal bosette mennesker.

Det er helt riktig at kommunene nå virkelig har lagt seg i selen for å si ja til bosetting av mange. Det var noen her som kalte det et taktskifte, og det er riktig. Men jeg har hatt litt interesse for hvordan dette taktskiftet har foregått, så jeg har nå gått igjennom 37 kommuner og sett hvordan vedtakene har vært gjort der. Det er en helt klar systematikk på vedtakene. Hvis SV hadde fått bestemme, hadde vi fått bosatt flere. Hvis Fremskrittspartiet hadde fått bestemme, hadde det vært vesentlig færre, for i 22 av disse 37 kommunene har Fremskrittspartiet enten stemt imot alle eller en vesentlig del av bosettingene: Kristiansund 77 færre, Fredrikstad 180 færre, Levanger 71 færre, Hamar 105 færre, Porsgrunn 110 færre, Tromsø 70 færre, Stavanger 70 færre, Eigersund 45 færre, Skedsmo 130 færre – og jeg kunne listet opp flere. Det betyr at hvis Fremskrittspartiet hadde fått bestemme lokalt, hadde antallet som kunne bli bosatt nå, vært vesentlig færre, og det hadde vært et problem.

Det er dette mange nå sier er så fantastisk flott, at man skal sitte lokalt og diskutere: Skal det nå få lov til å bo noen i denne kommunen, eller skal det ikke? Det blir veldig god stemning av det, skjønner jeg, når man stemmer imot, nei her skal det ikke være noen. Det er veldig fint når det blir

et flertall som selvfølgelig stemmer for noen. Men en vet godt at det sitter noen der som ikke ville at de skulle vært der. Det er ingen god måte å si velkommen på til dem som har fått lovlig opphold av regjeringen og skal være her.

Så det er behov for ordninger som gjør at diskusjonene i kommunestyret handler om god integrering og hvordan man skal få til det, og ikke om og hvis man skal bosette eller ikke. Denne debatten har – for å si det sånn – noen skjønnehetsflekker som jeg synes noen kunne ha spart seg for.

Det er behov i 2016 for å bosette 18 526 – det er de siste tallene jeg har fått oppgitt, det kan ha blitt noen flere de siste dagene – og det er gjort bosettingsvedtak på 15 411. Det er altså 3 115 igjen, og det er ganske mye bosetting. Så det hadde vært behov for å få på plass en ordning som sikret også dette.

Så til slutt: Det er ikke bare bolig som er viktig, men bolig er kjempeviktig. 70 pst. av kommunene sier at det er av det viktigste. Derfor er det ganske overraskende at flertallet i dag ikke er med på det forslaget.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Sylvi Listhaug [15:21:37]: I 2015 bosatte norske kommuner over 11 000. Kommunene har så langt i år sagt seg villig til å bosette mer enn 15 000 i år. Aldri før har det vært bosatt så mange som de siste årene. Den nye regjeringen har satt inn et nytt gir i så måte.

Regjeringen har de to siste årene også økt integreringstilskuddet med 300 mill. kr, som gir en dekningsgrad på rundt 90 pst. For å stimulere til økt bosetting har regjeringen også innført et ekstratilskudd, 50 000 kr per person, til de kommunene som tar imot flere enn det IMDi har bedt om, et eget ekstratilskudd per enslig mindreårig som bosettes, 100 000 kr., og ekstratilskuddet for bosetting av flyktninger med store helseutfordringer er økt. Husbanken har fått økt sin tilskuddsramme til utleieboliger. Så det er gjort en masse.

Men selv om tilskuddene er økt og kommunene er positive til bosetting, kan ventetiden i mottak bli lengre framover, som følge av det store antallet asylsøkere. Det vil derfor være viktig med tiltak i mottak som bidrar til rask og god integrering når bosetting finner sted. Mer bruk av asylsøkerens egne ressurser, mer kvalifisering, mer samarbeid med frivillig sektor og næringsliv samt mer veiledning og informasjon er noen stikkord. Bosettingsarbeidet skal ha hovedprioritet i IMDi også i 2016.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at bosettingsklare flyktninger kan finne bolig selv, men dette må skje innenfor rammer den enkelte kommune har satt. Frivillighetslinjen i bosettingsarbeidet må fortsatt ligge fast hvis vi skal spille på lag med kommunene. En ny bosettingsavtale mellom staten og KS er under utarbeidelse.

Enslige mindreårige og barnefamilier skal prioriteres i bosettingsarbeidet. For dem som har bodd lenge i mottak, kan det være aktuelt med bosetting i nærområdet, der kommunene aksepterer det.

Jeg vil komme tilbake til Stortinget med en melding om

integreringspolitikken i løpet av våren. Bosettingsfeltet vil der bli grundig beskrevet. Meldingen vil besvare Stortingets anmodningsvedtak nr. 438 for 2015–2016, der regjeringen bl.a. er bedt om å vurdere «incentivordninger med sikte på at kommunene bidrar til å oppfylle langsiktige mål for bosetting og integrering».

Jeg har i det siste reist rundt i flere norske kommuner som har lyktes med integrering. Jeg er helt enig med dem som sier at bosetting og hus ikke er nok for å lykkes med integreringsarbeidet. Både Steinkjer og Stjørdal er gode eksempler på kommuner som har lyktes. De har fått over 80 pst. ut i jobb eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. En annen kommune som jeg har besøkt, og som har veldig gode resultater, er Ålesund. Det er en fin by i en fin del av landet, og de har som resultat at over 90 pst. av dem som er ferdig med introduksjonsordningen, har kommet over i jobb eller utdanning.

Det som kjennetegner disse kommunene, er at de har skreddersøm for dem som kommer dit. De følger dem opp på en vanvittig god måte og er virkelig på for å legge til rette for at disse skal integrere seg. De stiller også tydelige krav til dem det gjelder, om at de skal legge ned den egeninnsatsen som er nødvendig for å lykkes.

Jeg kommer fortsatt til å reise rundt og hente gode ideer, for jeg mener det er viktig i integreringsmeldingen å vise fram dem som lykkes, men også å finne suksessoppskriften på hva de kommunene som lykkes, faktisk gjør, og overføre det til andre kommuner.

Integreringsmeldingen er det mange som venter på. En må smøre seg med litt mer tålmodighet. To måneder fram i tid, ca., vil den komme – i mai. Jeg ser fram til å ha en god diskusjon også om integrering, for det er viktig å lykkes med integrering hvis vi skal greie både å opprettholde vår velferdsmodell og å bidra til at de som kommer hit, får utnyttet sine ressurser på en optimal måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [15:26:10]: Vi hører nå fra regjeringshold og fra ministeren at kommunene bosetter som aldri før. Regjeringen har fått et nytt gir, men Fremskrittspartiet lokalt er imot, det er altså andre flertall enn dem Fremskrittspartiet er en del av, som sørger for at kommunene nå faktisk bosetter i et større tempo enn før.

Hva mener statsråden er det viktigste elementet for at kommunene skal sørge for at den nødvendige og ønskede – for så vidt – bosettingen av flyktninger skal nås, og som gjør at Fremskrittspartiet lokalt, som f.eks. i Fredrikstad, skal stemme for at man skal bosette?

Statsråd Sylvi Listhaug [15:26:56]: Det er altså lokalpolitikkerne som er best i stand til å vurdere hvor mange man har kapasitet til å bosette i de enkelte kommunene, og at det er lokal politisk debatt om det, vil jeg tro at det er i mange kommuner. Jeg mener at det skal være lokal frihet. Jeg mener også det er sunt at man har den type debatter, og så er det da flertallet i kommunene som avgjør hvor mange man til syvende og sist skal bosette. Det ene handler om bolig, og vi vet at i en del kommuner er det en mangelvare.

Det andre er at disse personene skal ha en oppfølging. Jeg har besøkt flere kommuner som understreker at det selvfølgelig er en sammenheng mellom hvor mange som skal bosettes i årene som kommer, og hvor godt man kan lykkes med integreringsprosessen. Derfor betyr det noe hvor mange som skal bosettes. Men jeg er veldig glad for at kommunene nå tar et stort ansvar for å bosette, og vi vil legge til rette for i integreringsmeldingen at vi skal ha nye grep for å kunne lykkes enda bedre med integrering.

Stein Erik Lauvås (A) [15:28:01]: Jeg registrerer svaret, og at jeg ikke fikk helt tak i hva som skulle til for at også statsrådens egne partifeller lokalt kunne støtte bosetting. Men hun var inne på boliger. Det er det flere som har vært inne på, og det er noe av det mest vesentlige – det er det ikke veldig mye uenighet om.

Da kunne jeg tenke meg å spørre statsråden: Kan kommunene nå forvente at ikke Husbanken går tom for penger, slik at kommunene som nå trenger det, kan få lånt de nødvendige midler for å bygge og gjerne også drive rehabilitering av den boligmassen som er nødvendig, for at de skal kunne bosette det antallet flyktninger som er nødvendig?

Statsråd Sylvi Listhaug [15:28:52]: Når det gjelder Husbanken, ligger den under kommunalministeren, så jeg har ikke her og nå oversikt over hvor mye av de midlene som er satt til rådighet, som nå er omsøkt. Men det er helt klart at det kom friske penger inn i 2016-budsjettet, slik at rammen er økt, og da har man mulighet til å kunne bygge ut flere boliger enn det man kunne i fjor.

Dette er noe vi løpende må vurdere. Det kommer regjeringen til å gjøre, fordi vi er avhengige av å lykkes med bosettingsarbeidet, og det har vi virkelig gjort de siste årene. Vi har fått bosatt rekordmange, og vi skal også sørge for at oppfølgingen av disse blir bra. Derfor er integreringsmeldingen veldig viktig. Jeg gleder meg virkelig til at vi skal diskutere den i løpet av våren, og håper der å kunne legge fram nye grep til hvordan vi kan lykkes med nettopp det arbeidet.

Heidi Greni (Sp) [15:29:57]: Statsråden sa i sitt innlegg at bolig ikke er det eneste som er viktig i integreringsarbeidet, og det er det vanskelig å være uenig i. Men bolig er en forutsetning for at kommunene tør å si ja til å bosette, og 70 pst. av kommunene sier at mangel på bolig er hovedutfordringen når de skal bosette flyktninger. Husbankens rammer og retningslinjer for lån og tilskudd er avgjørende for å få bedret boligsituasjonen for alle vanskeligstilte på boligmarkedet, herunder flyktninger. Det stemmer ikke at statsbudsjettet for 2016 økte Husbankens ramme, tvert imot ble den redusert. Senterpartiet foreslo en rammeøkning fra 18 mrd. kr til 25. mrd. kr. Husbanken er kommunal- og moderniseringsministerens område, men likevel er det avgjørende for kommunenes forutsetninger for å bosette flyktninger at de har tilgang på bolig.

Vil statsråden bidra til konkrete tiltak for å øke støtten til boligtiltak for flyktninger, og hva slags tiltak vil i tilfelle statsråden vurdere?

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Sylvi Listhaug [15:30:58]: Når det gjelder Husbanken, ble tilskuddene til utleieboliger økt i budsjettet for i år, og det er nettopp fordi mange kommuner nå ser at man er nødt til, i tillegg til å ha et kommunalt tilbud, også å leie boliger på det private markedet. Man har et behov for å bygge flere, og det er det mange som ønsker å gå i gang med.

Så er det mange ting som har kommet inn i denne diskusjonen etter det, f.eks. krav til boligene og at man kan se på det, slik at man har boliger som man kan bruke i en kort periode, og om man kan senke noe på kravene og standardene for å få ned kostnadene. Det er klart at det er forslag som vi vil se på og komme tilbake til. På området som gjelder integrering, er tiltakene spredt på veldig mange departement. Derfor er det min oppgave på sett og vis å samle disse trådene og sørge for at vi har en styring på det som mange departement holder på med. Derfor kommer integreringsmeldingen til å inneholde tiltak fra mange ulike departement.

Karin Andersen (SV) [15:32:15]: Det er viktig at de som skal være her i landet, blir bosatt veldig raskt. Det å bo på mottak er en helt unaturlig livssituasjon. Mange har opplevd veldig traumatiske ting på forhånd, så de har stort behov for å komme i gang med livet i et lokalsamfunn veldig tidlig, også for å se hva som blir forventet av dem, og ikke bli institusjonalisert, som man ofte blir hvis man er på mottak lenge. Derfor er det behov for å få til rask bosetting. I innlegget mitt nevnte jeg alle de kommunene der Fremskrittspartiet har stemt imot bosetting, mange ganger alle, noen ganger halvparten, osv. Nå sier statsråden i replikkordskiftet med Arbeiderpartiet at hun er glad for vedtakene om bosetting i kommunene. Hva vil da statsråden si til sine partifeller som stemmer imot de vedtakene statsråden er glad for blir gjort?

Statsråd Sylvi Listhaug [15:33:17]: Jeg mener det skal være rom for å ha ulike meninger i denne diskusjonen. Jeg kommer til å respektere at det er ulike meninger der ute når det gjelder hvor mange man mener at man er i stand til å bosette og følge opp på en god måte. Det mener jeg det er lokale politikere fra ulike parti som skal være med på å bestemme. Det som er min oppgave framover, er å sørge for at vi bl.a. går gjennom de grepene som vi har, de virkemidlene som vi har for å lykkes med integreringen. Det er også viktig for at kommunene fortsatt skal bosette og følge opp gjennom integreringstiltak. Det er jo ikke til å stikke under stol at flere av de kommunene jeg har besøkt, er bekymret bl.a. for sosialhjelpsutgiftene. Man er bekymret for at det tar mange år å greie å integrere veldig mange personer, at det er utfordrende å greie å ha skreddersøm og følge opp disse over en lang periode. At det er utfordringer knyttet til integrering og bosetting, er det ingen tvil om, og derfor blir integreringsmeldingen viktig.

Karin Andersen (SV) [15:34:24]: Grunnen til at SV fremmer dette forslaget, er jo nettopp at folk ikke skal bli sittende i årevis på mottak på vent, at man skal komme i gang tidligere. Dess raskere man blir bosatt, dess bedre går det med integreringen, skriver regjeringen sjøl i sitt budsjett. Men når det kommer til tiltakene, har man kuttet i norskopplæringen, man har kuttet i tilskuddet til kommunene til bosetting av enslige mindreårige, og man vil ikke være med på å få på plass en ordning som gjør at bosettingen går raskere. Jeg skjønner godt at kommunene er bekymret for flere av sine utgifter. Derfor er SVs forslag at kommunene skal få full utgiftsdekning for dette. Men poenget vårt er jo at flere kommer til å klare seg sjøl hvis de slipper å sitte i en slik unaturlig situasjon lenge, stirre i veggen og lære seg å ta imot trygd, for det er det som skjer. Derfor er SVs forslag helt aktivt for at integreringen skal gå raskere og bedre. Kan statsråden se at det i hvert fall er intensjonen bak forslaget?

Statsråd Sylvi Listhaug [15:35:29]: Jeg skjønner at det er ønske om at vi skal bosette så raskt som mulig, men det som tar tid nå, er selvfølgelig søknadsprosessen, fordi UDI fikk tre ganger så mange søknader i fjor som det man har fått tidligere. Jeg tror ikke at tvang bidrar til å inspirere lokalsamfunn til å gjøre en stor innsats for å integrere. Tvert imot tror jeg frivillighet og det at kommunen gjennom demokratiske prosesser kan bestemme dette, bidrar til en langt større vilje til å bidra. Den forrige regjeringen hadde jo ute på høring et forslag om dette i 2011. Den hadde to år på seg til å fremme det, men det ble aldri gjort, og det betyr vel at også den forrige regjeringen fant ut at det med tvang var et dårlig forslag.

Karin Andersen (SV) [15:36:22]: Nei, det er det man holder på med nå, at folk blir sittende i årevis på mottak, som er tvang. Kommunene har veldig mange pålagte oppgaver, løpende oppgaver som de må gjøre, uten at man bruker denne typen begreper på det. Det er helt riktig at det forslaget som SV fremmer her, er det forslaget som var ute på høring, fordi vi mente det var nødvendig da. Det har også statsråden mange ganger påpekt, at det satt for mange på mottak. Da som nå stemte Fremskrittspartiet mot lokalt, så det var jo en av grunnene til at det ikke ble noen løsning på det. Men når statsråden er så opptatt av frivillighet, men samtidig er med på å legge fram budsjett der det er kutt bl.a. i utgiftsdekningen til kommunene for å bosette enslige mindreårige asylsøkere, er det jo ingen sammenheng i det man sier. Kommunene vil nok bosette enda bedre hvis de vet at de får full utgiftsdekning for dem de bosetter, og at man får økte muligheter til å betale for boliger, for det trengs boliger også til flere vanskeligstilte enn bare til flyktningene.

Statsråd Sylvi Listhaug [15:37:29]: Det som er forskjellen på da og nå, er jo at denne regjeringen har fått fart på bosettingen og virkelig fått norske kommuner til å bosette rekordmange. Vi overtok fulle asylmottak og har gjort en veldig god jobb etter det. Så hadde vi en stor tilstrømming i fjor som selvfølgelig setter oss på prøve. Når det

gjelder det at vi har kuttet, vil jeg bare si at det var en om-disponering på årets budsjett der vi måtte finne 9,5 mrd. kr for å dekke inn de økte utgiftene som asyltilstrømmingen til Norge faktisk innebar. Så å si at vi kuttet i budsjettet – alt er relativt. Det er også sånn at når det gjelder enslige mindreårige, som er en utfordring å bosette, har vi lagt på bordet 100 000 kr i ekstratilskudd til kommunene, nettopp fordi vi ser at det er viktig å få bosatt dem raskt, og at kommunene melder om at det er en økonomisk utfordring. Derfor har vi stimulert.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [15:38:43]: Jeg syns denne debatten er litt komisk når man hører at regjeringen skryter av de økte bosettingstallene, når jeg nettopp har vist med helt klare tall at Fremskrittspartiet lokalt stemmer imot dette. Hadde derimot SVs forslag i kommunestyrene blitt vedtatt, hadde statsråden fått løst sitt problem. Men hun satser fremdeles på at man lokalt skal kunne nedlegge veto, og syns det er helt greit at Fremskrittspartiet saboterer den jobben som regjeringen nå sier de har behov for å få gjort. Det er litt rart å høre på at man skryter på seg æren for den jobben som andre gjør lokalt, for det er det statsråden, og også andre representanter for regjeringen, gjør.

Grunnen til at vi la fram dette da vi satt i regjering, og sendte det på høring, var jo nettopp at vi så at det var behov for å få på plass slike ordninger, og at det også forutsatte at man skulle – 100 pst. – fullfinansiere det som kommunene hadde behov for.

Jeg registrerer også at statsråden forsøker å bagatellisere kutt når det gjelder tilskudd til bosetting av enslige mindreårige asylsøkere. Da har jeg bare lyst til å si at en av de tingene som kommunesektoren har vært mest kritisk til, har skjedd. Noe av det mest kritiske er jo disse ungene, og ungdommene, som virkelig trenger å bli bosatt raskt. Er det noen som tar skade av å bo så unaturlig som det er å bo på et asylmottak, så er det disse ungdommene. Det å se seg nødt til å kutte der er, for å si det pent, lite fantasifullt. Jeg kan minne statsråden om at det var et par andre poster der man bevilget ganske mange milliarder til mennesker som for så vidt greier seg godt her i verden og har sitt på det tørre. Så det var vel et par andre steder man kunne ha valgt å ta pengene hvis det var pengeknipe.

Også det å kutte i språkopplæring – når man vet at det er helt avgjørende å komme i gang med språkopplæring så tidlig som mulig – viser at det å snakke om god integrering egentlig er noe man sier, ikke noe man gjør. Hvis det hadde vært det viktigste, hadde vel også regjeringen og statsråden prioritert å legge fram flere forslag til god integrering raskt, slik at vi hadde kommet i gang med integrering av alle dem som nå sitter på mottak, og veldig mange av dem kommer til å få bli. Det vet vi jo, for det er krigsflyktninger.

Til slutt: Det er også behov for å øke saksbehandlingskapasiteten, slik at vi raskt får behandlet sakene til dem som vi vet med stor sannsynlighet kommer til å få bli, og i

ettertid er det behov for at de får bosatt seg raskt, for dette er mennesker som kan bidra i samfunnet. Det vi gjør nå, hindrer det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:41:53]

Innstilling fra næringskomiteen om Garden som ressurs – marknaden som mål – Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer (Innst. 177 S (2015–2016), jf. Meld. St. 31 (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Knut Storberget (A) [15:42:36] (ordfører for saken): Aller først vil jeg som saksordfører legge fram komiteens innstilling og få lov til å takke for et veldig positivt samarbeid i komiteen. Jeg vil også takke regjeringa for at man har kommet med denne meldinga, som jo er et godt anslag for å diskutere en svært viktig utviklingsmulighet for norsk jord og skog, nemlig mange av de tilleggsnæringene som vi i dag ser utøves på en veldig god måte i norsk landbruk og skogbruk, men som også på mange måter bidrar til å styrke disse næringsveiene. Det er bra at Stortinget faktisk samler seg om i hvert fall synspunktene rundt denne typen næringer og hvor viktige disse er.

Jeg oppfatter at stort sett alle partiene mener at et mangfoldig og slitesterkt jord- og skogbruk har godt av flere bein å stå på, og at de alternative næringsformene som i særdeleshet blir trukket fram i meldinga, er en styrke for oss alle, enten det gjelder brøyting, transport, energiutvikling, Inn på tunet-aktivitet, produksjon av lokalmat eller jakt og fiske. I så måte gir det oss mange goder, men det bidrar også etter undertegnede oppfatning til at man gir landbruket og samfunnets virkemidler knyttet til landbruket økt legitimitet og forståelse. Sånn sett er dette en svært viktig melding.

Driftsgranskningene Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning har gjort av bl.a. 888 bruk, viser at over 80 pst. av disse brukene nyttiggjør seg av tilleggsnæringer. Det gir et veldig godt og tydelig signal om hvor stort omfanget er, og hvor viktig det er, ikke minst for å kunne opprettholde en variert bruksstruktur, noe vi må for å kunne dyrke mest mulig jord. I så måte gleder det meg når regjeringa skriver på side 5, første spalte, i meldinga:

«Menneskelege ressursar og skaparlyst er avgjerande. Ein liten eigeendom kan vere utgangspunktet for ein like god forretningsidé som ein større eige-dom. Politikken skal difor leggje til rette for vekst

og utvikling uavhengig av storleiken på gardsbruket.»

Jeg mener at dette er en god formulering, og det er vel her mange av oss skiller noe lag ved regjeringas politikk i stort – først og fremst fordi at skal man kunne dyrke fram denne typen næringer, små og store, ja, så er det kanskje de små brukene som bidrar mest, fordi de er mest avhengige av det, men de trenger ikke å legge alle ressursene, alle investeringene, i én pott. I så måte vil etter mitt skjønn det å satse på tiltak og virkemidler i bunnen som bidrar til at både store og små kan leve, og ikke slik vi har sett det i de siste jordbruksoppkjørene, danne det beste grunnlaget for denne typen tilleggsnæringer. For oss fra Arbeiderpartiet står det som et paradoks.

Det er dessuten viktig for å kunne opprettholde landbruk over hele landet – noe det er enighet om i denne sal at vi skal – at man sørger for at det er bærekraft også hos dem som må drive i utkantstrøk, og som driver i randsonen av det som vil være lønnsomt. Der vil denne typen tilleggsnæringer være viktig, men det vil også være avgjørende at vi klarer å opprettholde en politikk som bidrar til at det gis støtte som bidrar til å tette inntektsgap også der det er mer karrige forhold, at man faktisk bidrar i større grad enn det jeg nok må si meldinga åpner opp for, og at man er mer konkret når det gjelder de tiltakene som skal settes i verk, enten det er Inn på tunet, transport eller energi.

Vi ser at på flere av disse punktene har et flertall i komiteen, alle unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, samlet seg om at det burde være mulig å være mer konkret og mer framoverlent når det gjelder tiltak for denne typen tilleggsnæringer. Jeg er glad for at et komitéflertall samlet seg om en strategi fra regjeringa for å se på innlandsoppdrett av fisk, og også for det et flertall sier om energiutvikling i tilknytning til gårdsbruk.

Jeg vil med dette ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet har fremmet sammen med andre.

Presidenten: Da har representanten Knut Storberget tatt opp de forslagene han refererte til.

Ingunn Foss (H) [15:47:55]: Menneskelige ressurser og skaperevne er avgjørende for å styrke og videreutvikle gårdens totale ressursgrunnlag. En liten eiendom kan være en like god forretningsidé som en stor eiendom. Politikken må legge til rette for vekst og utvikling uavhengig av størrelse på eiendom.

Regjeringen har satt i gang flere prosesser for å styrke rammevilkårene for norsk næringsliv. Satsingsområdene «Konkurranseskraft for norske arbeidsplasser» og «Kunnskap gir muligheter for alle» er gode eksempler på dette. Gjennomgang av virkemiddelapparatet og forenkling vil også gi bidrag i denne sammenheng.

Landbruksbedrifter er i all hovedsak små bedrifter spredd over hele landet. De har stor regional betydning for verdiskaping og sysselsetting og ikke minst som stolte produsenter, enten det er tradisjonelt landbruk eller mindre lokale nisjeprodusenter. Bedriftene må i størst mulig grad kunne utnytte det totale ressursgrunnlaget uten unødvendige hindringer.

Denne meldingen viser at det er et stort markedspotensial og gode muligheter både for å videreutvikle eksisterende landbruksbaserte næringer og for å utvikle nye produkter og tilbud. Jeg opplever at landbruksnæringen tar tak i disse mulighetene og skaper spennende og framtidsrette arbeidsplasser på både små og store bruk.

Regjeringen ønsker å stimulere til gründerskap, vekst og innovative næringsmiljøer i landbruket ved å støtte opp om forskning og utvikling, styrke fokuset på rekruttering og legge til rette for kompetansutvikling i hele verdikjeden. Meldingen inneholder også tiltak for å lette markedsgangen for lokalproduserte produkter.

Landbruksnæringen er viktig, først og fremst som matprodusent, men også for reiselivet og ikke minst for velferdssektoren. Dette samspillet er det viktig å ta vare på og videreutvikle.

Denne meldingen gir et godt grunnlag for å se optimistisk på framtiden innen landbruksbaserte næringer, og det er gledelig at Norges Bondelag i sitt høringsinnspill omtaler meldingen positivt:

«Det er positivt at regjeringen vil videreutvikle satsingen på entreprenørskap og næringsutvikling i landbruket, og meldingen gir en god beskrivelse av utviklingstrekk, gjeldende virkemidler og vekstpotensialet innenfor ulike produksjoner.»

Morten Ørsal Johansen (FrP) [15:50:56]: Jeg vil være helt enig i saksordførers framstilling av selve saken, viktigheten av en sann sak, og at en sann sak har blitt fremmet. Å utvikle norsk landbruk er viktig, for, som jeg har sagt tidligere fra denne talerstolen: Norsk landbruk produserer noe av det viktigste vi har i dette landet, nemlig mat. Da er det også en fordel at de som står for denne produksjonen, kan få utvikle den, at de kan få bruke tida si på gården og bruke tida si på det de skal gjøre, nemlig ta vare på gården, gårdsbruket og de dyra som er grunnlaget for å produsere denne maten.

Meldingen sier mye om hvordan forholdene er i dag, og kommer også med en del forslag og innspill til hva som eventuelt kan gjøres bedre. La det være helt klart: Det er knapt noen næringsutøver i dette landet som er så innovativ som den norske bonden har vært gjennom de siste ti-årene. Norsk landbruk har utviklet seg enormt, og norsk landbruksproduksjon har økt enormt takket være den innovative gründeren som den norske bonden er. Det skal vi være utrolig glad for.

Det er viktig, når vi skal se på tilleggsnæringer for norsk landbruk, at vi legger til rette for at disse næringene kan få et grunnlag å starte opp på. Den norske bonden er som sagt en gründer. Han er en god gründer innen det som er spesifikt for landbruk, men kanskje ikke en så god gründer innenfor en del andre områder. Derfor trenger de også litt hjelp, som det bl.a. står i meldingen. De trenger hjelp til oppstart, de trenger hjelp til startkapital og ikke minst til kunnskap og oppfølging. Det er vi som skal legge til rette for dette.

Det er slik at mye innen landbruket og tilleggsnæringerne er basert på lokal mat og lokal drikke. Her er det mye vi kan gjøre. Jeg var for en tid tilbake i Italia og Østerrike,

på et gårdsbruk oppe i Alpene som en eldre kar drev, og som han skulle overdra til sønnen sin. Han drev med osteproduksjon og kjøttproduksjon og produserte pølser. Vi var inne på meieriet til denne eldre karen, og, for å si det sånn, det så ikke ut som verken TINEs eller Q-Meierienes lokaler. Standarden var noe annerledes. Så jeg kunne ikke dy meg og spurte hvordan dette var i forhold til EU og EU-regler. Han sto stille i to sekunder, så kikket han på meg og sa: EU? EU, det er i Brussel, det. Det er egentlig litt betegnende for hvordan vi er når det gjelder norsk landbruk og norsk landbruksproduksjon. Vi er veldig ivrige etter å ha regler, og vi er veldig ivrige etter å implementere regler som kommer fra EU, noe som kanskje gjør at mange vegger seg for å starte en produksjon i Norge. Som en gründer i Gausdal sa: Hadde jeg visst hvor mange hyllemeter med papir jeg måtte fylle ut for å starte dette meieriet, hadde jeg aldri gjort det. Det tror jeg er litt betegnende. Det å gjøre noe med regelverket, kanskje kunne være litt fleksible på det, tror jeg vil gjøre det mye lettere for mange som ønsker å starte for seg selv – spesielt når det gjelder matproduksjon.

Vi ser det samme når slakteriene nå har blitt samlet og blitt større enheter. De mindre slakteriene rundt omkring fikk utfordringer og ble borte. Når det så er om å gjøre å starte opp igjen med små gårdsslakterier, har dette vist seg å være veldig vanskelig. Nå har det blitt noe bedre med de mobile slakteriene, men jeg tror at skal vi klare å utvikle god norsk, lokal mat, må de ha mulighet til å kunne slakte på sine gårder og kunne selge dette videre.

Selvsagt må det være en del regler for hvordan dette skal være for å ivareta kvaliteten på produktet. Men for å si som denne eldre gårdbrukeren i Alpene sa: Den dagen jeg produserer en ost som ikke holder mål, har dårlig kvalitet, eller folk blir sjuke av, da kan jeg legge ned hele produksjonen min. Sånn tror jeg også norske bønder faktisk tenker. De er opptatt å produsere en kvalitet som gjør at de får solgt dette på markedet, som gjør at norske, og gjerne utenlandske, forbrukere er interessert i å kjøpe dette, for dette er et kvalitetsprodukt som smaker godt, og som de gjerne vil ha. Da er også norske og utenlandske forbrukere veldig villige til å betale.

Jeg er glad for at vi har fått saken. Jeg er glad for at regjeringen ser på dette som en stor mulighet for norske bønder, og jeg er glad for at Stortinget er såpass samlet om de tiltakene som er lagt fram i innstillingen.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:56:08]: Landbruket har vært en bærebjelke i norsk næringsliv så lenge det har vært bosetning i Norge. På tross av lite dyrkbart areal har landbruket stått for sysselsetting og matproduksjon og dannet grunnlaget for bosetning over hele landet.

Utviklingen av industrisamfunnet og senere service-samfunnet har redusert sysselsettingen i landbruket, men ikke betydningen av det. Det er i dag flere sysselsatte i primærnæringen enn i industrien i Norge. Om lag 45 000 bønder leverer til næringsmiddelindustrien, som sysselsetter om lag 40 000. I tillegg kommer alle som jobber i næringer knyttet til landbruket. Dette forteller at det er en viktig næring vi snakker om – og en stor næring.

La oss slå det fast først som sist: Gården er en ressurs for Norge. Med dette sagt, skal vi ikke slå oss til ro med det. Dette er en ressurs som fortsatt har potensial for videreutvikling. Potensialet er stort innenfor både innovasjon og gründerskap.

Kristelig Folkeparti mener at det ved en aktiv næringspolitikk vil kunne skapes flere gründere og økt verdiskaping med utgangspunkt i landbruket. I det grønne skiftet vil bioøkonomien spille en avgjørende rolle, og det er klart at ressursene fra jordbruk og skogbruk vil stå sentralt i dette. Verdens eldste produksjonsprosess, fotosyntesen, vil ikke bli mindre viktig i framtiden – nei, den vil være selve kjernen i grønn økonomi.

Men det er viktig å huske at denne utviklingen ikke skal komme i stedet for den primære produksjonen i jordbruket, som er mat. Potensialet ligger i at dette springer ut av en forankring i basislandbruket.

En landbrukspolitikk som gjør det stadig viktigere å skaffe seg tilleggsinntekter, og som setter matproduksjon i annen rekke, vil ikke bidra inn i et bærekraftig grønt skifte. Innovasjon og gründerskap skal springe ut av en basis i primærproduksjonen, slik Kristelig Folkeparti ser det.

Kristelig Folkeparti er tilfreds med at Stortinget gjennom denne stortingsmeldingen har satt fokus på ressursene og potensialet som ligger i norsk landbruk. Dette danner et godt grunnlag for en aktiv landbruks- og næringspolitikk, som styrker grunnlaget for vekst med basis i en av våre viktigste næringer.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:58:54]: En gård er ikke bare arealer, jord, beite, skog og utmark, men det er matproduksjon. Det er en tradisjon, og det er en realitet i dag både når det gjelder arbeidsinnsats og inntekt.

Gårdbrukerne, på det som nå kalles landbruksforetak så fint, er sjølstendig næringsdrivende, som har vist en enestående omstillingsevne. En gårdbruker er en som gjør det som lønner seg mest innenfor sitt handlingsrom.

Å drive en gård er i stadig endring. Det er røtter og vinger, det er rotfeste og nyskaping, eller som det står i meldinga at en fransk osteprodusent, André Valadier, sier:

«Modernitet utan tradisjon er sterilt, tradisjon utan modernitet er idioti.»

Presist – bra! Det er også det som er kjernen hos den norske gårdbrukeren: røtter og vinger, forankring og nyskaping.

Basisen er det som vokser på arealene. Det er mat og tømmer. Nøkkelordet er lønnsomhet, og det er et ord som nesten ikke finnes i dokumentene fra departementene når det gjelder jordbruksvirksomhet. Lønnsomhet – det er ikke mulig å drive næring uten at det er lønnsomhet. Basisen er altså arealene, og forutsetningen for at ungdommen tar tak i arealene er at det er lønnsomhet. En satser på utdanning, en satser tid, og en satser penger. Og så har vi supplement. Det vanligste er leiekjøring, jakt og fiske og utleie av bygninger, men vi ønsker å komme videre.

Vi ønsker å komme videre, og det er mange fine ord i dette dokumentet: «Garden som ressurs – marknaden som mål. Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer»

gar». Men det mangler, som jeg nå har vært inne på, to nøkkelord, nemlig større lønnsomhet.

Å tilrettelegge forutsigbare rammebetingelser for driftige folk er kjernen, og jeg vil si for alminnelig dyktige folk. De som har tatt fatt i tilleggsnæringene, er spesielt dyktige. Da blir det ikke så mange. Det må være alminnelig dyktige folk som finner lønnsomhet i det. De som er spesielt dyktige, skal jo ha stor lønnsomhet.

Dette er ikke noe nytt. Statsråd Øyungen startet opp med dette på slutten av 1980-tallet. Nå begynner vi å se noen små resultater av det. Hele tida har det vært mange besvergelses over hvor viktig dette er, men det har i veldig liten grad vært tilrettelagt for lønnsomhet for den alminnelig dyktige. Politikere nærmest sparker i løsgrusen og prøver å komme videre. Det blir ikke noe særlig dreis på det, for det mangler lønnsomhet. Det er mange gode ønskemål, men det er altså spørsmål om å komme videre.

Det står i en merknad fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:

«Felles for svært mange av de landbruksbaserte bedriftene som har lyktes best i markedet, er at de har klart å etablere gode og forpliktende arbeidsnettverk.»

Ja, nok et nytt, fint ord, «arbeidsnettverk». Jeg vet ikke hva det betyr, men det betyr vel at en samarbeider. Og det er vesentlig, men i veldig mye av det som har med lønnsomhet å gjøre, er det spørsmål om å ha makt i markedet, slik at en får betaling for sin innsats i den verdikjeden en er en del av, som blir rettferdig. Det er veldig mange som er opptatt av det som skapes fra gården, for sjøl å lage til andre aktiviteter hvor fortjenesten ligger, men hvor fortjenesten ikke ligger hos den som er basisleverandøren av tjenestene.

Dette er en melding med lite nytt. Det er lite penger, ja, det er ikke penger – de er i de årlige budsjettproposisjonene. Og det er som det står:

«Det er ikke venta større administrative konsekvenser av forslaga til tiltak i meldinga.»

Det er altså i realiteten ganske flatt.

Det jeg ønsker å bruke de siste minuttene på, er tre spørsmål:

- Hvorfor kan ikke statsråden legge til rette for at en bare trenger å melde fra hvis en ønsker å restaurere ei uteløe eller et bygg som er falt ned, for å sette opp et bygg som kan huse folk?
- Hvorfor kan ikke statsråden legge til rette for at det skal bli mulig å tillate salg av upasteurisert kumelk direkte fra gårdbruker, sånn som det er i Sveits, hvis en varmer opp melka til 70°C?
- Hvorfor går det ikke an å legge til rette for Inn på tunet med forutsigbare avtaler med det offentlige – ha praktiske skolestuer, eldreopplevelser, sommerferie for barn som trenger samfunnets beivågenhet, åpen soning og bo- og arbeidsfellesskap for flyktninger?

Det trengs praktisk politikk. Jeg venter i spenning på statsråden, som legger manuset sitt til side og svarer på det jeg nå har gått inn på.

Pål Farstad (V) [16:04:07]: Først vil jeg gi honnør til og takke saksordføreren for jobben.

Venstre ønsker å gi landbruket nye muligheter til utvikling. Landbrukspolitikken vår tar utgangspunkt i bonden som selvstendig næringsdrivende, og framtidens landbrukspolitikk må derfor utformes slik at hver enkelt bonde får større handlingsrom og økt frihet med økonomisk trygghet i bunnen. En framtidsrettet og miljøvennlig landbrukspolitikk med gode tilskuddsordninger kombinert med forenklinger er Venstres oppskrift.

På bakgrunn av dette deler Venstre regjeringens syn på at det er nødvendig med en tydeligere politikk rettet mot dem som produserer varer og tjenester, utenom tradisjonelt jord- og skogbruk, i landbruket. Forskning viser at det er et markedspotensial og gode muligheter både for videre utvikling av eksisterende landbruksbaserte næringer og for utvikling av nye produkter og tilbud. Men utfordringene og mulighetene for verdiskaping og næringsutvikling er definitivt ulike i ulike deler av landet, og jeg mener det er et viktig perspektiv å ha med seg når vi diskuterer vekst og gründerskap i landbruket. Ja, det er et helt avgjørende perspektiv.

Entreprenørskap og nye bedrifter er viktig for endring, innovasjon og omstilling i økonomien og særlig i disse tider, når vi står overfor en grønn omstilling i næringslivet.

Markedskompetanse, tilgang på risikovillig kapital, god rådgiving og tilgang til relevant nettverk er viktig for alle som arbeider med bedriftsutvikling. Gründere får ofte god hjelp i starten, men vi må ikke glemme at gründere har behov for støtte og hjelp også i fasen etter selve etableringen. Derfor er Venstre opptatt av å styrke SIVAs program for inkubatorer, som skal hjelpe til med å identifisere, videreutvikle og kommersialisere gode ideer til nye vekstbedrifter og gi vekst i etablerte virksomheter. Fire av inkubatorene retter seg mot utvikling av vekstbedrifter innenfor landbruksbaserte næringer, og i 2015 var i alt 39 bedrifter knyttet til disse inkubatorene. Dette er viktig.

Venstre er derfor glad for at regjeringen har uttrykt at de ønsker å støtte opp under gründer- og vekstbedrifter på landbruksområdet gjennom virkemidler som investerings- og bedriftsutviklingsordningen, utviklingsprogrammet og inkubatorsatsingen. Videre er det viktig at det satses på forskningsbasert innovasjon i landbruksbaserte næringer gjennom ulike nasjonale virkemidler.

Jeg ønsker å trekke fram to landbruksbaserte næringer som jeg opplever å ha et stort vekstpotensial, nemlig produksjon av lokal mat og drikke, der det må bli større oppmerksomhet på økologiske produkter, og landbruksbasert reiseliv.

I dag er etterspørselen etter lokal mat økende, og produksjonen er stigende. Det er tydelig at det ligger et betydelig uutnyttet potensial i tilleggsnæringer relatert til mat og drikke. Målet om at omsetningen av lokal mat og drikke skal økes fra 3,5 mrd. kr til 10 mrd. kr innen 2025, er ambisiøst, men ikke umulig. Hele verdikjeden fra jord til bord må samarbeide for å nå denne ambisjonen.

Distribusjon av lokalmatprodukter kan være en flaskehals for lokalmatprodusenter. Samarbeid og partnerskap mellom store og etablerte matprodusenter og små lokalmatprodusenter er viktig i den forbindelse, i tillegg til konsepter som Bondens marked og omsetning via hotell og

restaurant. Men det er klart at etablering av en dagligvareportal, som regjeringen er pålagt av Stortinget å opprette, vil være et hensiktsmessig virkemiddel som virkelig kan bidra til å øke distribusjonen av lokalprodusert mat.

Mangfoldet av lokale drikkevarer har økt kraftig de siste årene. Venstre er derfor svært tilfreds med at regjeringen har sendt på høring et forslag om å endre alkoholloven, der det foreslås å åpne for salg av alkoholholdige varer over 4,7 volumprosent direkte fra mindre produsenter. Venstre mener at dette må følges opp med endrede regler i alkoholreklameforskriften, slik at det blir enklere for forbrukeren å få faktabasert informasjon om innholdet i alkoholholdige drikker, produktets egenskaper, produksjonsmetoder og ikke minst opprinnelsessted.

De tiltakene som regjeringen peker på i stortingsmeldingen, er viktige for utviklingen av et landbruksbasert reiseliv, men jeg mener disse langt fra er tilstrekkelige. Det er derfor desto mer viktig å få på plass tiltak i den strategien regjeringen har varslet på dette feltet.

Siv Elin Hansen (SV) [16:09:27]: Den viktigste oppgaven for bonden er å dyrke mat til mennesker og dyr, det være seg grønnsaker, grovfôr eller proteinprodukter. Den viktigste oppgaven for Stortinget må derfor være å legge forholdene til rette slik at bonden kan bruke primærtiden sin til nettopp dette, slik at mange flere mennesker enn i dag kan drive som bønder i vårt langstrakte land. Å dyrke jorden og skjøtte dyrene må være lønnsomt i seg selv. Først da legger vi forholdene til rette for vekst og gründerskap innenfor landbruksbaserte næringer.

Stortingets primære oppgave er derfor å sørge for at vi får jordbruksoppgjør som gjør at folk kan leve av å være bønder, og at det føres en politikk fra denne sal som gjør at vi kan ta matjorden i bruk i hele landet. Sekundært blir det viktig å se sammenhengen mellom landbruket og det øvrige som skjer i samfunnet. Den lille eiendommen gir ikke noe godt næringsgrunnlag dersom samfunnet rundt forvitrer og forsvinner til de store byene, og dersom regjeringen skal fortsette å overføre innsatsen fra de små til de store. Dette er elementer som vil slå beina under de små brukene, og en utvikling vi vil komme til å angre på.

Bondens grunnleggende eksistens er selve fundamentet som en skal bygge huset – altså denne meldingen – på. Uten bønder blir det ingen bigeskjefter, ingen gründerskap og ingen nye gårdsnæringer. Drømmebonden til statsministeren, som vi så på NRK her om dagen, er vel ikke den som kommer til å drive med bigeskjeftene som er nevnt i denne meldingen. Så mye synes å være klart. Skal vi ha bønder i hele landet, må vi ha gode rammebetingelser for både store og mindre bruk.

Når alt det er sagt, må jeg få lov til å gi honnør til alle dem som gjør og har gjort en kjempeinnsats i matvareproduksjonen i Norge, med lokalproduserte håndverksprodukter. Lokale matprodukter er noe befolkningen ønsker mer av. Videreutvikling av denne næringsveien krever en aktiv politikk med målrettede tiltak. Det er viktig at distribusjons- og salgsløst styrkes, og at en får på plass gode løsninger som sikrer god handelsskikk.

Innlandsfisket er i meldingen løftet fram som et områ-

de med stort vekstpotensial. Det kan det være grunnlag for å se nærmere på. Her dras muligheter for innlandsoppdrett fram som en viktig og framtidsrettet næringsvei. SV mener at før man går i gang med å iverksette innlandsoppdrett som et aktivt satsingsområde, er det viktig å gjøre en skikkelig vurdering av mulige miljøkonsekvenser. Den oppdrettsnæringen vi har i havbruket i dag, sliter med miljøutfordringer og har brukt mange år på å komme seg såpass som den har gjort til nå – selv om det ennå er et godt stykke igjen før man kan gi den grønt lys med tanke på miljø. Dette er erfaringer vi må ta med oss inn i diskusjonen om innlandsoppdrett og gjøre konkrete vurderinger omkring.

Med det vil jeg ta opp SVs forslag, nr. 6.

«Inn på tunet» har i mange år vært løftet fram som en framtidsrettet satsing. De positive helsemessige ringvirkningene som knytter seg til det å arbeide med og være sammen med dyr og det å arbeide med planter og jord, er det liten strid om. Mange historier har vært fortalt fra arbeidet med rus og psykiatri og med eldre, der bruk av Inn på tunet-tjenestene har gitt positive resultater. Meldingen løfter fram flere aktuelle målgrupper som også kan være viktig med tanke på Inn på tunet-aktiviteter, og det uten at meldingen tar for seg det som oppleves som den virkelig store utfordringen for mange av Inn på tunet-leverandørene: kommuneøkonomien.

Det er ofte sånn at det er kommunene som skal være den største kunden til disse tjenestene. Men dessverre er kommuneøkonomien de fleste steder såpass anstrengt at slike tjenester blir noe av det man benytter seg minst av, selv om det kanskje burde vært annerledes. Derfor hadde jeg håpet at regjeringen ville komme tilbake til Stortinget med en Inn på tunet-handlingsplan, og beklager at Stortinget velger ikke å gå inn for det forslaget.

Presidenten: Representanten Siv Elin Hansen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Jon Georg Dale [16:13:52]: Eg er glad for at det i all hovudsak er tilslutning til stortingsmeldinga frå regjeringa på dette området. Sjølv om retorikken i nokre av innlegga i dag får det til å høyrast ut som det er betydeleg avstand, er det reint faktisk ikkje det. Det handlar om at meldinga tek for seg det alle seier dei er opptekne av, nemleg det mangfaldet som alltid har vore i norsk landbruk.

Norsk landbruk har lange tradisjonar for å tilby eit stort mangfald av både tenester og produksjon som går utover det tradisjonelle jordbruket. Sjølv om dette starta i basisjordbruket, handlar mange av desse ideane om å realisere det potensialet som ligg i og rundt eigen gard. Det som starta som ei tilleggsnærings, endar for den enkelte som hovudgeskjeften på eins eige bruk. Det er bra når ein lykkast med det, fordi det gjev grunnlag for alminneleg landbruksproduksjon, det gjev grunnlag for mangfald, og det gjev grunnlag for busetnad over heile landet.

Difor veit vi ikkje i dag kvar veksten og sysselsetjinga i desse næringane vil kome i åra framover. Iallfall veit ikkje eg det, for vi er avgrensa til dei ideane som folk tør å realisere der ute. Den kreativiteten og det pågangsmotet eg

møter blant mange av desse aktørane, er betydeleg. Målsettinga med denne stortingsmeldinga er at bonden skal kunne drive ei næring med basis i ressursane på garden, og at vi skal få desse nyetableringane til å vekse.

Då er det ikkje storleiken det kjem an på. Difor er eg glad for at heile Stortinget merkar seg at vi seier at ein liten landbrukseigedom kan vere utgangspunktet for ein like god forretningssidé som hos ein stor. Det er kreativiteten til den enkelte, menneskelege ressursar, skaparlyst og evne som er avgjerande for i kva grad vi lykkast.

I meldinga varslar regjeringa at ho vil sjå på ei rekke forenklingar generelt og også ein del regelverksforenklingar. Etablering av lokalmatdatabasen, revidere rettleiar til plan- og bygningslova, endre forskrifter for juletreproduksjon, skilting langs vegen til mange av desse viktige aktørane og andre endringar er eksempel på konkrete oppfølgingspunkt, men det er ikkje avgrensa til det.

Eg er veldig glad for at Stortinget deler ambisjonen til regjeringa om å auke lokalmatomsetnaden til 10 mrd. kr innan 2025. Det er realistisk, og det er fullt mogleg å oppnå. Grunnen til at eg trur at det er mogleg å oppnå, er at når eg reiser landet rundt, møter eg stadig fleire av desse aktørane som går egne vegar, som driv produksjon vi ikkje trudde var mogleg, som finn ein nisje, som finn betalingsvillige forbrukarar. Frå 2014 til 2015 auka omsetnaden av lokalmat i daglegvarehandelen med 10 pst. Det seier også noko om moglegheitene som ligg i tida framover. Når det vert etterlyst konkrete verkemiddel frå regjeringa i denne meldinga, meiner eg vi kan vise til det vi har gjort t.d. gjennom den jordbruksavtala vi har inngått. Ein bidreg med nærare 100 mill. kr til Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping. Det handlar om å treffe desse næringane – målretta satsing for å klare det.

Til sist meiner eg at den diskusjonen som handlar om lønsemd i jordbruket og kvar denne aktiviteten startar og sluttar, er relevant. Men desse bedriftene tener pengar. Dei som lykkast med dette, tener pengar. Dei treffer marknaden. Det er overskrifta på stortingsmeldinga, og det meiner eg Stortinget faktisk også bør løfte fram: garden som ressurs – marknaden som mål. Det at marknaden er målet, gjer at dei produsentane som utviklar anten lokal mat og drikke, bioenergi eller andre tiltak, er marknadsretta i heile tenkinga si, og dei klarar å lykkast med det, og det gjer at dei tener pengar.

Då må vi iallfall ikkje i iveren vår etter faktisk å få fleire til å satse på dette gjere det til ein hovuddiskusjon om for dårleg lønsemd. Det er ikkje tilfellet for mange av desse produsentane. Tvert imot tener dei pengar fordi dei har gode idear, gode gjennomføringsevner og stor handlekraft. Dei treffer marknaden, dei treffer forbrukarane i den etterspurnaden dei har dagleg, og det gjer at dei får utvikla gardsressursen sin til beste for seg sjølve, men også til beste for landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A) [16:19:03]: Det gleder meg at statsråden erklærer at det ikke er størrelsen det kommer

an på. Stortingsmeldingen er i så måte også veldig tydelig på det i det sitatet jeg tok opp i mitt innlegg – og som vel flere av talerne har berørt, særlig representanten Lundteigen – om lønnsomhet, og særlig det som står i meldinga fra regjeringa:

«Politikken skal difor leggje til rette for vekst og utvikling uavhengig av storleiken på gardsbruket.»

Jeg mener at det er en god formulering, man er nødt til å sikre lønnsomheten. Skal vi ha bedrifter og bønder som når markedet – som statsråden ønsker seg – er det viktig at vi har basis, slik at det er noe å satse fra. I dette mener flere av oss at det da er viktig at særlig de små, som i dag er viktige og innovative aktører for å nå et marked med sine produkter, faktisk overlever.

Så mitt spørsmål er: Innebærer uttalelsen om «uavhengig av storleiken på gardsbruket» et linjeskift i hvordan støtteordningene innrettes?

Statsråd Jon Georg Dale [16:20:15]: Eg registrerer at Arbeiderpartiet igjen prøver å gjere dette til eit spørsmål om at regjeringa stort sett stimulerer dei største aktørane. Det er ikkje rett. Når Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV i merknadene sine skriv at for «å fø en fortsatt voksende befolkning i verden må jordbruksproduksjonen økes kontinuerlig», må ein ta inn over seg konsekvensen av det. Viss ein skal produsere meir mat, må nødvendigvis nokre verte større, og det har regjeringa stimulert til, for det er nødvendig viss vi skal auke matproduksjonen – som Arbeidarpartiet seier at dei er opptekne av.

Men det denne stortingsmeldinga handlar om, er det mangfaldet som er blant aktørane der ute, som ikkje nødvendigvis vel å gå volumproduksjonsvegen, men som vel den andre vegen i jordbruket, nemleg å sjå på korleis ein i størst mogleg grad kan utnytte sine egne ressursar. Det mangfaldet meiner eg at det er rom for, det meiner regjeringa at det er rom for. Det kan stimulerast på mange vis, men det startar og sluttar med den gode ideen til den enkelte utøveren.

Knut Storberget (A) [16:21:18]: Jeg skal komme tilbake til hva jeg syns om dette, i et tilleggsinnlegg.

Først og fremst skal man produsere mer mat, da er man nødt til å øke volumet, men vi er også helt avhengig av å utnytte alt areal, og der er vi nok – etter Arbeiderpartiets oppfatning – avhengig av noen andre typer driftsstørrelse enn det statsråden ofte snakker om. Men i merknadene ser vi at bl.a. når det gjelder Inn på tunet-aktivitet, som er særdeles viktig, oppfatter et flertall i stortingssalen regjeringa å være for defensiv – og også når det gjelder spørsmålet om energi. Jeg kunne godt tenke meg å utfordre statsråden på både Inn på tunet og energibiten i dette, når et flertall i Stortinget skriver at etter deres mening «må regjeringen adressere dette tydeligere i fremtidige plandokumenter, herunder i stortingsmeldingen om landbruket og i bioøkonomistrategien».

Har statsråden gjort seg noen tanker om tiltak knyttet til å løfte opp særlig bioøkonomisk strategi for bondenæringa?

Statsråd Jon Georg Dale [16:22:21]: Ja, når regjeringa har varsla ein bioøkonomistrategi og ei jordbruksmelding, kjem vi til å ta for oss breidda i det. Så skal eg gjere den jobben før eg melder det til Stortinget. Men det er openbert at det er potensial i denne næringa, og det er det vi peiker på i denne meldinga.

Då eg reiste til Vestfold i førre veke, møtte eg m.a. gardbrukarar på ein gard med 45 boergeiter. Det er ikkje ein normal mengdeproduksjon i det, men dei klarar å få eit årsverk gjennom Inn på tunet-ordninga. Det eg er livredd for, er å dra opp nokre linjer som gjer at vi snevrar inn det mangfaldet som utviklar seg der ute, i dei gode ideane blant næringsaktørar som tør å tenkje annleis. Det vi må sørgje for, er at politikken treffer alle, treffer breidda og ikkje vert innsnevra slik at ein brukar alle ressursane på den enkle vegen som politikarane heile tida meiner er kortast å gå. Difor kjem vi til å trenge mangfald, og det er det eg kjem til å prøve å belyse når eg skal leggje fram dette både i ein bioøkonomistrategi og i ei jordbruksmelding.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:23:31]: Det framstilles som at det at markedet er målet, er noe nytt. Det er først de siste åra at vi har fått en slik diskusjon, for hele jordbrukets og landbrukets tradisjon har vært å forholde seg til markedet – sjølsagt. Det er jo en sjølstendig, privat næring som er helt avhengig av markedet, vi snakker om. Det vi snakker om nå, er å få et større mangfold i inntekter fra markedet, vi snakker om tilleggsnæringer, vi snakker om rammebetingelser som skal tilrettelegge for at en skal ha et marked som gir mulighet for å få en inntekt av det arbeid og den kapital en setter inn.

Mitt spørsmål er knyttet til en merknad fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, hvor en åpner «for salg av alkoholholdige varer over 4,7 volumprosent som ikke er omfattet av EØS-avtalen, direkte fra mindre produsenter».

Dette er sendt på høring. Jeg lurer på: Hva er regjeringas definisjon av en produsent i denne sammenhengen?

Statsråd Jon Georg Dale [16:24:33]: Det vil Stortinget få svar på når vi kjem igjen etter å ha gjennomgått høyringsuttalene og legg fram eit forslag for Stortinget. Min ambisjon er at det skal vere fundert på dei ressursane som finst ute blant dei som produserer denne maten. Det er primærprodusentar.

Samtidig kan vi ikkje avgrense det slik at om ein må hente ein innsatsfaktor på utsida av eigen gardsressurs, så øydelegg det heile fundamentet for det som er hovudbasisen, nemleg eigenproduksjonen. For siderprodusentane i Hardanger, som overlever på å produsere eple på 23 mål, er nettopp dette ei viktig næring som regjeringa ønskjer å stimulere til, og som stortingsfleirtalet har sagt at dei vil støtte opp om. Det er eit av fleire grep for å sørgje for at vi kan ha folk buande i heile landet, og drive med mat- og drikkeproduksjon basert på lokale ressursar.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:25:22]: Jeg kommer fra et område i landet hvor vi har lange tradisjoner for produksjon av alkoholholdige drikker over 4,7 pst., og det har ikke vært noen glede for samfunnet. Når jeg erfarer at det

som er sendt på høring, innebærer at en ikke trenger være produsent i den forstand at en trenger å skape den drikken, begynner jeg å lure på hva definisjonen er. For det som er sendt ut, er at en kan blande sprit og saft, da blir en produsent. Jeg håper ikke at det er det regjeringspartiene har støtte fra Venstre for å legge til rette for, for det er noe helt annet enn det som de gir inntrykk av.

Hva er innholdet i produsentbegrepet fra regjeringa, sånn som det står nå i høringsdokumentet – kan statsråden presentere det?

Statsråd Jon Georg Dale [16:26:19]: Som eg sa i mitt førre innlegg, skal Stortinget få seg førelagt dette når vi er ferdige med å gå gjennom høyringsuttalene, utarbeide eit forslag og leggje det fram, og då er eg heilt sikker på at Stortinget kjem til å bruke all den tida dei treng på å gjere gode vurderingar av om dei avgrensingane som regjeringa kjem til å føreslå, er rett eller ei. Men dette handlar primært om å sørgje for at dei som produserer eple, pærer og andre frukter rundt om på norske gardsbruk, får mogleheita til å omsetje også den delen av produksjonen sin som har høgare alkoholprosent enn 4,7, og ikkje berre det som er under.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:27:00]: Dette kan se ut som en liten, beskjeden sak, men det er noe langt mer. Det er noe langt mer, for når regjeringa legger opp til at hver enkelt her kan selge et kvantum på inntil 20 000 liter, som er på nivå med de minste vinmonopolutsalg vi har i Norge, og definisjonen av produsent er helt uklar, er det vesentlig å ta fatt i det.

Men det jeg vil følge opp med, er symbolikken i dette. Fra regjeringas side er det avgjørende viktig å selge alkohol fra gårdene, men å selge melk, selge kumelk, selge upasteurisert kumelk, sånn som de gjør i Sveits og Østerrike, hvorfor har ikke statsråden tanke for det? At en skal selge det som er det flotteste og mest næringsrike produktet, og som mange allergikere trenger, nemlig upasteurisert melk – hva vil statsråden gjøre med det? Kommer det snart på høring?

Statsråd Jon Georg Dale [16:28:02]: Representanten Lundteigen argumenterer altså mot eit forslag vi enno ikkje har sendt til Stortinget. Eg lovar her og no at det forslaget vi sender, kjem til å vere basert på at vi skal utnytte gardsressursen for å sørgje for at vi har landbruksproduksjon, m.a. av frukt, i heile landet. Det er intensjonen i forslaget, og det kjem forslaget til å varetake.

Samtidig er det sånn at eg ikkje utelèt nye forslag om korleis vi skal utnytte gardsressursane, men det er påfallande at Senterpartiet er ein av bremseklossane i korleis vi skal utvikle nye produksjonar der ute. Når ein er for matproduksjon, for lokal vidareforedling så lenge det er under 4,7 pst. alkohol i det, er det forferdeleg merkeleg for meg at med det same det er 4,8 pst., er det vanskeleg for Senterpartiet å akseptere det.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:29:01]: Jeg kan forsikre statsråden om at når Senterpartiet er skeptisk til alko-

holholdige drikker over 4,7 pst., er det ut fra erfart kunnskap. Vi har den største respekt for den situasjonen som er blitt skapt opp gjennom norsk historie ved salg av alkohol direkte, uavhengig av vårt vinmonopol. Det er et område som statsråden bør ha større respekt for, for dette er et virkemiddel som i sin konsekvens, sånn som det er framlagt for høring, vil sprengje noe av det som er det flotte med vinmonopolssystemet. Det er veldig interessant at her har statsråden engasjement, men når det gjelder de tusener av gårdsbruk som produserer melk, er det ingen initiativ. Det er ganske betegnende for denne regjeringas prioriteringar.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jon Georg Dale [16:30:00]: Vi kjem ikkje til å føreslå noko som sprengjer vinmonopolordninga. Det veit vi at det ikkje er grunnlag for, det kjem vi ikkje til å føreslå.

Eg har stor respekt for desse produsentane, men eg klarar ikkje skjøne logikken når Senterpartiet er for å selje alkoholhaldig drikke frå gårdsbruk når det er 4,6 pst. alkohol, men når det er 4,8 pst., vert det plutselig eit mareritt for alle aktørar. Eg skjøner ikkje logikken. Det hadde vore konsekvent viss Senterpartiet var imot alt, men det er dei jo ikkje. Det er dei ikkje, og det er det som forundrar meg med den linja som Senterpartiet vel, det er inga klar haldning, ikkje noko klart linjeval i kvar grensene går, og difor meiner eg argumentasjonen vert dels påteken.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Oskar J. Grimstad (FrP) [16:31:17]: Regjeringas politiske plattform, Sundvolden-erklæringa, dannar ei viktig ramme for arbeidet med meldinga Garden som ressurs – marknaden som mål. Her blir det m.a. vist til at det bør satsast på alternativ næringsutvikling for å gi grunnlag for ein meir framtidretta landbruksproduksjon over heile landet.

Meldinga synleggjer på ein god måte korleis landbrukets ressursar i heile landet kan bidra til sysselsetjing og størst mogleg verdiskaping på både små og store bruk, som statsråden har vore inne på.

Næringspolitikken rundt landbruksgründeren bør vere tilpassa dei med ambisjonar om vekst og dei som først og fremst ønskjer heiltids sysselsetjing, då med utgangspunkt i dei ressursane landbrukseigedommen har totalt.

Ein samla komité er difor einig i regjeringas formulering i meldinga:

«Menneskelege ressursar og skaparlyst er avgjerande. Ein liten eigedom kan vere utgangspunktet for ein like god forretningsidé som ein større eigedom. Politikken skal difor leggje til rette for vekst og utvikling uavhengig av storleiken på gårdsbruket.»

Landbruket sitt omdøme som ei attraktiv næring og yrkesveg er avgjerande for rekrutteringa til landbruket. Det er difor viktig at heile spekteret av landbruket sine ressurs-

sar og moglegheiter for å kunne skape seg ein attraktiv arbeidsplass blir synleggjort både av forvaltninga og næringa sjølv.

Moglegheitene er betydelege. Det er eit stort vekstpotensial innanfor mat og drikke, og omgrepet «kortreist mat» er her sentralt, også innanfor landbruks- og utmarksbasert reiseliv i ei tid der ein ønskjer opplevingar framfor passivitet. Garden kan vere arena for velferdstenester og landbruket energileverandør innanfor bioprodukt, der verkemiddelapparat og forvaltning må spele på lag med dei initiativrike og dyktige gardbrukarane som ser moglegheiter innanfor sitt satsingsområde.

Høgre–Framstegsparti-regjeringa har sett i gang fleire prosessar for å styrkje rammevilkåra generelt for norsk næringsliv, ref. regjeringas satsingsområde «konkurranseskraft for norske arbeidsplasser» og «kunnskap gir muligheter til alle». Dette er prosessar som òg er relevante for landbruksområdet.

Denne regjeringa har òg lagt til rette for ei god og lønsam drift samstundes som dei legg til rette for vidareutvikling for næringa gjennom mottoet «slepp bonden fri», framfor den raud-grøne løysinga med detaljregulering frå vogge til grav.

Prioritering gjennom støtte til fulltidsbonden og deregulering av kvotar og marknadsstyring, oppheving av konsesjonslov og prisregulering på landbrukseigedomar bidreg til ein bonde som i større grad kan fokusere på gardens moglegheiter framfor ein studie i reguleringar, forbod, påbod og utallege støtteordningar som finst. Eg er heilt einig i Lundteigens innlegg der han er inne på at innanfor sitt handlingsrom gjer bonden det han kan. Men då er det viktig at handlingsrommet blir så stort at han får utnytte det på sin måte innanfor dei rammene som ligg i det gårdsbruket han har.

Knut Storberget (A) [16:34:29]: Jeg legger merke til at foregående taler, representanten Grimstad, i sin beskrivelse av det rød-grønne reguleringsstyraniet bl.a. tok med at oppheving av konsesjonsloven var en del av resultatene til regjeringa. Jeg finner grunn til å minne om at et samlet storting har kommet dit hen at man ikke skal oppheve konsesjonsloven, slik at en flik av dette reguleringsstyraniet – hvilket jeg syns er en dårlig beskrivelse – i så måte blir værende, først og fremst for å sikre at vi får produksjon over hele landet, og at man får bosetting knyttet til denne produksjonen. Det tror jeg er en veldig klok regulering.

Det var ikke derfor jeg tok ordet, det var først og fremst for å snakke om en hjertesak. Vi har sett hvordan en god del bønder gjør en fantastisk jobb knyttet til velferdstjenester, særlig i Inn på tunet-prosjektene – også herværende bønder i denne sal. Jeg tenker først og fremst på de tiltakene som er rettet inn mot barn, mot pleietrengende eldre og ikke minst mot soning, hvor jeg virkelig mener at vi har sett kombinasjonen av det å kunne la folk mestre og lære å stå opp om morgenen, samtidig som man ser resultater av det man driver med. Derfor mener jeg at Inn på tunet-ordningen er særdeles god, og det er en vinn-vinn-situasjon for oss alle.

Det er to forslag fra et mindretall knyttet til Inn på tunet.

Det ene relaterer seg til at man ønsker en noe mer offensiv holdning fra regjeringas side når det gjelder å lage en handlingsplan om hvordan vi utvikler Inn på tunet-konseptet enda mer enn vi har gjort i dag. Jeg beklager at det ikke får flertall.

Så er det også et forslag – forslag nr. 1 fra det samme mindretallet – som går på hvordan denne ordninga kan relateres til de store integreringsutfordringene vi har med flyktningene som kommer til Norge. Når disse forslagene lider nederlag i salen i dag, håper jeg ikke at det innebærer at statsråden og regjeringa ikke tenker i den retning. Jeg tror heller ikke at årsaken til at Høyre og Fremskrittspartiet ikke er med på disse forslagene, er det. Men jeg vil sterkt understreke og egentlig tale veldig varmt for at f.eks. når det gjelder spørsmålet om integrering av flyktninger, skulle Inn på tunet-ordninga og aktiviteter knyttet til norsk matproduksjon være vel så relevant. Jeg vil bare, så sterkt jeg kan, oppfordre statsråden til å se på om det er grep som kan gjøres. I denne situasjonen, når vi får så mange flyktninger til Norge, opplever vi at regjeringa nettopp sier at nå må alle bidra, nå må vi tenke over sektorer. Her har vi en god utfordring i så måte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:37:46]: I likhet med representanten Lundteigen kommer jeg fra et område der produksjon og salg av alkohol har vært meget utbredt opp gjennom årene. Jeg er enig med representanten Lundteigen i at det hadde sine utfordringer, det også, men jeg klarer, i likhet med statsråden, ikke helt å se hva som er forskjellen på et produkt med 4,7 pst. alkohol og et produkt med 4,8 pst., eller 10 pst., for den saks skyld. I Norge produseres det i dag øl med rundt 20 pst. alkohol – ikke veldig utbredt, men det gjøres, og det er enormt mye smak i dette ølet.

Det er også det som er meningen med dette. Det er å få til et helkonsept for disse som driver med mat- og drikkeproduksjon – et helt konsept av mat og drikke og de smaksopplevelsene som dette gir. Smaksturisme er faktisk en av de voksende næringene i landbruket i dag, og da må vi også legge til rette for det. Selvfølgelig skal det være noen regler for hvordan dette skal være, og det er det vi ønsker å få svar på bl.a. gjennom den høringen som regjeringen har sendt ut. Da kan vi få en del innspill, en del ideer om hvordan dette kan reguleres eller dereguleres, som er det aller viktigste for både regjeringen og Høyre og Fremskrittspartiet. Når vi får høringen, og når saken kommer på stortingsrepresentantenes bord, tror jeg vi skal klare å få til en ordning som gjør at vi får utviklet dette konseptet, i likhet med en del andre konsepter som er nevnt i den meldingen vi nå behandler.

Så vil jeg til slutt bare kommentere så vidt at for å få til gründerskap, innovasjon og nye næringer i landbruket er ideer, evne og skaperlyst utrolig viktig, som det er blitt sagt her. Samtidig må det være åpenhet for nye ideer og nye tiltak. Det må være en ja-holdning både hos Fylkesmannen og i kommunene – hos dem som styrer med regelverket. Det må være en ja-holdning som ikke legger hindringer i veien for at en skal få etablert seg, slik det har vært en tendens til – når produsenter sier at hadde de visst hvor

vanskelig det var, ville de aldri i verden ha startet opp med dette. Derfor må vi prøve å gjøre det som også Lundteigen har vært inne på: se på regelendringer, gjøre det enklere, ha en ja-holdning og være positive til at den norske bonden kan få lov til å utvikle seg. Vi må ikke være skeptiske og legge hindringer i veien, og – ikke minst – vi må ikke la janteloven styre hva norske bønder skal gjøre.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:40:50]: I denne debatten har også ordet bioøkonomi kommet opp. Det er et fint ord, men det er et ord med veldig lite konkret innhold. Jeg synes denne salen burde snakke mer praktisk. Bioøkonomi er økonomien i primærnæringene. Primærnæringene er knyttet til fotosyntesen, enten det er til vanns eller til lands, enten det er torsk, timotei eller gran. Når alle snakker om å gjøre noe for bioøkonomien, snakker en altså om å gjøre noe med økonomien for de menneskene som utdanner seg og arbeider med torsk, timotei og gran. Det er for meg innholdet i det begrepet.

Det jeg ba om ordet for, er at det fra statsrådets side er sagt at det ikke er ventet «større administrative konsekvenser av forslaga til tiltak i meldinga». Det er jo altfor lite offensivt. Vi har rundt i Norge gamle hus på gode tomter, utløper på Vestlandet, mer eller mindre nedfalne, som med fordel kan settes i stand for å huse folk. Da må det legges til rette for at de som har såne tufter, såne hus, kan gjøre det uten en svær saksbehandlingsprosess. En kan gå inn og melde det, og så er det greit: ett tiltak.

Så til upasteurisert kumelk: En skal ikke reise mye i Sveits for å oppleve at det selges kumelk i hvert gatekryss. Det står samtidig en plakat om at man må varme den opp til 70 grader, men det er noe folk setter pris på, og kvaliteten i Norge, med tanke på listeriabakterier og andre bakterier, er på høyde med det som er i sveitsisk jordbruk. Dette kunne det med fordel gjøres noe med. Det er et stort marked, et kjøpekraftig marked på det området.

Til slutt til det representanten Storberget, tidligere justisminister, var inne på, og som jeg bare kan fullrose, nemlig oppmerksomheten mot «Inn på tunet» med tanke på åpen soning, flyktninger og det hele. Det som der er problemet, er at for de menneskene som ønsker å arbeide med dette, er det tilnærmet umulig å få til langsiktige kontrakter med det offentlige. Jeg synes statsråden bør kunne svare på noen av disse tre utfordringene som er nevnt, og om en ikke vil endre rammebetingelsene sånn at det skal være mulig å utvikle sin gård overfor det markedet, for det er enormt stort, og det er mange som er glad i det vi her snakker om.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [16:44:05]: Bare en kort merknad: Jeg er glad for at bioøkonomi også ble dratt inn i denne debatten, som representanten Lundteigen nå sa. Så hørte jeg Lundteigen definisjon av bioøkonomi: gran, timotei og torsk. Jeg er ikke uenig når det gjelder noen av de tre områdene, men jeg vil også henlede oppmerksomheten på vår tidligere representant Johan C. Lørens 50 teser og definisjoner av dette, for jeg tror at med tre er representanten Lundteigen vel smal, fordi dette er et så stort og viktig område som vil ha så stor betydning. For

meg handler dette om å være den gode forvalter, et syn jeg vet jeg deler med representanten Lundteigen. Det handler om å ta i bruk de ressursene som landet vårt har gitt oss, på en god, bærekraftig måte, inn i bioøkonomien. Da er landbruket, da er jordbruket, da er skogen – og hav og blå sektor – avgjørende viktig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:45:20]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad om nasjonal strategi for bier og pollinering (Innst. 172 S (2015–2016), jf. Dokument 8:6 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:46:42] (ordfører for saken): Som komiteen sier i sin innstilling, er dette noe som er viktig: bier og pollinering og den formeringen som skjer gjennom det. Komiteen ser viktigheten av at vi har insekter som kan pollinere og som gjør at vi har utvikling og vekst i landbruket. Komiteen ser også alvorlig på at en del insekter, spesielt bier, har blitt borte. Dette gjør at det store mangfoldet i naturen kan bli utfordret.

Vi er også veldig enige om at bier og blomster var noe vi lærte om i barndommen, og vi vet at pollinering, eller befruktning, er basis for alt liv på denne jorda, om det så er planter, insekter, dyr eller mennesker.

Vi er stort sett enige om det aller meste i det forslaget som kommer, men det skiller noe. Det skillet går på, er hvor mye ressurser en skal bruke på én bestemt ting. Det som er viktig her, er at det er tilbakegang i antall insekter, og at insekter er viktig for pollineringen. Ja, bier er et av disse insektene – det er vi helt enige om – men det er også andre insekter som er minst like viktige som biene for pollinering opp imot spesielle arter. Derfor er spørsmålet: Hvor mye ressurser skal en da bruke på én art, istedenfor å se helheten i å bevare hele naturmangfoldet? Høyre og Fremskrittspartiet mener at dette er minst like viktig som å bruke store ressurser for å peke på én ting. Viktigheten av denne ene tingen er stor – det er ingen uenig i – men viktigheten av å se på helheten, mener Fremskrittspartiet og Høyre, er større. Derfor hadde vi håpet at vi kunne være enige om det, at vi istedenfor å være spisset på én bestemt art, ser hele naturmangfoldet under ett for å få en strategi og en handlingsplan som kanskje er mer omgripende

enn bare den spissingen jeg er redd vi vedtar nå. For all del, ingen er uenig i viktigheten av det, men vi er kanskje uenige om hvordan vi skal bruke ressursene.

Uansett hvordan vedtaket blir her i dag, vet jeg at det kommer til å bli tatt på alvor i regjeringen, og at regjeringen kommer til å jobbe fram en sånn strategi. Jeg håper regjeringen tar det med seg og kanskje bruker litt mer tid på å se mye videre på det, og at det til slutt kommer fram en bred strategi, over flere departementsområder, slik at vi får en handlingsplan som er mye mer framtidsrettet og som da tar for seg et større område enn bare denne spesielle saken.

Knut Storberget (A) [16:50:05]: Det høres ut på saksordføreren – jeg takker ham for jobben han har gjort – som at vi i stor grad er enige om utfordringen på dette området, som egentlig gjelder flere arter enn én. Forslaget til vedtak som ser ut til å få flertall i dag, omfatter faktisk flere arter.

Når Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti utgjør flertallet bak forslag til vedtak I, hvor det heter at «Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter», så mener jeg at det må dreie seg om mer enn bare biene og én art. Hvis Høyre og Fremskrittspartiet var redde for at man her begrenser det veldig, er jo dette et forslag som ber om en nasjonal strategi inn mot de utfordringene vi nå står overfor når det gjelder pollinerende insekter. I likhet med saksordføreren mener jeg det er en stor utfordring vi står overfor, en stor utfordring knyttet til mange forhold, både til import av dyr, men også til spørsmål om klimamessige utfordringer og endringer som vil måtte komme og som gjør at dette, etter mitt skjønn, er helt avgjørende å satse på.

Det undrer meg litt, at man fra regjeringspartiene mener at dette er så viktig, slik som representanten Ørsal Johansen nå påpekte, men man er ikke villig til å ta skrittet og si at da må vi sette i verk tiltak, her er vi er nødt til å gjøre en jobb.

Jeg er glad for at et flertall, dog uten regjeringspartiene, mener at her bør man lage en slik nasjonal strategi. Jeg synes det er stor grunn til å takke forslagsstillerne. Jeg mener dette er forhold som ofte kan gå under den politiske radaren, også medieradaren, sjøl om jeg har lagt merke til at det er økende oppmerksomhet rundt dette, og det bør det fortsatt være.

Så vil jeg også ile til og si at det er ikke et faktum som nødvendigvis er gitt i denne saken, og det er en omstridt diskusjon rundt hva slags utvikling vi har, i hvert fall rundt noen arter. Det gjør at det fra Arbeiderpartiets side er enda mer påtvinget å gå inn i dette i større grad enn hva man har gjort så langt, nettopp for å kunne kartlegge faktum.

Vi mener at kunnskapen om dette er for svak, og at kunnskapsinnhenting i en slik nasjonal strategi er helt nødvendig. Vi mener også det er nødvendig bl.a. å se på bruken av kjemiske plantevernmidler opp imot denne problemstillingen. Og vi er redd for at å utvide problemstillinga ut over det som allerede ligger i forslaget, til å dreie seg om en strategi knyttet til naturmangfoldet eller dess like, bidrar til at ansvaret blir pulverisert, og det trenger vi ikke noe av.

Mandatet, faktuminnhentinga og tiltakene blir for utydelige. Sluttsammen blir at politikken og virkemidlene man vedtar, blir for svake for å kunne gjøre noe med en slik utfordring. Det er bakgrunnen for at Arbeiderpartiet ønsker å støtte forslagsstillerne og er med på å danne flertall for å lage en slik strategi som forslag til vedtak I beskriver.

Ingunn Foss (H) [16:53:53]: Tilbakegangen av pollinerende insekter synes å være en global trend og en utfordring i store deler av verden. Landbruksnæringen er helt avhengig av pollinerende insekter, og jeg deler forslagsstillerens bekymring for tilbakegangen og for de konsekvensene dette på sikt kan få for norsk landbruk og norsk natur.

Jeg er glad for at regjeringen tar denne utfordringen på alvor og sørger for tiltak som vil bidra til å bevare og opprettholde den norske bestanden av villbier og andre pollinerende insekter. Tiltakene berører og involverer flere sektorer. Som det påpekes, vil tiltak langs veier og grøftekantene kunne bidra positivt, i form av både bievennlige blomster og strategier for slått i veikantene. Dette tilligger Statens vegvesen og hører inn under Samferdselsdepartementets ansvarsområde. Introduksjon av fremmede arter som vil kunne ha negativ effekt på villbier, er primært Klima- og miljødepartementets ansvar. Det samme er meldingen til Stortinget om en handlingsplan for naturmangfold som er under utarbeidelse. Mange tiltak er sektorovergripende, og samarbeid på tvers av sektorer er viktig i dette arbeidet.

Samtidig som det jobbes med utfordringene i flere departementer, er det viktig at landbrukssektoren fokuserer på problemstillingen med tanke på hvilke arter som benyttes i produksjon, og hvilke tiltak som kan bidra til å bevare villbier og andre pollinerende insekter, spesielt med tanke på kulturlandskap, beplantning og ikke minst bruk av plantevernmidler.

Det er et mål å redusere avhengigheten av kjemiske plantevernmidler, og at risikoen for helse og miljø ved bruk av slike midler reduseres. Det arbeides med å nå disse målene bl.a. gjennom regelverk og oppfølging av handlingsplanen på plantevernmiddeområdet. Bønder og andre yrkesutøvere må vurdere om man kan bruke andre metoder enn kjemiske plantevernmidler for å hindre skadegjørere.

Arbeidet med å bevare villbier og andre pollinerende insekter er gjenstand for stor oppmerksomhet i flere departement, og det er iverksatt en rekke tiltak på dette området. Arbeidet med handlingsplanen for naturmangfold vil bli lagt fram for Stortinget, og i denne planen vil bevaring av truede arter være et sentralt tema. Vår konklusjon i denne saken er at vi vier spørsmålet stor oppmerksomhet, har tiltak på flere områder og et pågående arbeid med planer for hvordan vi skal ivareta dette viktige området i framtida.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [16:56:44]: Det Stortinget i dag gjør, er å rope et varsko om nedgang for pollinerende insekter. Vi har de siste ti årene hatt en nedgang på ca. 5 pst. De faktaene vi har, er at vi har ca. 200 arter villbier, derav 35 humlearter.

Det er et veldig finmasket samspill. Jo mer jeg leser og

jobber med dette, jo mer skjønner jeg at dette er et finmasket samspill, for det er noen nyttevekster som er helt avhengig av visse arter villbier for å formere seg. Én til én er jo et godt prinsipp i mange former.

Vi vet også at endrede driftsformer i landbruket er mye av årsaken til nedgangen i pollineringen. Det har ikke vært hensikten, men det har skjedd, og det må vi ta fatt i. Derfor har Kristelig Folkeparti bedt om at vi får en systematisk gjennomgang mens vi har muligheten, og at vi klarer å lage en nasjonal og systematisk dugnad basert på en nasjonal strategi som er kunnskapsbasert og bred.

Insektene er avhengig av landbruket like mye som landbruket er avhengig av insektene.

Det er en grunn til at Statens vegvesen nå har valgt å gå bort fra å bruke sprøytemidler i veikantene og over til å slå. Det er ikke bare fordi det er like effektivt og trafikksikkert, men man har også fått høyere på dagsordenen hvilken stor ressurs som er langs veikantene for våre pollinerende insekter. Vi trenger derfor en dugnad som består av oss enkeltpersoner – gjennom våre summende hager – av grøntpersonalet som jobber med park og anlegg i kommunene, og av bøndene.

Jeg stusset litt over saksordførers innlegg, der han var redd for at det kanskje ble for smalt, og at han ønsket et sterkere fokus enn det som forslagsstillerne og komiteen nå går inn for – hvis jeg forsto saksordføreren riktig. At det ikke er uenighet om viktigheten av dette, som saksordføreren sier, er bra, men vi leser i innstillingens merknader fra Høyre og Fremskrittspartiet at det er ressursene dette står på. Det vil være ressurskrevende å utarbeide en slik nasjonal strategi som Stortinget i dag ber om. Ja, det vil kreve bruk av noen kloke hoder, men det er lurt å være føre var på dette området og bruke de kloke hodene til å få utarbeidet en god nasjonal strategi, slik at vi klarer å ivareta villbiene og alle andre pollinerende insekter, slik at de kan gjøre den viktige jobben som vi trenger for framtiden.

Jeg stusser også litt over at Senterpartiet i innstillingen ikke er villig til å vise noen kort for hva en slik nasjonal strategi skal inneholde. De vil vurdere alt når det kommer på bordet fra regjeringen. Det er spennende tanker fra et opposisjonsparti, kanskje litt oppsiktsvekkende, men la det nå være med det.

Jeg er glad for de gode ordene som bl.a. representanten Storberget sa om dette. Ja, det kan virke smått å snakke om villbier og andre pollinerende insekter, men du verden hvor viktig det er for framtiden. Det er kanskje i de små tingene at de virkelig store endringene ligger, og tar vi ikke vare på dem, har vi tapt dem – det har vi ikke råd til.

Pål Farstad (V) [17:01:33]: Jeg vil starte med å gi honnør til forslagsstillerne fra Kristelig Folkeparti, som har tatt opp dette viktige spørsmålet.

For snart et år siden publiserte European Environment Agency en rapport som viser at 24 pst. av humlene i Europa er utryddingstruet, og at nesten hver fjerde humle er truet av utryddelse. I Norge er det registrert 208 biearter, men en tredjedel av disse er oppført som truet i rødlista, ifølge Artsdatabanken, og i tillegg er tolv av artene ikke

observert de siste årene. Venstre mener dette er en svært uheldig utvikling.

Det er usikkert hva de bakenforliggende årsakene til denne utviklingen er, men det er bred enighet blant forskere og naturvernere om at en reduksjon i verdens biebestand vil få alvorlige konsekvenser for livet på jorda.

Opp mot 30 pst. av maten vi spiser, er avhengig av å bli pollinert av humler og andre villbier, og 84 pst. av Europas avlinger er på en eller annen måte avhengig av insekt-pollinering. Tilbakegangen av pollinerende insekter er en utfordring som må tas på største alvor. Jeg mener derfor at det er behov for en nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av alle pollinerende insekter, dvs. alt fra bier, humler og sommerfugler til pollinerende fluer.

Det har blitt gjennomført mange positive og suksessfulle tiltak rundt om i landet for å stanse svekkelsen av bestanden av pollinerende insekter, men jeg opplever likevel at det er behov for en overordnet, nasjonal og tverrsektoriell strategi. Et viktig tiltak i den forbindelse er avsetning av en tilstrekkelig andel dyrket eller dyrkbart areal som forvaltes slik at det fremmer naturlige blomsterenger. I tillegg er det viktig at bruken av sprøytemidler fortsatt begrenses, slik det er redegjort for også tidligere i debatten her, og at kommunale grøntområder i tillegg til å ha krav om areal får krav om å ha en bestemt andel vekster som er viktige for pollinerende insekter.

Samtidig må vi ikke undervurdere hva folk kan gjøre i hagene sine for å bevare bestanden av pollinerende insekter. Små grep som f.eks. å plante bievennlige planter i hagen, sette ut biehoteller eller humlekasser og sette av en flekk av hagen til en blomstereng kan også ha vesentlig betydning for bestandene. Av den grunn er det behov for at det utarbeides en informasjonsplan for hvordan vi alle kan tilrettelegge for pollinerende insekter i hagen og på andre private eiendommer.

Fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter er en viktig sak også for Venstre, og jeg er derfor glad for at dette forslaget får flertall, slik som det presenteres i dag. Jeg er enig med representanten Hjemdal i at Stortinget med denne saken roper et varsku her i dag, og jeg ser fram til at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en strategi.

Siv Elin Hansen (SV) [17:05:22]: Først tusen takk til forslagsstillerne for å ha tatt initiativet til en nasjonal innsats for våre kanskje viktigste landbruksarbeidere, nemlig pollinerende insekter.

I 2013 ble satsingen «Summende hager» lansert av daværende miljøvernminister Bård Vegar Solhjell. Målet med denne kampanjen var å styrke det private initiativet og ivareta forholdene for pollinerende insekter i hagene rundt omkring. Det ble nærmest en folkebevegelse i hagemiljøene. Mange private, viktige initiativ er tatt – og blir fortsatt tatt. Den sittende regjeringen har videreført og løftet «Summende hager»-initiativet fram som fortsatt viktig.

Dessverre er det sånn at årene siden 2013 ikke har forbedret situasjonen for de pollinerende insektene i det hele tatt. Sist høst la Artsdatabanken fram sin oversikt over rødlistartene for 2015. Her finner vi at 32 pst. av Norges

broddvepsarter, som alle våre humle- og biearter tilhører, er rødlistet. Den internasjonale naturvernorganisasjonen IUCN roper særlig varsko for humlen. Norge har et spesielt ansvar for denne arten, i og med at 15 pst. av alle verdens humlearter befinner seg i Norge. Dette gjør at utfordringene for våre pollinerende insekter nå er et mye større problem enn det hageeiere og privatpersoner alene kan være i stand til å hankses med, og det trengs en nasjonal strategi.

Landbruk og urbanisering fjerner mange av våre naturlige biotoper. Ville vekster blir borte, og i enkelte områder er det langt mellom hvert område av uberørte enger der insektene kan leve i en naturlig biotop, uten inngripen.

Bier og humler er fascinerende insekter, med enorm nytteverdi for menneskeheten. Det er sagt at dersom alle bie- og humleartene forsvant, ville det ta fire år før menneskeheten ikke lenger kunne eksistere. I Norge pollineres vår frukt- og bærproduksjon i hovedsak av ville pollinerende insekter. Disse insektene kan være svært spesialisert. Det er, som sagt tidligere i dag, noen insekter som bare pollinerer noen vekster, og noen vekster som trenger spesialiserte pollinerere.

Det bringer meg over til et foredrag om biomangfold, som mange av oss for noen uker siden overvar her på Stortinget. Her ble det bl.a. snakket om viktigheten av å ta vare på de ville plantene som har dannet grunnlaget for våre matplanter. Men hva er vel hensikten med å ta vare på alle disse ville frøartene hvis insektene som skal pollinere dem, er dødd ut? Uten insekter får vi altså ingen mat. Så enkelt er det.

Sammenhengene i naturen for våre pollinerende insekter er komplekse, og det er mange kunnskapshull. Vi kjenner rett og slett ennå ikke den fulle og hele årsakssammenhengen når det gjelder den store krisen som disse insektene befinner seg i. Økende landbruks- og klimaendringer vet vi har betydning. I tillegg vet vi at sprøytemidlene er både en direkte og en indirekte årsak til at hele kolonier av insekter dør ut.

Innføring av fremmede arter i vårt biologiske mangfold er et annet moment som truer insektenes eksistens. Siden 1960 har det vært kjent at parklind dreper tusenvis av humler hvert eneste år. Til tross for at vi har visst om dette problemet i mer enn 50 år, har dette treet vært populært i bruk, og det brukes fortsatt i arealplanleggingen.

Det er også kjent at våre ville biearter kan fortrenses fra et område når nye arter kommer til. I hvilken grad har en gjort sånne vurderinger når en iverksetter lokale bybietetiltak – når en har som formål å oppnå det motsatte? Nei, det vet jeg ikke.

De ulike eksemplene jeg har tatt fram, viser at våre pollinerende insekter har behov for at vi tar litt mer styring over de utfordringene og de ulike forholdene som kan påvirke deres eksistensgrunnlag.

Jobben for å forbedre forholdene for insektene handler om å samordne innsatsen i alle planleggingsprosesser og forskningsmiljøer. Det handler om å iverksette direkte aktive tiltak og kanskje oppdatere lov og regelverk der det er nødvendig. I tillegg handler det kanskje også om å gjøre en skikkelig vurdering av om vår matproduksjon er bærekraft-

tig. Kan vi fortsette å drifte landbruket på samme måte som i dag, når vi vet at sprøytemidlene vi bruker, på sikt kan utrydde hele vårt fundament for matproduksjon? Økologisk landbruk må vi satse sterkere på.

Vi i Norge kan være med på å gjøre en viktig innsats for bier, humler og andre pollinerende insekter og dermed sikre vår egen matproduksjon. Å vedta en nasjonal strategi for dette arbeidet er dermed et viktig steg i riktig retning.

Statsråd Jon Georg Dale [17:10:33]: Eg deler komiteen si vurdering av at reduksjonen i bestandar av villbier og andre pollinerende insekt er ei utfordring som ein må ta på alvor. Dersom denne utviklinga held fram, vil det kunne få ei rekkje negative konsekvensar for både landbruket og naturen.

Eg har valt å møte desse utfordringane med å innlemme arbeidet for bevaring av villbier og pollinerende insekt i den ordinære landbrukspolitikken. For meg har det vore viktig å leggje til rette for tiltak som på sikt vil gje positiv effekt.

Eit ope landskap rikt på artar er viktig i arbeidet med bevaring av villbier og andre pollinerende insekt. Alminneleg jordbruksdrift bidreg til å halde ope kulturlandskapet ved beiting, dyrking og slått. For å bevare eit ope og levande jordbrukslandskap er det viktig framleis å stimulere til jordbruksdrift i heile landet. Ei rekkje verkemiddel i jordbrukspolitikken medverkar til det på ulike måtar.

For landbruket i Noreg er også birøktneringa viktig. Ved sida av honningproduksjon har denne næringa stor betydning for pollinering av frukt, bær og oljevekstar, i tillegg til pollinering av ville plantar i norsk natur. Det har vore utrekna at verdien av sjølve pollineringsarbeidet til dei tamme biene ligg på om lag 150 mill. kr i året – det er betydeleg.

Komiteen peiker i si innstilling på kor viktig det er å redusere bruken av kjemiske plantevernmidde. Regjeringa har utarbeidd ein handlingsplan som har som mål å redusere risiko knytt til plantevernmidde, både for forbrukarane og for miljøet. Det vert arbeidd systematisk for å nå måla i handlingsplanen. Dette er eit viktig arbeid også for mangfaldet av artar og bevaring av dei pollinerende artane. Då kan ein t.d. sjå til det som ein gjorde i juni i fjor, då ein endra lovverket slik at også bøndene no i større grad må gjere ei vurdering av om dei kan bruke plantevernmidde, eller om dei kan løyse utfordringa på andre måtar.

I arbeidet med bevaring av villbier og andre pollinerende insekt er det heilt nødvendig med eit samarbeid mellom fleire sektorar. Ikkje minst gjeld det samarbeid mellom miljø- og landbruksstyresmaktane, både sentralt og lokalt. Ei heilskapleg tilnærming er heilt avgjerande.

Dette er ein av grunnane til at regjeringa har bestemt at det skal lagast ein nasjonal strategi for bevaring av mangfaldet i naturen, på tvers av sektorane. Denne strategien vil innehalde overordna, målbare mål for ulike sektorar og område. Bevaring av villbier og andre pollinerende insekt vil inngå som ein del av denne strategien.

Vi veit at enkelte naturtypar, eit ope landskap og bevaring av kulturlandskapet er viktig i arbeidet for bevaring

av villbiene. Det er eit godt samarbeid mellom miljø- og landbruksstyresmaktene om det.

Bevaring av villbier og andre pollinerende insekt er òg avhengig av samarbeid med andre sektorar. Samferdselssektoren har vore nemnt som ein av fleire viktige her.

Men usemja handlar ikkje om dette. Det handlar om i kva grad ein skal lage ein eigen handlingsplan. Mi vurdering overfor komiteen har vore at viktigare enn all verdas handlingsplanar som eg kan utarbeide, er effektive grep for å møte utfordringane. Eg hadde sett pris på å få bruke ressursane på det framfor stadig nye handlingsplanar. Difor er eg glad for at regjeringspartia i utgangspunktet viser til det primærstandpunktet ein har i dag, men eg vil naturlegvis følgje opp Stortingets vedtak dersom det er slik at komitéinnstillinga får fleirtal i dag, som det også er all grunn til å tru.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:14:35]: Takk til statsråden for et godt innlegg. Jeg synes det er unødvendig å sette et skille mellom å kunne ta effektive grep og å ha en handlingsplan – det er også mulig å ta effektive grep via en handlingsplan. Men la det ligge. Statsråden sier at han gjennom den vanlige landbrukspolitikken fokuserer på villbier og andre pollinerende insekter. Da er mitt spørsmål: I dag har vi 22 utvalgte kulturlandskapsområder. I en av merknadene, som ikke har flertall, men som også står i representantforslaget fra Kristelig Folkeparti, ønsker vi å utvide dette til 100 områder. Er det en sak som statsråden kan tenke seg å ta med når han legger villbier og pollinerende insekter inn i vanlig landbrukspolitikk?

Statsråd Jon Georg Dale [17:15:42]: Det viktigaste grepet er framleis å sørgje for eit artsmangfald basert på at det er dyr på beite, som gjer at vi har eit artsmangfald i utmarka vår, og at vi på innmarka vår sørgjer for at vi har opne areal som gjev grunnlag også for desse insekta. Det er hovudsvaret. Når eg seier at eg er oppteken av i kva grad ein skal bruke tida på ein handlingplan framfor konkrete tiltak, seier eg ikkje at det er umogleg å gjere begge delar, men når ein skal lage stadig nye strategiar, stadig nye handlingsplanar, risikerer ein å bruke tid på det framfor å leite etter dei spesifikke tiltaka som faktisk fungerer best. Eg meiner at det grepet vi gjorde i t.d. lovverket for plantevernmidde i fjor, er eit døme på at ein kan gjere mange ting utan at det nødvendigvis er nedfelt i ein eigen handlingsplan. Dette heng saman med jordbrukspolitikken elles, på dei områda eg rår over, og så må ein også jobbe på tvers.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:16:45]: Jeg er glad for at statsråden sier at det ikke er umulig både å ta effektive grep og å utarbeide en handlingsplan, for stortingsflertallet kommer i dag, gjennom en votering om ikke så lenge, til nettopp å be om en nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter. Så jeg er glad for at det er en statsråd som hele tiden, så lenge han har sittet i statsrådsstolen, har opptrådt lojalt

overfor stortingsflertallet. Det setter stortingsflertallet pris på, og jeg tror også det er lurt av en mindretallsstatsråd. Og når man ser helhetlig gjennom en handlingsplan, kan man kanskje finne flere effektive grep enn ved bare å gjøre dette stykkevis og delt. Det er det Kristelig Folkeparti og flertallet i stortingssalen i dag ber om, for vi ser at det er en så stor utfordring vi står overfor at her må vi ha helhetlige grep, slik at vi kan ta vare på de pollinerende insektene våre.

Statsråd Jon Georg Dale [17:17:51]: Eg er usikker på om eg oppfatta spørsmålet, men svaret er iallfall at det einaste som er betre enn handlingsplanar, er faktisk handling. Dersom vi kan vere einige om det, er vi komne langt. Derfor er eg oppteken av kva grep ein kan gjere. Det vi har gjort innan plantevernmiddel, er eit slikt grep. Vi har laga ein handlingsplan for å fortsetje det arbeidet. Det må ein følgje opp, og spørsmålet er: Kor mange planar treng ein for å gjere ein jobb? Det viktigaste er at jobben vert gjort, og det trur eg eg skulle ha klart også utan ein slik handlingsplan. Men dersom Stortinget pålegg meg å lage det, skal eg naturlegvis sørgje for å få gjort det.

Knut Storberget (A) [17:18:40]: Jeg skal ikke summe for mye i denne debatten, men jeg hører jo at statsråden er glad i effektive grep. Det syns jeg er bra. Det er det vi trenger. Vi som nå går inn for en nasjonal strategi, mener ikke det er motsatsen til effektive grep. Det er mange nasjonale handlingsplaner i Norge som har inneholdt utrolig mange effektive grep på en rekke områder, og det er for å få et helhetsblikk og for å få de effektive grepene på bordet. Men siden statsråden er så pass tydelig på at han prioriterer effektive grep – han har vel sittet i over to måneder i stolen, og denne saken har versert, så det er en kjent sak i departementet – hva slags effektive grep er det? Kan han gi meg et eksempel på noe som er underveis? Det må jo ligge i kortene at dette må komme fort, siden det er effektivt. Kan han gi meg et eksempel på et effektivt grep som vil komme, uavhengig av denne handlingsplanen?

Statsråd Jon Georg Dale [17:19:41]: Eitt av dei beste svara på dette er den forskinga og utviklinga av produkt som skjer t.d. på Ås. Det handlar om i kva grad ein kan bruke mekaniske verktoy i staden for plantevernmiddel, t.d. I den grad vi lykkast med å kommersialisere det, få fleire til å bruke det framfor plantevernmiddel, bruke andre planter til å ta opp igjen jorda i staden for å bruke plantevernmiddel, sørgje for at ein greier å gjere om dei avfallsressursane som tidlegare kom frå veksthusnæringa, til nytt jordsmonn, som gjer at vi greier å ta opp igjen jorda i staden for å bruke plantevernmiddel, handlar det om dette. Dersom vi lykkast med å sørgje for at den tida vi brukar på å få ny teknologi tilgjengeleg i marknaden, vert kortare, er det eit av dei aller viktigaste grepa vi kan gjere. Så handlar det framleis om å ha storfe og småfe ute på norske beite, slik at vi held landskapet ope. Dette er det andre aller viktigaste grepet vi kan gjere.

Knut Storberget (A) [17:20:44]: Dette er jeg enig i. Det som skjer på Ås, er særdeles viktig. Det som skjer med

å kunne ha dyr på beite, som statsråden nå beskriver, er avgjort viktig. Men statsråden beskriver ikke noe effektivt grep i den sammenheng. Det er det jeg lurer på. Når man er motstander av en strategi og har så pass klart for seg at her bør det tas effektive grep, hva slags effektive politiske grep vil man ta fra Landbruksdepartementet og regjeringens side for å oppnå det statsråden nå prisverdig peker på? Det kunne det være interessant å høre, siden man har valgt denne retoriske veien, i motsetning til å gjøre som flertallet sier, at man lager en strategi.

Statsråd Jon Georg Dale [17:21:27]: Eg har ikkje valt nokon retorisk veg. Eg peika på eit tiltak som vart gjennomført 1. juni i fjor, som handlar om endra lovverk for plantevernmiddel. Eg peika på at vi har laga ein handlingsplan for vidareføring av det, som eg vil følgje opp med konkrete forslag. Eg peika på den forskingsinnsatsen som vert gjort, delvis basert på offentleg finansierte ressursar til t.d. NMBU, NIBIO og andre aktørar som forskar for å gjere denne teknologien raskt tilgjengeleg for produsentane der ute. Det er slike forslag eg snakka om. Dersom Stortinget vil ha dei samla i ein strategi for å få oversikt over dei, har eg respekt for det, og eg kjem til å utføre det oppdraget eg eventuelt får frå Stortinget, men eg meiner strengt teke at dette er eit området det er mogleg å ha oversikt over utan.

Presidenten: Knut Storberget får ordet til replikk nr. 3.

Knut Storberget (A) [17:22:17]: Jeg skal gi meg nå, president.

Dette er en beskrivelse av det som har skjedd, og det som skjer. Vi har en klar forventning, etter mitt skjønn, i Stortinget til at man bør sette i verk ytterligere tiltak for å møte den alvorlige situasjonen man står overfor. Jeg ble så pass betatt av statsrådens innlegg i sted om at her var det effektive grep på vei, og så hører jeg ingen. Jeg hører en beskrivelse av hva som skjedde i juni i fjor, og hva som skjer på Ås, og det er bra og veldig viktig, men jeg trenger ikke noen beskrivelse og oppramsing av det. Det er ikke det i hvert fall vi fra Arbeiderpartiets side mener med en strategi. Vi mener faktisk at det må tas noen grep, og jeg må si at jeg har ikke hørt noen svar på hva innholdet er, utover det som allerede skjer.

Statsråd Jon Georg Dale [17:23:01]: Når eg peika på dei handlingsplanane vi allereie har laga, og som det er mogleg å setje seg inn i, ser eg fleire tiltak som er føreslått der. Så har eg peika på eitt av dei som eg meiner er viktigast, gjort i lovverket i fjor. Det kjem vi til å sjå resultat av i åra framover dersom vi får bøndene til å vurdere korleis dei kan bruke annan teknologi i staden for plantevernmiddel. Eg besøkjer drivhusnæringar no som tek i bruk dei avfallsprodukta dei har av sin eigen produksjon, til å få opp igjen jordsmonnet, utan å trenge å bruke plantevernmiddel, dei brukar biokol, t.d., og det er ei kjempegod satsing. Dette er det mogleg å stimulere meir til, og det kjem eg til å forsøkje å bidra til.

Eg meiner samtidig at når ein ber om ein ny strategi,

er det heller ikkje frå Arbeidarpartiets side peika på veldig mange nye, konkrete tiltak i denne planen. Eg trur dette vil byggje på den forståinga at det er eit langsiktig arbeid som må gjerast systematisk, og som må implementerast som ein del av den heilskapelege politikken. Det er det eg tek til orde for å gjere. Det klarer eg med og utan strategi.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å votere over sakene på dagsorden nr. 50.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Med virkning fra 1. oktober 2015 fastsettes lønnen for Høyesteretts dommere slik:

Høyesterettsjustitiarius	kr 1 949 500
Høyesterettsdommer	kr 1 681 500

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Sak nr. 2, utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse, er allerede vedtatt lagt ut til behandling i et senere møte.

I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om ny NRK-plakat og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

II

Stortinget ber regjeringen utrede en delegering av NRKs generalforsamling til en stiftelse etter svensk modell.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at NRK og lisensbetalerne gis økt forutsigbarhet gjennom et styringssignal hvert fjerde år.

IV

Stortinget ber regjeringen forsikre seg om at det som en del av ekspertutvalgets arbeid med alternative finansieringsmodeller for NRK blir utredet en ordning etter finsk modell.

V

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fremtidig finansiering av NRK etter at ekspertutvalget har levert sin anbefaling, og innen utgangen av 2016.

VI

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å sikre kommersiell allmennkringkasting med hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen innen utgangen av 2016.

VII

Stortinget ber regjeringen sørge for at det som del av Mediemangfoldsutvalgets arbeid blir utredet modeller som også kan finansiere andre statlige bidrag til et vitalt demokrati og en mangfoldig medieoffentlighet, slik som allmennkringkasteroppdrag på radio, pressestøtte, tilskudd til lokalkringkasting, samiske aviser, stipender og lignende.

VIII

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om hvordan direktesending av store idrettsbegivenheter av nasjonal betydning i framtiden kan være tilgjengelig for det norske folk på en allmennkringkaster eller annen åpen kanal.

IX

Stortinget ber regjeringen bidra til at NRKs arkiv i større grad gjøres tilgjengelig for viderebruk, forutsatt at opphavsretten blir ivaretatt.

X

Stortinget ber regjeringen foreslå avgrensning av Kringkastingsrådets mandat, samt endring i oppnevning av medlemmer til Kringkastingsrådet.

XI

Stortinget ber regjeringen utrede alternative modeller for å ivareta publikums klageadgang og kontakt med NRK.

XII

Meld. St. 38 (2014–2015) Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfold – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes først over komiteens innstilling til I–IV.

Fremskrittpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 78 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.35.31)

Line Henriette Hjemdal (KrF) (fra salen): Jeg har stemt og stemt, men stemmen ble ikke registrert.

Presidenten: Da merker vi oss at den ikke ble registrert.

Det voteses så over komiteens innstilling til V–XI.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteses så over komiteens innstilling til XII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om et tidsavgrenset identitetsavklaringsprogram for irakiske statsborgere som har fått avslag på søknad om norsk statsborgerskap på grunnlag av manglende dokumentert identitet. Forslaget omfatter de saker hvor UDI ikke har lagt identitet til grunn som dokumentert, men likevel innvilget oppholdstillatelse.

II

Dokument 8:142 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Truls Wickholm, Åsmund Aukrust, Marit Nybakk, Marianne Aasen, Eirik Sivertsen og Stine Renate Håheim om et identitetsavklaringsprogram for irakere i Norge – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det voteses først over komiteens innstilling til I.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.36.45)

Presidenten: Det voteses så over komiteens innstilling til II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Stein Erik Lauvås på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–4, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteses over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at en ny ordning for bosetting av flyktninger sikrer statlig full finansiering av utgiftene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 98 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.37.54)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 2 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om ny ordning for bosetting av flyktninger etter mønster fra den danske modellen, slik det ble foreslått i høringsbrev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 11. mars 2011.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der den enkelte som har fått lovlig opphold, selv kan skaffe bosted, uten at retten til introduksjonsprogram med det faller bort. Det forutsettes at de tilskudd kommunene får, følger hver enkelt, slik at den kommunen som den enkelte velger å bosette seg i, får introduksjonsstøtte etter regulære satser.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme for forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.38.19)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke bevilgningene til Husbanken slik at det er tilstrekkelige låne- og tilskuddsrammer til den nødvendige økningen i antallet rimelige boliger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.38.47)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:1 S (2015–2016) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om et nytt system for bosetting av flyktninger – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1 og 2, fra Knut Storberget på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3–5, fra Knut Storberget på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 6, fra Siv Elin Hansen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslag nr. 6. Det lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for en økt satsing på innlandsoppdrett der også miljøkonsekvenser ved økt innlandsoppdrett utredes særskilt.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 5 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 17.40.00)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3–5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem lov om god handelsskikk for Stortinget våren 2016.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i den varslede stortingsmeldingen om landbruket komme med en tiltaksliste for å gi salget av lokal mat større volum og omsetning i Norge.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en nasjonal kartlegging av innlandsfiske.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.40.29)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2016 komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan landbruksbasert næring, og da særlig «Inn på tunet»-ordningen, kan brukes i relasjon til håndtering av flyktninger.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i 2016 legge frem ny handlingsplan for «Inn på tunet» for perioden 2017–2021.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 56 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.03)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen i tilknytning til statsbudsjettet for 2017 fremme en tiltaksplan for å legge til rette for innlands oppdrettsfiskvirksomhet.

II

Meld. St. 31 (2014–2015) Garden som ressurs – marknaden som mål Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det voteres først over komiteens innstilling til I.

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 82 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.41.29)

Presidenten: Det voteres så over komiteens innstilling til II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter.

II

Dokument 8:6 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad om nasjonal strategi for bier og pollinering – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes først over komiteens innstilling til I.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.42.20)

Presidenten: Det votes så over komiteens innstilling til II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Med litt ymse stemmetall så vil presidenten understreke at det er stemmeplikt i Stortinget.

Sak nr. 9 [17:43:11]

Referat

1. (167) Endringer i statsbudsjettet 2016 under Arbeids- og sosialdepartementet (tilleggsbevilgning som følge av endringer i dagpengeregelverket) (Prop. 64 S (2015–2016))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (168) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Une Aina Bastholm og Geir Jørgen Bekkevold om oppretting av lov om etikkinformasjon (Dokument 8:58 S (2015–2016))
3. (169) Endringer i barnetrygdloven (barnetrygd ved opphold i utlandet) (Prop. 63 L (2015–2016))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes familie- og kulturkomiteen.
4. (170) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Anne Tingelstad Wøien, Kjersti Toppe og Geir Pollestad om momskompensasjon for internatskoler (Dokument 8:54 S (2015–2016))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
5. (171) Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (utvidelse av retten til fritt behandlingsvalg til å omfatte private rehabiliteringsinstitusjoner m.m.) (Prop. 61 L (2015–2016))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
6. (172) Endringer i politiloven (utnevning av visepolitimestere på åremål) (Prop. 60 L (2015–2016))
7. (173) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.) (Prop. 62 L (2015–2016))
Enst.: Nr. 6 og 7 sendes justiskomiteen.
8. (174) Fra utenforskap til ny sjanse. Samordnet innsats for voksnes læring (Meld. St. 16 (2015–2016))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves. Så har ikke skjedd. – Møtet er hevet.